

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN ŐRNAGY, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, I. KER., BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizetési ára: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő	Telefon: 501-90.	Postatakarékpénztári csekk számla: 25.342
---	--	---	---------------------	---

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Súlyos idő, komoly szó.

Megpróbáltatásunk legsúlyosabb korszakát éljük. A naborúnak 1918-ban csak az első fejezete zárult le; ma is tombol szakadatlanul, csak az eszközei fajultak a nyílt és becsületes fegyverből vasaltképű, alattomos diplomáciává.

E világvágyarodásban ugyancsak össze kell szednünk magunkat, hogy el ne gázoljanak. Soha, a fegyveres háború legválságosabb napjai sem voltak számunkra olyan sorsdöntőek, mint a maiak, sohasem múltott úgy a létünk vagy nemlétünk az egy kérdésen, hogy tudunk-e nélkülözni vagy sem, mint ma. Egyetlen problémánk, hogy bírjuk-e addig, amíg az enyhülés bekövetkezik?

A tisztviselők fizetését érzékenyen le kellett szállítani. Ez már a végső eszközök egyike volt. Értetőd, hogy nem szívesen szánta reá magát a kormány: százezernyi ember kezéből egy-egy darab kenyert kivenni, kegyetlen kényszerűség. De bármilyen szorongatott is a helyzet, bármennyire nem szabad a kormánynak az eszközökben válogatnia, amelyekkel a létünket megmenti: a csendőrök fizetéséhez nem nyúlt hozzá. Mindenkitől áldozatot követelt, a csendőrtől egy fillért sem. Megkapja a teljes illetményét hiánytalanul, úgy, mint annakelőtte.

Ne tartsa ezt senki természetesnek s ne térjen napirendre felette. Más államok is kiadtak hasonló kényszerrendszabályokat, de nem tettek kivételt a csendőrségükkel. Az állami életben elfoglalt jelentőségünknek, szerzett és elvárt érdemeinknek egészen különleges méltánylása ez. És minél nehezebben, minél véresebb verejtékkel fizeti ez a szegény ország a csonkítatlan fizetést, annál megbecsültebb és értékeesebb kell, hogy legyen az a számunkra.

Legyünk érte nagyon hálásak. Nemcsak azért, hogy szívvel-lélekkel megfeleljünk a nemzet várakozásainak, hanem — talán még inkább — azért, hogy kétszeresen megbecsüljük a nehezen fizetett pengőket. Nem, mintha eddig nem becsültük volna meg. Nyugodtan állítjuk, hogy nincsen takarékosabb testület, mint a csendőrség, bajtársaink túlnyomó többségéhez tehát nem lehet szavunk. De tudjuk és ismerjük a kivételeket. Őket figyelmeztetjük, hogy csendőr számára ugyan eddig sem volt, de most már aztán igazán nem helyénvaló semmiféle költséges „szórakozás”, kimaradás, mulatozás, vagy másféle könnyelmű költsékezés. Amikor ezrek és ezrek éheznek, mikor a nélkülözés katasztrófális méreteket kezd ölteni s amikor néhány pengő öngyilkosokat

menthetne meg az életnek, undorító, visszataszító látvány a könnyelmű csendőr. A falu népe legjobban szenved a nehéz idők súlya alatt, leginkább sujtja hát megvetésével, sőt gyűlöletével is azt, aki könnyű haszontalansággal dobálódik a keservesen előteremtett adóval, amelyből fizetik.

Nemcsak egyeseknek, de az egész testületünknek érdeke, hogy az őrsparancsnokok megértsék ezt mindenkivel, aki reászorul. Szépszóval, ha lehet s másképpen is, ha kell. Ha pedig mégis akad csendőr, aki úgy gondolja, hogy kimaradozás, kocsmázás vagy másféle költséges kedvtelése nélkül nem tud megenni, legyenek segítségére, hogy mielőbb leszerelhesen s megpróbálhassa, vajjon a polgári életben is életszükséglet lesz-e mindez a számára?

De bízunk a mi okos és komoly bajtársainkban s hisszük, hogy egy sem lesz közöttük, akit ilyen sajnálatos módon kell észretéríteni. Annál többen lesznek — ebben is bizonyosak vagyunk —, akiket a nehéz idők az eddiginél is megfontoltabb életmódra és még nagyobb takarékosagra fognak serkenteni.

Akinek pedig lesz — mert kell, hogy legyen — valami kis feleslege, az kövesse Németh József VI. bonyhádi tiszthelyettes bajtársunknak, a kisterenyei őrsnek, vagy a szombathelyi altiszti olvasóköri lapunk mai és múlt számában leírt szép példáját és adakozzék. Minél hamarabb, minél többet, kétkézzel és jószívvel. A jó szív megnyilatkozása mindig szép és nemes, de kétszeresen az, ha olyanoktól indul ki, akikre hivatásuk — látszólag legalább — a keménység és ridegség bélyegét nyomja. Azelőtt azt mondtuk az épkezláb koldusnak, hogy menjen dolgozni. Ma nem küldhetjük dolgozni, mert munkát kér. Százerek nyomorognak anélkül, hogy dologtalanok akarnának lenni, kisgyermekük éheznek anélkül, hogy szülőiket vádolni lehetne miatta. Az őrs vagy a csendőr, aki a maga szerény kis feleslegét arra fordítja, hogy ezek szenvedését enyhíti, Istennek és embernek, szívnek és észnek nevében jól teszi.

A jóság, egymás segítése az emberi erények legszebbje. Ma nemcsak erény, de híd is a szakadék fölött azok között, akiknek van és akiknek nincs. Ha az adakozás szép példáit minél többen követik, akkor, ha nem szűnik is meg általa minden baj és minden nyomorúság s ha nem oldódik is meg minden kérdés a van és nincs között, de letompol az éle a gyűlöletnek, amely ember és ember között pusztít a lelkekben s már ez is sok, mert a nagy összefogásnak első feltétele.

A magyar csendőrt nemcsak tisztelték, nemcsak félték tőle, hanem szerették is. Ma is tisztelik, ma is félnék tőle. Hogy a szeretet se csökkenjen, arra a bonyhádi, kisterenyei vagy szombathelyi példák által mutatott útnál és eszköznél sem szebbet, sem jobbat senki nem mutathat.

Határszolgálat — határ- védelem.

írta: SUHAY IMRE tábornok,
a budapesti vámörkerület parancsnoka.

(Folytatás.)

III.

A török szomszédság, az örökös betörések, egészen különleges helyzetet teremtettek hazánk déli határain.

Tudjuk, hogy Magyarországot egyszer a tatárok dúlták végig, kő kövön nem maradt. Egy-két vár, eldugott kolostor tudott csak dacolni a hordákkal, melyek mindent felégették. Ezért nincsenek jóformán műemlékeink, kő-dexeink, kincseink a középkorból.

Másodszor a törökök perzselték végig hazánk nagy részét. Amit az ország az Anjouk, Mátyás király alatt pótol, kihevert, ismét elpusztult. De amíg a tatárjárás mint egy pusztító árvíz vonult végig, mely aránylag hamar apadt le, addig a törökök fosztogatása, rablása évszázadokon át tartott, alaposan tönkretéve országunkat.

Ez a folytonos résenállás, a hazai rög megóvása kényszerítette egész különös rendszabályokra hazánkat, illetve az uralkodóházat a határőrvidék lakosságának teljes militarizálására, mely körülbelül egyedülálló jelenség a viágtörténelemben.

Az uralkodóház azonban ezt a milic-et, mely később mindjobban kifejlődött, nemcsak a törökök ellen használta fel, hanem hazánk ellen is, amennyiben egy meglehetősen széles sávot hasított ki az ország testéből és ezt nem magyarajkú lakosokkal, többnyire bevándoroltakkal telepítette. Ezáltal sikerült Magyarországot egy bizonyos fokig izolálni, nemcsak megvédeni a törököktől.

Hazatérés.

Megérkeztem, újra itthon vagyok,
A régi kedves kép zajong körül,
S az ódon utca, merre ballagok,
Úgy érzem mégis: — többé nem örül...

Felkutatom nagy lázzal, sebtiben,
Sok-sok zugot, a bájos rejteket,
Hol annyi ábránd élt e hű szíven,
S mely ma bágyadt, szenvedő, beteg...

Minden elmúlt, a szép meseszöveg
Oly rég történt... Ki hitte volna el,
Hogy gyermekálmunk légvára helyén
Az oláh, cseh, ma új hazára lel...

Ki hitte vó'n, hogy bölcsőnk kígyó fészke,
Hogy otthonunkban megtűrtek leszünk...
S hogy börtön lesz a hősök osztályrésze,
Hol csúf alázat gyászos életünk?...

A határőrvidék egy része horvátokból állt; ez őslakosság volt, jórésze azonban bevándorolt szerbekből, németekből, oláhokból került ki, csak Erdély egy kis részén találjuk ismét a székely határőrvidéket. Ez a telepítés éppen az ellenkezője azon elvnek, melyet már a rómaiak is követtek, hogy a határmenti lakosságnak kell politikailag a legmegbízhatóbbnak lennie. Az uralkodóház érdekei itt kereszteték nemzetünk érdekeit. Hová jutottunk az ellenfeleinkhez, a „szomszéd”-hoz szító oláh és szerb, rutén határmenti lakosság miatt. azt a legjobban bizonyította a sok kémkedési és hazaárulási pör 1900 óta, melyeket polgári törvénytöréseink túl kesztyűs kézzel intéztek el. Hadseregünk a felvonulási körleteiben mindenütt el volt árulva. Mostani szomszédaink azonban e téren is tanultak a világháborúból, mert határainkon az ősmagyar lakosságot kiszorítva, mindenütt az ő szempontjukból megbízható elemeket iparkodnak telepíteni. A szerbek a „dobrovójác”-okat, a csehek az ő légionáriusait, az oláhok meg a Regát legelrejtettebb mélyeiből raktak a határra katonákat, ott földet adván nekik.

Ezzel szemben nekünk a vitézi rend tagjait kellett volna jelenlegi határaink mentén telepíteni, földdel ellátni, az utódállamok telepítéseinek egyensúlyozása céljából. Sajnos, ez nem így történt s így a vitézi rend tulajdonképpen legszebb hivatásától fosztották meg, mert egész más volna a helyzet határainkon, ha egyik vitézi telek a másik mellé sorakozna s a határmenti falvak közvéleményének a vitézek adnák meg a tenort.

E téren talán még lehet segíteni.

A határőrvidék intézményével azért kell behatóbban foglalkoznunk, mert ezt — hogy úgy mondjam — évszázados tapasztalat termelte ki egy kegyetlen, nagyszerű katonai erényekkel rendelkező ellenféllel szemben.

A határőrvidék szervezetével, szolgálatával a fentebb

Remélj, magyar, te árva mostoha,
Urunk, Rákóczi lelke él velünk!
Kezében ég már Isten ostora,
Szent bíborától éled kék crünk!

Megérkeztem, édes szülőanyám,
Nem ontok már bús könnyet hasztalan:
Tüzet szítok Kassa kuruc falán,
Ébredj, Turán! — Fegyverre hontalan!

FODOR PÁL.

A régi vér.

írta: BIBÓ LAJOS.

I.

A szüle félrehúzta a firhangot és előrehajolva kikémlelt.

A koci éppen befordult.

— Hoó, hó... — mondta András gazda s hogy a két ló megállott, nagyot szippantott az orrán.

Aztán lekeverközött a subával. A pitvarajtóban a szüle állt és fogta a kötője sarkát. A szeme repdesett, legjobban könnyezni szeretett volna, de nem tudott az alatt a két nap alatt, hogy András feleségét, Marist, aki meghalt, elvitték, elsírta minden panaszát és lelkében már megbékült hantok alatt pihent a gyász.

Nem szólt hát, engedte be a pitvarba Kardost. A suba lekerült, azután az ember csöndes méltósággal befordult a szobába és leült az asztalhoz. A pipa a petróleumlámpa mögött, az ablakban pihent. A Kardos jobb-

említett katonapolitikai okokból is érdemes foglalkozni, mert sokat tanulhatnánk belőle s akadna bőven követésre méltó — még a mai időben is.

Nemzetünk ma épügy vívja élethalálharcát kegyetlen szomszédokkal, mint 1526 (a mohácsi vész) után. Az esz-
közök ma mások, de a harc még elkeseredettebb s annak fegyverei még veszélyesebbek, mint 1526 után voltak.

*

1538 óta kezdik a határőrvidéket megszervezni. Ez-
időtől fogva, annak felosztásáig (1879) négy időszakot állapíthatunk meg.

Az I. periódus 1538—1737-ig tart. Ezt a szabályozatlan határőrvidék korának mondják.

Ezen időpont kezdetén szervezik meg Felső-Szlavóniában, a vend határ és a Kulpától délre fekvő sáv mentén a nemzeti miliciát, melyből később a károlyvárosi és varasdi Generalátus alakul ki.

Stiria, Karinthia, Krajna lakossága eleinte csak hozzájárul a határőrség fenntartási költségeihez, de azután hamarosan átveszik az egész szolgálatot. Ezen őrszolgálat alkatmányáról ezidőben még nem beszélhetünk, mert a katonai vezetők csak adminisztráltak, különleges utasítások szerint. A nem milic (katona) lakosság a „knez”-ek (vajdák) alá tartozott, ezek érdekeit a tartománygyűlésen védték meg. 1630-ban szabályozták csak a varasdi határőrvidék viszonyait.

Ezen időben csak határkörleteket találunk, a nemzeti milicia, a tulajdonképpeni későbbi határőrvidék azonban még nincs megszervezve.

Az első telepedésről tudjuk, hogy szerbek voltak, kik Macedóniából és Boszniából jöve, már a mohácsi csata előtt megtelepedtek Felsőszlavóniában, ott a márcsai ko-

lostort építve fel, melyet aztán 1526 után a törökök teljesen tönkretettek, felégették.

Kacianer szerencsétlen kísérletezései után, Jurisich Miklós, a magyar történelemben is jól ismert kőszegi báró, vette át a parancsnokságot. Alatta történnek a szerbek első végleges letelepedései Felső-Szlavóniában, 1538-ban. Ezek a Rasciából jövő bevándorlók fe'ajánlják hűbér szolgálataikat a *német-római császárnak* (és nem a magyar királynak).

„Hűségüket” Ferdinánd császár-király a következő privilégiumokkal jutalmazza:

1. 20 éven át családjakkal adómentesen élhetnek a báró Jurisich által nekik kiutalandó elpusztított vidékeken.

2. Kapitányaik és vajdáik önálló vezetése alatt 200—200 főnyi csapatokban teljesítsenek szolgálatot.

3. Ezen szolgálatukért évente 50 rajnai forintot kapnak.

4. A törököktől elvett zsákmány elvileg a lakosságnak (milic katonáké), kivéve az ellenséges meghódított várakat, az ellenfél vezéreit, előkelő törököket, ezeket a császárnak kell átadni.

5. A zsoldból, melyet tényleges katonáskodásuk (háború esetén) kapnak, egyharmadát visszaadják a császárnak, aki ebből vitézi jutalmakat ad s a további telepítést fizeti.

Ezen telepítésből keletkezett a három első kapitányság, a koprivnicai (Kapronca), a körösi és az ivanicsai, melyek mindegyike 600—600 embert állított fegyverbe.

I. Ferdinánd rábízta a fentebb vázolt határőrvidék parancsnokságát Lenković Iván ezredesre (1559). Ez idő-

karja mozdult, de félútról, éppen olyan lassan visszatért Osak a két lábát nyújtotta előbbre.

A szüle a szoba közepén állt és várta, hogy ez a nagy csönd elborítsa. Akkor egészen halkán megszólalt:

— Hát elmönt...

A hang azt mondta, hogy elvégeztetett, Maris meghalt, a teremtő akarta így, a dolgok pedig haladnak tovább zajtalanul a maguk útján. Kardos nem ügyelt a szóra, a poharat meg a levegőt nézte és úgy ködött neki, hogy Maris, a halott asszony, a pitvarban áll és a feje fölött egy nagy diófakoporsó feketélik. Egész úton ezt a képet látta s amint gondolataiban odáig ért, hogy kiszól az asszonynak, a szíve egyszerre hangosan vert és lehunyt szeméit felnyitotta.

— Hát most mán nincs... — ismételte meg a szüle és Kardosra nézett. Az hallotta a hangot és látta, hogy az öregasszony a szoba közepén áll, mögötte ott van a kemence, emitt az ágy, a falon pedig jár az óra. A gyomrában megmozdult valami, azután a megsebzett állat dühe horkantott hirtelen a szíve alatt. Érezte, hogy karjaiban nagy, ölé erő viharzik és testében a legyőzhetetlen élet ágaskodik, amely szembefordul a halállal.

Az öregasszony a szoba közepén várt.

Kardos a száját, az orrát és homlokát nézte. Világosan látta, most életében először, hogy a szülének két szeme van és néz. Eddig erre még sohasem gondolt. A szeméinél állt meg.

— A kisebbik hordóból! — szólt.

A hang rekedtes volt és fenyegető.

A szüle felérezte.

Az ember felé szimatolt, örökké éber ösztönével rögtön megérezte a veszélyt. Érteni azonban csak ezután értette meg, amit az ember mondott és megdőbbsent.

— Bort?... — csodálkozott és elengedte a kötőjét. Kardos még mindig nézte és nem szólt.

A szüle gerincén hideg szaladt végig és tekintetével hirtelen végigkutatatta az embert. Az nem mozdult, de ebben a lángoló nyugalomban sötétlő tűz lobogott.

A szüle az asztalhoz lépett, arrébb tolt a poharat és kötőjével eltörölte az utána maradt vizet. Aztán kiment és visszatérve, letette a borral teli kancsót az asztal közepeire.

Negyedóra mulva Kardos kiszólt. A szüle jött-fordult a kancsóval. Később az ember hátranyúlt a pipáért is.

Igy esteledett be. Akkor Kardos vérbeborult szemekkel felállott és kitántorgott az udvarra. S csak úgy, suba nélkül, nekivágott az alkonyatnak.

II.

Kint hullott a hó és a mozdulatlan puszta csöndjében a közeli kútágások virrasztottak.

Kardos a fagyos csapáson haladt. A bor, amit a csárdában ivott, a nagy hidegben savanyúra erjedt benne. Düllöngezett is, holott megszokhatta volna, mert a harmadik hónapja eljárt, nem tartva számon többé az időt, amely ezalatt a három hónap alatt haraggal, vad keserőséggel vetette be a szívét és néma félelemmel a tanyát, amelyben az asszony halála óta tompa, fájdalmas és hulló élet bujkált. A föld, az emberek, az állatok, mind hallgattak, mintha ostor verte volna az éjszakákat és mintha ebben a dermedt csöndben egy elbitangolt élet leskelődött volna.

Az ösztöne mélyén érezte ezt a lapulást. Kardos is, valahányszor csak hazafelé való igyekezetében a dülöltre tért és a félhomályban feléje sötétlett az alvó tanya.

A kéményt nézte most is, azután, hogy a kazlakig ért,

től fogva már nyomait találjuk egy vend (felsőszlovéniai) és egy horvát határőrvidéknek.

A horvát határőrvidéken 39 megerősített helyet említenek meg az egykori feljegyzések, a felsőszlovéniai (vend) részen pedig 16-ot.

Persze ezen megerősített helyek jellege egészen különböző volt. Némelyiket várnak tekinthetjük, például Zeng (őrségének létszáma 293 harcos — Landsknecht —) vagy Vihic (őrsége 337 huszárból, német és horvát gyalogosból áll).

Egyik-másika az ilyen erősségeknek azonban csak egy egyszerű őrtorony volt, 4—20 főnyi védőrséggel.

A magyar Vízvár-t már ezidőben a vend határőrvidék erősségei közé számították, őrsége 32 gyalogosból állt.

Jellemző, hogy a bevándorolt, illetve telepített lakosság által állított milickatonákat „haramiá”-knak nevezték. Tulajdonképpen szláv szó, azt jelenti: szabadcsapatbeli katona, de azt is, hogy... rabló. Utóbbi értelemben a magyar nyelv is átvette.

Azok a derék határőrvidékiek a „szerzést”, a rablást sem vetették meg, bizonyára ezért egyesült nevükben a két fogalom.

1568 után már konkrét panaszokat találunk a milickatonákra. A török háborúk alatt hosszabb ideig nem kapván zsoldot, teljesen demoralizálódtak, fegyelemtől szó sem lehetett már s a saját lakosságot kezdték fosztogatni.

II. Miksa császár- király jónak látta 50.000 forintot a végvárak őrségeinek juttatni, hogy megnyugodjanak.

1573-ban a vend határőrvidék 1597 gyalogosának, 448 lovasának és 1118 haramiájának, összesen 3163 főnek, a horvát határőrvidék 2219 gyalogosának, 531 lovasának

ott megállt. A szérúnél a kutya várta. A farka mereven kunkorodott és mind a négy lábát a földnek vetette.

— Na... — szólt oda neki Kardos és előrebotlott.

A kutya nem mozdult.

— Hm... — morgott az ember és ismét megállott.

A kutya szeme közé nézett és látta, hogy annak a hátán egyszerre égnek mered a szőr. Nem tetszett neki a dolog s ahogy a kutyát vizsgálta, most már visszaemlékezett, hogy az tegnap is, tegnapelőtt is így várta s azóta morog, hogy egyszer ittas állapotban megrúgta.

A hold éppen a tanya fölött delelt, amikor másnap a szérúhöz ért.

A gyp szélén a kutya állott.

Kardos látta, hogy az állat két szeme sötét fényben ég és úgy rémlett neki, hogy a tekintetében halálos gyűlölet izzik. Szétvetette a lábát és összehúzott szemekkel vizsgálni kezdte a kutyát. Darab ideig így maradt, aztán elkezdte alsó ajkát rágni.

— Gyere ide... — mondta.

A kutya szőre szálanként húzódott fölfelé a gerincén. Kardos előrelépett és el akarta kapni a kutya száját. Harapást akart, vért, vészett, gyilkos dühöt, hogy kiszakítsa az állat belét. A kutya morgott, elrántotta a fejét és óvatosan hátrált.

— Te! — bödült el az ember és bele akart rúgni, de a síkos földön hanyattvágódott. Nem tudott azonnal felkelni, hol a könyöke, hol a lába csúszott ki alóla. Végül is négykézlábra fordult, nyögve feltápáskodott és úgy nézte a kutyát.

Most már tudta, hogy az állat elszánt, halálos gyűlölettel gyűlöli és végezni akar vele.

Az úton, másnap, ahogy jött, egyszerre fölyulladt,

(összesen 2750 fő) 252.602 forintot kellett már az uralkodónak fizetnie.

Az uralkodó azonban krónikus pénzzavarban szenvedett, az átszervezés után már hamarosan nem tudta a zsoldot fizetni. Különösen a horvát határőrvidéken voltak a viszonyok nagyon szomorúak, ahol a várőrségek már 4 év óta nem kapták meg zsoldjukat.

Hans Fernberg von Auër alezredest nevezték ki a horvát határőrvidék parancsnokává. Ő alaposan újjászervezte a reábízott körletet. Az erődítéseket kijavíttatta, a rossz állapotban lévőket felhagyta, gabonaraktárakat, malmokat, sütődéket állíttatott fel a gócpontokban, hogy katonáit élelmezhesse, utakat épített a raktáraktól az erődítményekig.

A milickatonák havonta 4 forint (Conventionsmünze = váltópénz) zsoldot kaptak.

Ezen időből maradt fenn az első szabályzat a határőrvidék számára. Érdekes a törvényszéki eljárás módozata. A foglár (Profoss) látta el a közbíró szerepét, de még egy szószólója (Fürsprecher) is volt, a vádlottnak védővel kellett megjelennie a tárgyaláson.

Ezen átszervezéssel kapcsolatosan az uralkodó II. Rudolf, aki tudvalevőleg szenvedélyes alchimista volt s Prágába tette át székhelyét, Károly főherceget bízta meg (1598) a határőrvidékek uralmával, „mivel Prága messze esik a határtól, a főherceg sürgős esetekben úgy intézkedjék a határon, mintha az uralkodó maga is ott lenne.” Csak a háborúüzenést és békekötést tartotta fenn magának.

Mindenesetre célszerű intézkedés volt ez, különösen az akkori közlekedési és összeköttetési viszonyokat véve tekintetbe.

amikor arra gondolt, hogy a kutya megint várni fogja. Kivéve a szájából, kézbe fogta a pipát és a nadrágot fejbe húzta. A jeges úton zihált és a nagy sietésben felső testével minden második lépésnél előrebotlott. Homlokát kiverte a veríték és száraz tűz fojtogatta a tüdejét. A csapás végén pedig megcsúszott, elesett és meghempereedett. Négykézláb maradt és pusztító dühében belemart a levegőbe. Tíz körmével felkarcolta a fagyos földet, aztán felállott.

Szembe éppen a kutyával.

Az állat most remegett és beesett horpaszán látott, hogy hosszan és mélyeket lélegzik. Nem mozdult, várt.

Kardos óvatosan közeledett.

A kutya mélyebbre húzta a fejét, szűkölt, majd egész testében remegve, könnyű neszteien szökéssel oldalugrott.

Az ember ránézett és egészen részegen, mély megvetéssel kiköpött. Ekkor a kutya váratlanul, morogva előlépett. Most már lapított, majd hirtelen, mohón, előre szimatolt. A szabadulás, az élet kiáltó szava csendült fel benne, a menekülés vágya az ismeretlen veszedelem elől, a pusztta végtelenje tárul ki és hívta — de ebben a pillanatban nehéz, kegyetlen ütés érte. Vértó szájjal oda kapott és csontig felhasította az ember kezét. Utána, nyitott szájjal, ajkait felhúzza a hegyes fogak fölé, hátraugrott. Kardos elborult dühvel támadt rá és a magával hozott bunkósbottot két kézre fogva, lesújtott. Az állat alulról ugrott neki és Kardos a földre zuhant ütés nyomán elbukott.

Hangtalan, forró és halálos küzdelem kezdődött. Kardos még estében a kutya torkához kapott, de a keze az

1579—80-ban alapítja Károly fhg. a legfontosabb határvárak egyikét: Károlyvárost (Karlovac).

Ezidőben már a parancsnoksága alatt álló végvidéken 431 német gyalogos (muskétás), 50 lovas lövész (Arcibusier), 89 (vasas) német lovas, 400 huszár és 1290 haramia teljesít katonai szolgálatot.

1591-ben szervezik meg a petrinja-i és kulpai határörvidéket, mivel ismét szép számmal vándoroltak be Boszniából kiűzött szerbek.

A 13 éves háborúskodásnak a zsitvatoroki béke vetett véget (1606).

Mivel minden békekötés után csökkentik a hadsereget, úgy akkor is elhatározták a határvárak őrségének létszámapasztását. Már ezidőben érezhetővé vált a horvát rendek államjogi küzdelme a határörvidék katonai parancsnokaival, annál is inkább, mivel bizony a zsoldosokkal szemben, kiket a folytonos pénzzavarban küzdő uralgó vajmi ritkán tudott fizetni és rendesen élelmezni — sok volt a panasz.

A horvát rendek is követelték az idegen katonaság elvonását.

A szerb katonai telepítés tagjai pedig visszavándoroltak részben a törökökhöz.

Érdekes, hogy ezidőben már a határörvidék férfilakosságának katonai kötelmeit írásba foglalva találjuk, számos oly intézkedéssel, mely bizony ma is igen célszerűnek bizonyulna.

Pld. egy 1630-ból kelt pátens (Statuta et privilegia Valachorum in generalatu Varasdinensi data Ratisboae anno 1630. 14 aprilis) a határörvidék lakosainak jogait és kötelmeit pontosan előírja.

Felemlítésre méltó, hogy eme okirat az Oláhországból bevándorolt (Wallach) határörvidék lakosainak eddigi

előnyeit biztosítja, mert ottlétük Szlavónia és Magyarország védelme szempontjából kívánatos. A határörvidék lakosai egyedül, *csakis Magyarország legitim királyának és az általa kinevezett parancsnokoknak tartoznak engedelmeknek!!!* ... Ennek fejében a Magyar Szent Korona országaiban zavartalanul tartózkodhatnak.

Fentebbi pátens szerint minden határörvidékbeli katonára éppúgy alá van vetve a haditörvényeknek, mint a sor-katonára.

Saját tisztjei alatt szolgál.

A férfilakosság kötelezve volt katonai szolgálaton kívül a végvidéken a kijelölt helyen torlaszokat, sáncokat építeni.

Ellenséges támadás esetén az egész férfilakosságnak — 18 évtől felfelé — hadba kell szállnia. A vezérük (Generalobrist) által adott jelre 2—3 órán belül előre meghatározott helyeken 6000—7000 főnyi létszámban kellett gyülekezniük, míg valamennyi fegyverbe szólított lakos bevonult.

Ha a határmilicet kerületén kívül alkalmazzák hadiszolgálatban, akkor ezeknek a törökök ellen 14 napig — más ellenség ellen 8 napig kellett minden ellenszolgáltatás nélkül a hadjáratban résztvenniük. Csak ezen idők letelte után részesülhettek ugyanolyan zsoldban, mint a többi rendes csapat.

1635-től fogva a károlyvárosi Generalátuson kívül már a Varasdi-t is felemlítik a különböző okiratok, szabályzatok.

Érdekes jelenséget látunk ezen Generalátus kebelén belül 1682 körül.

A tiszték között a rangviszonyok miatt civódás tört ki, mely persze a fegyelemre igen káros volt. A császár egy március 21-én kelt „resolutio”-val szabályozza a rang és szolgálton való helyettesítés kérdését.

III.

Másnap odahaza maradt, azóta, hogy az asszony meghalt, először. Estefelé benyitott az istállóba.

— Hónap hordunk ...

Mihály, az öreg béres, kivette a pipát a szájából. Szólni akart, de hirtelen nagy melegség öntötte el. Négy hónap óta nem hallotta a Kardos hangját s ez a négy hónap, amely nehéz verésével a temető éjjeli csöndjét borította a tanyára, a szívére, az életükre s amelynek nyomasztó bizonytalansága elvette a mindennapi falat kenyér ízét, hosszúvá tette a nappalt, egyetlen percé az éjszakát, ez az örökkévalónak tűnő négy hónap most egyszerre egy messzi emlék fájdalmas pillanatává omlott össze.

Megvárta, amíg Kardos bement a házba, akkor kiált az ajtóba és odaszólt a szülének, aki a kúthoz igyekezett:

— Mögmontam, ugyé.

A szüle nem értette.

— Mit mondott mög kend?

— Azt, hogy a vére mégse válik vízzé. Csöndér vót valamikor, hát a böcsületét mégse hagyja.

— Hunnan tuggya kend?

— Onnan, hogy itt járt, oszt aszonta, hónap hordunk.

A szüle megremegett. Kardos tehát mégis csak megemberelte magát. Megszólt benne a régi csendőrvér, amely felkiáltott a szívéből: — Eddig, ne tovább!

De aludni ezen az éjszakán sem tudott. Harmadszor sirattá el a halott asszonyt, gyermekes, árva nagy zoko-

összecsukódó szájba került. Baljával lerántotta magához az állatot, de az jóformán földet sem érve, a mellének ugrott. Kardos maga alá szorította és oldalt rántotta a kutya lábát, hogy töből kiesavarja. Az azonban megint csak gyorsabb volt és a hónalj alatt átharapta a vastag posztót s mélyen felszakította a karhúst. Kardos ordított és hátra, térdrevágta magát. Annyi ideje volt csak, hogy előrekapjon, mert a kutya most már tajtékzó szájjal egyenesen a torkának ugrott. A levegőben kapta el, de mert a súlyos állat ezúttal teljes erővel, felkorbácsolt dühe és a szabadulás egyetlen sülyedő pontjára szorított élete utolsó megfeszítésével rohant neki, hanyatvágódott és fordulva, véresre sértette az arcát a fagyos földön. Hőrgött és szájával kapott a kutya után. A hátulsó combjába harapott bele és felvágta fejét, a levegőbe emelt kutya nyakán ujjai összetalálkoztak. Ráhasalt, áthemperedett rajta, hol ő, hol a fuldokló állat került felül, ő egyre jobban szorítva a kutya nyakát, az pedig lábaival feltépve a mellén és a hátán a ruhát, az inget, körmeivel felszaggatva a nyakát, de mind erőtlenebb és gyengébb kapálódzással. A két első lába aztán lassan előremeredt, a két hátulsó pedig vonagló mozgással kezdett verdesni a levegőben. Kardos érezte, hogy a csomósra dagadt inak elernyednek az ujjai alatt. A kutya hasán térdelt és ekkor belenézett az állat szemébe. A kuvasz két szeme könnyben úszott és a szembogarak fátyola alatt megkövült és mégis élő és harmatos békesség virrasztott.

Kardos szédült, zúgott a füle, a feje, amikor feltápaszkodott. Körülhézett, nem mozdult semmi. A pusztá mély, véget nem érő csöndben aludt s még csak sóhaj sem hallatszott a holdfényes éjszakában.

Hátára vette a megfójtott kutyát s a kerítéshez érve, bedobta a kertbe, a hóra

A XVII. század közepén a határőrvidék alárendeltsége miatt már komoly alkotmányjogi küzdelmek keletkeznek.

A magyar rendek már 1635., 1639., 1643., 1648., 1651-ben követelik a károiyvárosi Generalátus átadását az anyaországnak (Horvátország). A határőrvidék lakosai viszont, egykorú feljegyzések szerint kijelentették, hogy inkább darabokra tépetik magukat, semhogy német parancsnokaik fennhatósága alól kivonják őket és „papi uralom” alá kerüljenek. A császár erre az 1635-ben kelt rescriptumában a „vallahok” előjogait megerősíti!!

Alig simultak el ezen alkotmányjogi nehézségek, midőn ismét kitört a háború a törökökkel, mely 14 évig tartott és a karlowitzi békével fejeződött be (1699).

Ezen hadjáratokban — tulajdonképen keresztesháborúk voltak, melyekben végül a törökök előretörése, eddigi félelmes uralma letört — a varasdi Generalátus katonái kijáólán harcoltak.

Szerbia lakosainak egyrésze a harcok alatt velünk küzdött, szabadcsapatokban Antonio és Monasterli nevű kapitányaik alatt. Majd mindig több szerb vándorolt be magyar területre.

1686-ban Petrović Novak ajánkozott, hogy török területéről néhány ezer szerbet hoz, akik az ozmánok ellen fognak harcolni.

Csáky, császári tábornok, ajánlatát elfogadta, mire nevezett 4892 hitsorsosával be is vándorolt.

Miksa bajor választófejedelem kérésére a császár ugyanebben az évben még 5—6000 szerbnek engedte meg a bevándorlást. Ezek Szeged, Szabadka környékén telepedtek le. Ők Marković és Vidaković nevű vezetőik útján kötelezték magukat német parancsnok vezérlete alatt a törökök ellen hadbaszállni.

1689-ben Piccolomini császári tábornok Csernovics

gással, harmadszor érezte, hogy a rontás, mellyel pörbe akart szállni az éggel meg a földdel, kiköltözött belőle, a szívéből mégis minden éjjel újra megindult a piros, meleg vér. Ekkor egy éjszaka felkelt és kilopódzott a szobából.

A puszta fölött március ébredezett és az olvadó hó lassú szívárgással utat vágott a vízcéskéknek a kibomlott csírák felé.

Kardos megállott a holdfényes éjszakában. Az égen hófehér báránnyelű csapata vonult és a magasságban tavaszi szelek kergetődztek. A tanya aludt s az istállóból hallatszott a két pihenő ló csendes abrakolása. Kardos az eresz alatt húzódott el a kamráig. Halkan benyitott. A sarokban megtalálta az ásót meg a kapát. Hátulról került be a kirtbe.

A kerítés tövében ott feküdt a kutya.

A fejét két összefagyott első lába elé hajtotta és szemei le voltak csukva.

Kardos megállott az állat előtt. Darabig nézte, azután a nagy, erős ember megingott:

— Vitéz... Vitéz, ne haraguggy!... — mondta — és áradt, zuhogó sírás szakadt fel belőle.

Negyedóra mulva kész volt a gödörrel, belefektette a kutyát s rendesen elhantolta.

Amikor elvégezte, fogta az ásót, meg a kapát és megindult. A kertajtóhoz érve, hirtelen megállott és visszafordult. Körülnézett. Kelet felől derengett s a távolból mintha kocsizörgés hallatszott volna. A hombárhoz futott s odaérve, az ásót nekieresztette a kemény földnek. Pár perc alatt ezzel is elkészült, akkor betemette a gödröt és visszalopódzkodva a kertbe, a kiásott orgonabokrot odatűzte fejfának a halott kutya sírja fölé...

Arzén eszéki pátriárkával veszi fel az összeköttetést, további bevándorlások előkészítése céljából.

Diaković püspök vitte fel a császárnak a szerbek hódoló feliratát, aki erre elküldte 1690-iki pátensét.

Ebben a császár vallásuk szabad gyakorlását biztosítja nekik. Vajdát választhatnak, adót nem kell fizetniök. Csernovics erre tényleg 36.000 családdal be is vándorolt. Ezek a Szerémségben, Szlavóniában, Bácska és Buda környékén telepedtek le.

1691-ben már a letartóztatott Branković vajda helyett tényleg egy helyettes vajdát választanak, Monasterlit. Ugyanakkor Komárom, Győr, Veszprém és Fejér megyéknek megtiltják, hogy az átvonuló szerbektől adót vagy dézsmát szedjenek

Külön zászlót kaptak, melynek egyik oldalán a kereszt, a másikon a kétfejűsasos császári címer volt.

1791-ben azután ezek a bevándorolt telepesek még további, messzebbmenő kedvezményekben részesültek, ú. m.: a görög keleti vallás legmesszebbmenő szabadsága, teljhatalmú püspököt választhatnak, stb.

Valamennyi kolostorukat elismerik.

A polgári hatóságok nem szólhattak bele a szerb hierarchia dolgaiba. Határozott privilégium továbbá, hogy a szerbek minden egyházi és világi ügyükben a pátriarchától függenek.

Tehát a szerbek államot képeztek az államban, a magyar hatóságok még az ország szívében, Budán sem rendelkezhetek velük...

Midőn a császár belátta, hogy túlságos nagy kedvezményeket adott nekik, már késő volt.

A szerbek több mint 200 éven át teljesen megtartották nemzetiségüket, vallásukat s akkor Seaton Watson-ok bennünket vádoltak a világháború előtt, hogy mi magyarok a nemzetiségeket elnyomtuk. A budai temetők ma is tele vannak szerb feliratú, cyrill írású sírkövekkel, templomaik, iskoláik ma is megvannak, néhol még ma is alig beszélnek magyarul.

A magyar nemzet vendégszeretetét ezek a szerbek a világháborúban és utána alaposan meghálálták!

Boldogok lehetnénk, ha elszakított véreinknek ma csak egyszázadrész szabadságban volna részük, mint annakidején nekik biztosítottak nálunk.

1687-ben Herberstein gróf Lika és Krbava megyék visszafoglalása alkalmával 284 szerb családot (2784 fő) telepített meg ugyanott, ezek közül 747 gyalogos lövész, 184 lovas és 294 fegyvernélküli védköteles férfi volt.

A határőrvidék állapota a karlowitzi békétől a 2. varasdi ezred megalakításáig.

(1699—1737.)

A karlowitzi béke után, az 1526. év óta (mohácsi vész) a törökök által leigázott Magyarország ismét fellélegzett egy kissé. A meghódított területek nagy részét ismét visszakapta, kivéve a Bánátot, a Szerémség és Ó-Horvátország egy részét, az Una és Kulpa közti vidéket.

Ezáltal a monarchia új, részben természetes határokhoz jutott. A karlowitzi békéig, mint említettem, a határőrvidék két generalátusból állt: a varasdi és a károlyvárosiból (Karlovac). A Kulpától délre volt még az úgynevezett petrinjal vagy kulpai végvidék. Ez utóbbi a törökök kiűzetése után a Kostajnica, Dubica, Glina kapitányságaival az Una felé kiterjeszkedik. Már 1696-ban a horvát rendek a bánt ezen újonnan meghódított vidék főkapitányának tekintették.

Dubica és Novi kiürítése után (1699-iki béke) a milic elhelyezésében némi változás következett be, mely azután hatásköri összeütközést váltott ki.

Ugyanis az osztrák udvari kancellária magának követezte a gr. Herberstein által (1596) alapított katonai településeket, viszont a szerb települők kijelentették: ők a horvát bán fennhatósága alatt akarnak maradni.

Conte Marsigli-t bízták meg ezen kérdés rendezésével. A bécsi híres „Hofkriegsrat” (legfelsőbb udvari haditanács) végül úgy határozott, hogy a határőrvidék a bán alatt maradjon s ekkor (1704) alakul meg a petrinjai határőrvidék is.

A karlowitzi béke után a császári kormány az udvari haditanács (Hofkriegsrat) sürgetésére két új határgeneralátust az eddigiek mintájára akar megszervezni. Egyet a Duna—Száva, egyet a Tisza—Maros mentén.

Eleinte csak egy kordont szerveztek meg; a régi erődítéseket lerombolták, nehogy a törökök egy esetleges betörés esetén azokban lábukat újra megvethessék. A régi osztrák császári hadvezetés egy szemmel mindig hátrasandított, esetleges „átcsoportosításra” gondolva. Az újonnan szervezendő határőrvidék felállítását egy bizottság végezte, melyben a magyar udvari kancellária részéről Nádasdy vett részt, az udvari kamarát a hirhedt gróf Caraffa képviselte, különben csupa osztrák katonából állt (br. Schlichting tábornok — aki egyideig Szlavónia parancsnoka volt —, Lichtenstein herceg, gr. Lamberg, Nehem tábornok, br. Löffelholz ezredes).

A szervezés vezérelve volt: megszervezte a milic és a „Csardak”-népet („Čardakenvolk” áll az eredeti aktákban), ez a vármegyétől teljesen független legyen, földbirtokot kap, az erdőket használhatja s a vallását szabadon gyakorolhatja.

Gr. Caraffa ezen tervet megkontrázta, amennyiben Babinagredán Lichtenstein herceg ellen lépett fel.

(Érdekes, hogy ez a Babinagrada község a Szerémségben még 1919-ben is megtúrta a régi szokásokat a határőrvidék idejéből. Én, mint vezérkari százados azidőtájtban szolgálati ügyekben lent járva a községben, még teljesen katonai [császári] szervezetet találtam. A bíró „jelentkezett”, az utcán sétálva, a parasztnők mindenütt felállva, vigyázással köszöntöttek.)

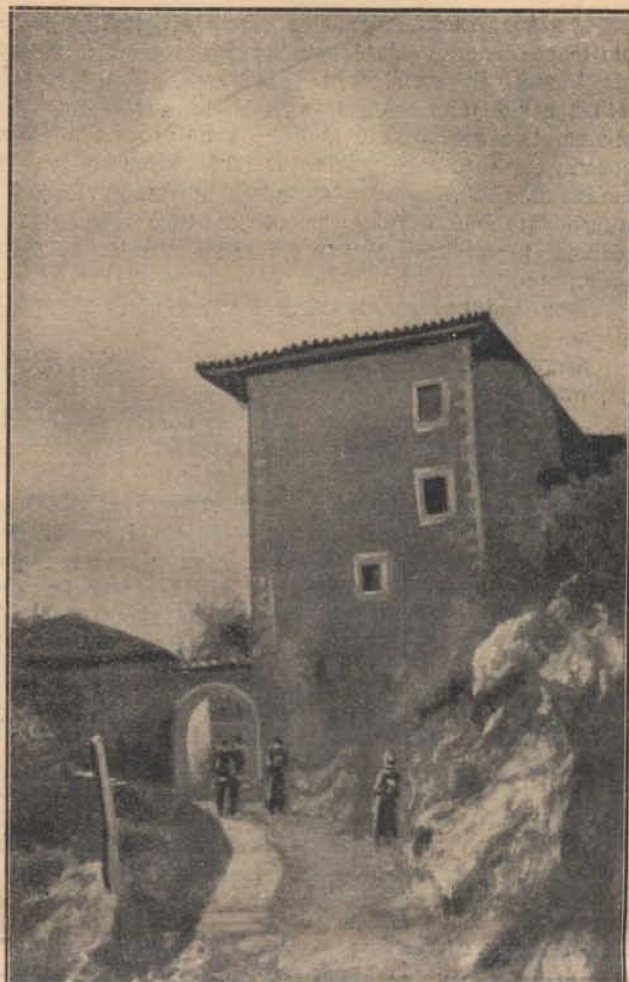
Persze az udvari tanács is húzta-halasztotta az 150.000 forint kifizetését, amibe ez a reform került s már maga a császár is attól tartott, hogy hű szerbjei a huza-vonát meg fogják unni s visszavándorolnak a törökökhöz.

Bács-Bodrog vármegye természetszerűleg a legnagyobb ellenállást fejtette ki ezen települések ellen, hiszen nemcsak a megye termőföldjeiből vettek el egy hatalmas határsávot, hanem ezt a területet teljesen a katonai kormányzóknak (Generalat) rendelve alá, tulajdonképpen elenséges érzelmű idegeneket telepítettek az ősi megyébe, akik csak a császárt ismerték, Magyarországgal, annak hatóságaival, alkotmányával vajmi keveset törődtek.

A bizottság azonban minden akadály ellenére munkáját folytatta, a lakosságot, földeket, háziállatokat összeírta, a sarcot meghatározta és a földeket használatra kiosztotta.

A határon egymástól félóránnyira megerősített őrházakat építettek, melyeket a szerb határőrök „Csardak”-oknak (Csárda!) neveztek. Ezeknek őrsége különböző volt, a hely fontossága, a határ forgalma szerint.

Érdekes megvizsgálnunk ma — 230 év után —, hogy akkoriban mivel honorálták azt a népet, mely úgyszólván éjjel-nappal állandóan őrizte a határt s tett többé-kevésbé katonai szolgálatot is. Még pedig nemcsak a fegyverképes férfiak, hanem egy bizonyos fokig a nők, a gyermekek, a rokkantak és az aggok is. Minden meg volt szervezve, mindenkinek megvolt a szerepe s talán sohasem

Régi magyar végvár — Hunyadi várkastély — Vučitrn-ban. Török erődítmény volt évszázadokig s ma is jó állapotban van.

érvényesült jobban az az elv, valamennyien egyért és egy valamennyiért. Sok követésre méltó akadna itt még a mai világban is. Feltűnő volt, hogy a lakosságot aránylag igen jól látták el.

A határőrvidéken az „Exempti”-ik három évig szabad eltartást kaptak, hogy kedvük legyen szolgálni s fajtestvéreiket a bevándorlásra csábítsák.

Máskép látták el a Duna—Száva menti embereket s másként a Maros—Tisza mentén telepítetteket.

A két vezénylő tábornok, a várparancsnokok, a hadbírák és a törzsek személyzete fizetésüket pénzben kapták, a fő- és altisztek, a legénység azonban illetményeinek csak egyharmadát kapta készpénzben, kétharmadát természetben.

Tájékozásul szolgáljon, hogy a vezénylő tábornok Eszéken 5000 forintot, Péterváradon 4600 forintot kapott egy évre; az alezredek pedig 500—500, a kapitányok 300—300, a „lovasszázadosok” (mai lovasszázados) 180—180, a cornet-ek (lovasszázadosok) 108—108, a gyalogoszázadosok 96—96, a lovasörmsester 72, a gyalogosörmsester 48, a huszárok 36, a hajdúk 24 forintot évente.

A fizetés kétharmadrészét természetben, a következő kulcs szerint számították:

A főkapitány 312, a kapitány 156, a hadnak 90^{15/32}, a cornet 83, a zászlós 49^{1/2}, a lovasörmsester 37^{10/32}, a gyalogosörmsester 24^{1/8}, a huszár 24, a hajdú 18 hold szántóföldet kapott. Ezenkívül megfelelő nagyságú legelőt, rétet is kapott minden katona.

A szávamenti bozótos és árvízterületeket réteknek nem lehetett teljes értékben beszámítani. Ott 2 holdat számították ilyenmő területből 1 hold teljes legelőként. Ezek a vidékeken a huszár 24 hold szántóföldet és 5 hold rétet, a hajdu 18 hold szántóföldet és 4 hold rétet kapott.

Ezenkívül teljes vám- és adómentességet élveztek, a területükön belül ingyen makkoltathatták disznaikat az erdőben, úgyszintén ingyen kapták a tüzelő- és épületfát is.

Ezen kedvezményben részesültek a kiszolgált katonák is.

Minden határőrkatona egy donatiós-levelt kapott birtokáról.

Ha a milic-katonaságot saját területén kívül alkalmazták, a huszár 3, a hajdu 2 forintot kapott havonta és a kenyérellátást.

Fentebbi, a mai viszonyokhoz képest aránylag igen szép javadalmazást csak a Száva—dumanti örvidek harcosai kapták. Másként állt a helyzet az újonnan megalakult Maros—tiszai határörvideken. Itt, földek helyett terményeket adnak az illetékes megyék. (Bács, „Bodrogh”, Csongrád, Arad, Zaránd, Békés és Torontál megyék. A nevek régi helyesírással!)

A határörvidek ezen részében a katonaság létszáma csak a magyar udvari kancelláriával együtt volt megállapítható az egykorú akták szerint. Ezen generalátus továbbá nem képezhetett külön tartományt. Itt már a magyar vármegyék élénken tiltakoztak az ilyen elszakítási kísérletek ellen. A szerbek érdekeit az új településekben egy királyi „knez” (bíró) képviselte és védte.

A főispán és alispán kapták a kormányrendeleteket, de tudatni kellett ezeket a knézekkel és parancsnokló tábornokokkal is.

Külön rendeletekkel szabályozták a közmunkák (robot) kötelezettségeit, valamint az előfogatok ellátásának költségeit. Mindezt nagyon-nagyon körülményesen, nehézkesen állapították meg, de be kell ismerni, meglehetősen pontosan, előrelátóan szabályoztak minden felmerülhető vitás kérdést.

A határörvidek lakossága a haditörvénszéknek, katonai bíraskodásnak volt ezidőben is alávetve.

A bíraskodás kérdését, módozatait az újjászervezés alkalmával egészen pontosan lefektették. A bíraskodás és közigazgatás paragrafusait meglehetősen patriarchális szellemen kezelték, sok tekintetben igen humánusak, sőt modernek voltak.

Időközben sokszor felmerült a határörvidek megszüntetésének kérdése is. Lipót császár—király 1687-ben a pozsonyi országgyűlésen a magyar rendek kifejezett kívánására hozzá is járult a feloszlathoz, de Horvátország bánja addig ellenozte ezt, míg az uralkodó ingadozóvá vált. Majd midőn a Rákóczy-féle felkelés leverésére katonai erőre volt szükség, a király felszólította a határörvideket, hogy Rákóczi ellen gr. Heister tábornoknak 2500—3000 gyalogos és lovaskatonát bocsásson rendelkezésére.

Itt látjuk először, hogy már ezidőben is a magyar szabadságtörékvéseket a szerb határörvidek katonáinak segítségével akarja az udvar letörni...

Az 1704 január 16-iki királyi leirat a varasdi határörvideket biztosítja, hogy amennyiben katonái a tőlük megszokott hűséggel és vitézséggel leküzdi a magyar „Rebelleket”, őket nem fogja bántani, hanem „consolidálni”.

Tégy bár fejedre milliósfürtő parókat, állj sokaraszos sarokra: mégis csak mindig az maradsz, aki vagy.
GOETHE (Faust).

Ezzel tehát a feloszlathat gondolatát jólőre elejtették.

III. Károly király próbálkozott 1714-ben, a Rákóczi-féle szabadságharc leveretése után, a varasdi határörvidek-generalátust feloszlathat, miután a magyar rendek ismételen sürgették a Lipót király által adott ígéretet, azonban Heister tábornok erőles fellépése után, a többi közt arra is figyelmeztette a császárt, hogy a szerbeket átédesegették a törököktől s mert nem lehet egyszerűen évtizedes privilégiumaikat semmibe se véve, őket földjüktől megfosztva, az anyaországhoz csatolni, a terv ismét csak terv maradt és a határörvidek, mint külön katonai szerv és közigazgatási terület, megmaradt. (Károly császár rescriptuma gr Heister altábornagyhoz 1717 április 17-ről.)

(Folytatjuk.)

A megvastagodott nyomozókulcsról.

Írta: BEÖTHY KÁLMÁN százados.

Mészáros József I. th. lapunk multévi november 15-i számában „Mi újság” cím alatt megjelent cikkében ezeket is írja:

„— Nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy a járőr minden idegen, ismeretlen egyént, akivel az úton találkozik, igazoltasson. Számos büncselekmény kiderítése vált ilyen módon lehetővé, de viszont nagyon sok maradt kiderítetlen azért, mert a járőr közömbösen haladt el a tettes mellett. Az igazoltatásnak természetesen alaposnak kell lennie, mert különben semmit sem ér, sőt a gyanusítottat még felbátorítja.”

Szerintem e szavakat alá kellett volna húzni és minden egyes csendőrnek elolvasni, megjegyezni és követni. Állítom ugyanis, hogy a járőrök nem veszik elég komolyan az idegenek ellenőrzését. Valami érthetetlenül nem szívesen végzik e téren a köteleességüket. Nézzünk szembe a tényekkel: ez így van.

A nyomozókulcsban ma körülbelül 20.000 ember van feltüntetve. Ugyan ki meri mondani, hogy ezek egyike se volt körözése alatt még csendőr szeme előtt, avagy csendőrökben? És ha a beérkezett jelentéseket nézzük, akkor azt látjuk: e nagy tömegből egy év alatt elfogatott a nyomozókulcs alapján 765 ember.

Nem sok. Sokkal több lehetne, ha Mészáros th. fentírt szavainak sok követője volna. Abban is, hogy mindenkét igazoltatni kell, abban is, hogy az igazoltatás alapos legyen. Teljesen igaz, hogy midőn egy büntettes a csendőrt meglátja, nyomban azon jár az esze: hogy fogok ezektől szabadulni? Ha viszont a csendőr mellette elmegy és még csak meg se szólítja, természetesen fellélegzik és a következő járőrnel ugyanezt tapasztalva, már bátrabb lesz, sőt vakmerő, akarom mondani: szemtelen.

Ha viszont a járőr vagy járőrök igazoltatják és az nem alapos, hanem csak úgy tessék-lássék, a tettes a felületes eljárás után azt fogja mondani: Na, ezek ugyan értenek a dolgukhoz! Vagy: Irataim elég jók a csendőröknek. Vagy: véleményem fog alkotni magának s esetleg véleményét másoknak is, hasonozőrűeknek tudtára adja. Vagy azt mondja: Ezen a vidéken nincs baj.

Mit végeztünk tehát a nem alapos igazoltatással? Minden bizonytal elértük, hogy a bünyös bátran jár közöttünk, kik pedig fel vagyunk szerelve nagyrészt mindazzal, amivel ártalmatlanná tehetjük a keresetteket.

A Szut. megadja a jogot: akit a csendőr személyesen nem ismer, azt igazoltatni jogosult. A nyomozókulcs segítségünkre siet és megadja a keresett személyek leg-

fontosabb adatait és azt a körözüvényt, melyből majd pontosan meg lehet állapítani az illető egyéb körülményeit stb.

Jogunk van továbbá bárkit adatainak ellenőrzése végett, illetve azalatt őrizetbe venni és tartani és sürgőnyt, távbeszélőt igénybevenni, stb. Sok segítség van ahhoz, hogy valakinek kilétét csaknem minden esetben teljes bizonyossággal megállapíthassuk.

Bajtársaim gondoljanak most utána: hány igazoltatást végeztek és hányat teljes alaposítással? Hányat sikerült a körözöttekből az igazoltatás útján kézrekeríteni? Gondoljanak utána: lett volna-e módjukban több igazoltatást is végezni? Vagy :nem unták-e a hosszadalmas és az első percekben, órákban sikerrel nem kecsegtető igazoltatást meg és az őrizetbe vettet szabadon bocsátották?

Gondoljanak utána: az ismeretlenek közül, kiket lát-tak, hány toprongyos, esett ember volt és hány jól öltözött, mondhatnám elegáns, úrféle? Tudja-e valaki, hogy a kifogástalan ruha, a nagy szivar, az autó vagy selyem-ing kit rejt? Nézzünk ismét szembe a tényekkel: hány esetben a csendőr még csak nem is gondolt az illető igazoltatására. Talán némelyik nem is igen merete volna feltételezni, hogy az illető körözött és még kevésbé állott elébe, hogy: Uram, lesz szíves igazolni magát!

Mindnyájan tudjuk, hogy a fölényes, méltatlankodó és sértődött egyének között igen sok akad, akinek „vaj van a fején”. Aki pedig szó nélkül tesz eleget a hatósági közeg felszólításának, az büntelen és intelligens ember többnyire, aki azt mondja: igen, így kell, mert sősse lehet tudni... Minél többet igazoltatnak, annál könnyebben kikerül a bűnös. Ez így van.

Valamint az autósok körében annak az őrsnek a híre, amely a körlete útjain gyakran végez járműellenőrzést, híre megy, a bűnözők világa is tudomást szerez arról, hogy ezen és ezen a vidéken nem jó járni, mert lépten-nyomon megállítják az embert a csendőrök és előbb-utóbb a „korsó eltörök”. Hurokra kerül, aki odavaló. Viszont az is hírül megy, ha az igazoltatás csak úgy szemre megy.

És amint az autósok is óvakodni fognak a legcsekélyebb kihágástól a fentírt őrskörletben, s talán azon kívül is lassankint, úgy a bűnözők is ezt fogják tenni — menni, menekülni a veszedelmes vidékről.

Ez nem elmélet, ez így van.

Igen nagy segítség az, amit kaphat az eljáró csendőr az igazoltatási eljáráshoz, a nyomozókulcsból. Kezelése egyszerű. Ha az igazoltatás kérdései tervszerűen, ügyesen vannak feladva, előbb-utóbb rátalálunk az illetőre a nyomozókulcsban. Persze, ha mint körözött: benne van. Ajánlom, hogy a nyomozókulcsot csak akkor vegye elő a járőr, illetve járőrtárs, ha az illető a hozzáintézett kérdésekre már felelt s azt a jv. már fel is jegyezte. Mert vagy vannak irások az illetőnél, vagy nincsenek. Előbbi esetben mindaddig, míg az igazolványok nem fényképek, az irásokat először annyinak kell értékelni, mintha nem is volnának. Nemcsak azon adatokat kell az illetőtől kérdezni, amik az irásokban vannak, mert hisz ezeket valószínűleg hibátlanul tudni fogja mindenki, hanem az azokban nem foglaltakra is bőven kell kérdéseket intézni az igazoltatotthoz. Jegyezni, jegyezni és jegyezni minden feleletet. Röviden és a velejét. Ne adjunk időt az igazoltatottnak, hogy a következő várható kérdésre úgy előkészüljön, hogy a felelet összefüggjön az addig elmondottakkal, stb., stb. Nem adhatok itt részletes utasítást az igazoltatás foganatosítására, mert arra egyrészt már több cikk itt a lapunkban kitért részletesen, másrészt mert annak sikerét a csendőr érzékére, élelmességére s mindenekelőtt

azon igyekezetre kell alapítani, mellyel a csendőr a megelőző szolgálatot elvégezni köteles.

Ha nincsenek irások, a kérdéseknek annak megfelelő tervszerűséggel kell hangzani s a feleleteket annál jobban figyelni. Csak bizonyos adatok ismerete után kell elővenni a nyomozókulcsot s utánanézni a névnek.

Sajnos, sok csendőrt láttam, aki nem keresi helyesen a nevet. Például ezt a nevet: Spitz vagy Fried — némelyik az S vagy F betű alatt mindjárt legelől kezdte keresni. Persze, ezzel időt vesz. Eddig nem igen kereste az ily nevet s mióta keresni módja van, senki nem világosította fel a helyes keresésről.

Ha a miniszteri rendelet nem rendelné is el, akkor is minél gyakrabban gyakorolni kellene az őrsökön az oktatás keretében — szemléken mindig — a nyomozókulcsban való gyors tájékozódást. Versenyszerűen is lehet csinálni: ki talál meg benne egy nevet a leghamarabb, vagy: ki tudja megállapítani, hogy valakinek a neve szerepel-e abban vagy sem.

Lehet vele az asztalnál razziázni is: mindenkit, akit csak a csendőr névleg ismer, vagy akiknek neveit az őrskörletben portyázások alkalmával feltűnés nélkül feljegyzi, meg kell keresni, hogy nincs-e benne a kulcsban. Mert nem lehet tudni...

Ha most már valaki gyanussága miatt őrizetbe kerül, következhet a nyomozókulcs által nyújtott másik segítség. Az ismertetőjelek által való felismerés. (A nyomozókulcs végén.) Nem igényel magyarázatot, elhagyom.

Ne legyen tehát a nyomozókulcs a járőrtáska egy újabb terhe, hanem ébressze azt az érzést, hogy velünk van valami, ami a bűnözők elleni örökös harcban segítség, támasz, vagy ha úgy tetszik — betűsoros névmutató.

Büszkén állíthatjuk, hogy Európa egyik csendőrségének sincsenek ilyen modernül tökéletes nyomozási segédeszközei, mint a nyomozókulcs és a Nyomozati Értesítő. Amíg nem voltak, az volt a baj, hogy nincsenek. Most, hogy megvannak, már csak egyetlenegy körülményen múlhatik az eredmény vagy eredménytelenség: a saját magunk lelkiismeretességén vagy felületességén.

A csendőr erényei és hibái.

Írta: Dr. UHLYARIK JÁNOS,

Pestvármegye tb. főszolgabírája.

Az önismeret a tudásnak és lelki műveltségnek fokát jelenti. Az értelmes, verbéli csendőrnek ismernie kell nemcsak az erényeit, hanem a hibáit is. Erényeit, hogy mindig aszerint cselekedjék, hibáit, hogy igyekezzék azokról leszokni mind a maga, mind a szolgálat érdekében.

A csendőr erénye bizonyos vonatkozásokban visszfénye a csendőrtiszt munkájának. Azért a csendőr többsége kissé kényes helyzetben volna, ha a magyar csendőr erényeit ezen lap hasábjain kellene feltárnia. Viszont a csendőr hibáit sem tárgyalhatja egy csendőrtiszt olyan feszélytelenül, mint egy polgári egyén. De ettől eltekintve is, az élet minden jelenségét minden ember a maga sajátos, egyéni nézőszögéből másként szemléli és ítéli meg; természetszerűleg másként látja vagy láthatja és ítéli vagy ítélheti meg tehát a csendőr előnyös és hátrányos tulajdonságait a csendőrtiszt, mint a polgári egyén.

Ebből a szempontból talán érdekelni fogja e soraim olvasóit, ha mint a csendőrségi szervezeten kívülálló, de a csendőrség munkáját továbbfolytató, mintegy abba kapcsolódó, főképpen azonban, mint a csendőrség intézményét igen nagybecsülő polgári egyén, meglátásaimat és felfogásomat a „Csendőrségi Lapok”-ban tárgyalom.

Rendőri büntetőbírói hivatásom teszi lehetővé és kö-

Nemes Hanzély Pál főhadnagy 1927 január 8-án a szolnoki jégpályán egy jegyespárt mentett meg a vízbefúlástól a saját élete feláldozásával. Szolnok városa utcát nevezett el róla s most, január 8-án, emléktáblával is megörökítette a hőstettet. Az emléktábla leleplezése alkalmával dr. Rankay Béla százados mondott emlékbeszédet.

telességemmé, hogy a csendőrökkel írásban és személyesen elég sűrűn érintkezzem, s hogy munkájuknak jelentékeny részét tekinthessem át a kihágások nyomozása, feljelentése, tárgyalása, stb. során. Igyekszem nyitott szemmel és tárgyilagosan szemlélni a csendőr munkáját; a szemlélődés közben szerzett személyes tapasztalataim, meggyőződésem és igen kis részben benyomásaim alapján vetem papírra gondolataimat.

Úgy vélem, hogy közérdekű, jó szolgálatot teljesítek. Javítani szeretnék ott, ahol — véleményem szerint — arra szükség van és az elismerés koszorúját szeretném fonnai a szervezet köré, amelyre büszkén tekinthetünk és nyugodtan támaszkodhatunk, mert a legvésebb időkben is biztosítja álmaink nyugalmát.

*

Mint bírő meggyőződéssel állítom, hogy a csendőr szellemi-értelmi munkája nehéz, sokoldalú, körülményes, nagy körültekintést és éleslátást tételez fel. Úgy gondolom, hogy az összes közbiztonsági közegek közül a csendőr munkája a legnehezebb. Mert amíg pl. a rendőr jóformán kizárólag közbiztonsági — rendészeti szolgálatot és munkát fejt ki, aminek közvetlen irányításában és elvégzésében a rendőrfogalmazói és detektívtestület tagjai állandóan és ténylegesen közreműködnek, addig a csendőr a Btk. és Kbtk. összes eseteiben legtöbbször önállóan jár el. A csendőr egyesíti magában a detektívet, sőt meg kell állania helyét a sokszor bonyolult fogalmazási munka körében is.

A bírónak a csendőri feljelentésben foglaltak szerint lefolytatandó bizonyítási eljárás alapján kell meghoznia biztos alapokon nyugvó, tárgyilagos ítéletét. A legnagyobb elis-

meréssel állapíthatjuk meg, hogy nem egyszer megy át kezeink között csendőri feljelentés, amely eljárási, tartalmi, fogalmazási, stb. tekintetekben — a bírói eljárás célját véve irányadóul — a legtökéletesebb. Ilyenkor tehát a feljelentés jogi értelemben is kifogástalannak minősíthető.

A csendőr a bíró számára dolgozik szolgálati idejének nagy részében. És ha a bíró jónak találja a csendőr munkáját, akkor a csendőr munkája mintegy helyes bírói munkának mondható.

Annál nagyobb dicséret és elismerés illeti meg a csendőrt e helyes munkájáért, mert tudjuk, hogy a legtöbb csendőr csak elemi vagy elvéve néhány középiskola elvégzése után lép a csendőrpályára és a tanfolyamon szerzett alapismeretek elsajátítása után szorgalommal és önképzéssel tökéletesíti magát hazájának és embertársainak javára.

Lássuk most már azon különleges, főleg lelki tulajdonságokat, amelyek a jó csendőr erénykoszorújának legszebb ékességei? (Mondanom sem kell, hogy fejtegetésem normális, békés viszonyok szemléletéből indul ki.)

A jó csendőr Istennel kezdi munkáját, mint a tengerre szálló hajós. Az örök forrásból merít újabb és újabb erőt terhes és sokszor veszélyes munkájához. A koromsötét éjszaka halotti csöndességében, egyenletes, kemény léptekkel halad a csendőrzárór. Izmaik feszülnek, tekintetük belemered a sötétségbe, acélos vállakon fegyver. Nappal az ördögtől sem riadnának vissza, de az éj leple alatt bujkáló-leselkedő orvtámadó ellen nem véd tökéletesen sem a fegyver, sem pedig az izmokra támaszkodó bátorság: csak az isteni Gondviselés védőszárnyai övezhetik ilyenkor megnyugtató biztonsággal a derék magyar csendőrt.

A jó csendőr lovagias. Ez a tulajdonság a magyar nemzet ősi, hagyományos erényeiből fakad. Amidőn a nagyvilág alig tudott valamit rólunk és csak subában, pipával, butykossal s a ló hátán tudta elképzelni a szilaj magyart, akkor is elismerte lovagiasságunkat és vendégszeretetünket. A lovagiasság a férfi értékes jellemvonása s ha általános, értékes és jellemző nemzeti vonás. A lovagiasság követelménye, hogy a védtelent, a gyámoltalant, az öregeket, a nőket és gyermekeket ok nélkül ne bántsjuk, hanem ellenkezőleg, ha utunkba akadnak, ha védelemre, támogatásra szorulnak, oltalmunkba fogadjuk. A lovagiasság és durvaság ösidők óta szembenállanak egymással. Kizárják egymást, akár a tűz a vizet. Nem erény, nem férfias bátorság, nem erő, hanem mindezeknek ellenkezője s a férfi legmegalázóbb szégyenbélyegével, gyávasággal pecsételhető meg az, aki a szuronyok előtt meghunyászkodó védtelent oldalba döngeti.

A jó csendőr testileg és lelkileg erős. A lelki tulajdonságok között, a csendőr hivatását véve irányadóul, talán elsősorban kell megemlítenem a bátorságot. A bátorság, amit azonban nem szabad vakmerőségig fokozni, ha azt különleges, elkerülhetetlen helyzet nem teszi indokolttá és szükségessé. A magyar csendőrt annyira átjárják mindazon férfias tulajdonságok, amiket egy szóval a bátorság fogalma alá vonunk, hogy az nem annyira lelki, mint vérbeli tulajdonságává válik. Mert vajjon elképzelhető-e csendőr, aki előljárójának vagy kötelességének parancsára ne merne gondolkodás nélkül kiállni a lázongó tömeg elé, vagy ne merne belépni a borgözös kocsmába, ha arról van szó, hogy emberi életet védeni, a közrendet, a köznyugalmat biztosítani kell?!

A jó csendőr fegyverzetéhez, vértzetéhez tartozik a tudás, az elméleti képzettség a törvények helyes ismerete. Ebben a tekintetben a legértelmesebb, legszorgalmasabb csendőr is nehéz feladat elé van állítva egész csendőrpályáján. Köz- és magánéletünket ezer meg ezer jogszabály korlátozza. Kitűnő képességnek mondható már az is, ha a csendőr a legfontosabb törvényeket, rendeleteket és azoknak főbb irányelveit ismeri és a törvényes rendelkezések útvesztőiben legalább a feljelentések irányítása szempontjából helyesen minősíti az egyes cselekményeket. Azt mondja a közmondás: Gyakorlat teszi a mestert. Abban a tekintetben, hogy a csendőr a törvényes rendelkezések útvesztőiben legalább aránylag otthonosan érezze magát, a gyakorlat siet segítségére. A józan ész szava, az érzék, a helyes cselekvés ösztönszerű megsejtése, amely a vérbeli csendőrt sohasem hagyja cserben.

Élénk észjárás mellett képzelhető csak el, hogy a csendőr hirtelen, talán pillanatok alatt felismeri a legnehezebb helyzetet is, megsejti a még csak kibontakozó tények súlyát, terjedelmét és ehhez mérten — ha a késedelem veszéllyel járhat — villámgyorsan már cselekszik is. Rendes körülmények között alapos megfontolás után, teljes körülményekkel járhat el a csendőr, de rendkívüli helyzetek kizárják a tanakodás, tépelődés, a Szut. és törvénykönyvek §-ai között való keresgélés lehetőségeit. Aki rendkívüli körülmények között biztosan szánja el magát az adott helyzetben leghelyesebb cselekvésre, az a gyakorlott, az igazi jó csendőr. A helytelen vagy következményeiben törvénytelen eljárás a közönségnek a jogbiztonságba vetett hitét ingathatja meg és kisebb-nagyobb társadalmi rétegek elégedetlenségét, titkos, belső lázadozását eredményezheti, erre pedig nincs szüksége sem a csendőrnek, sem a jogrendnek, sem a közbiztonságnak, sem senkinek.

Normális viszonyok között aránylag ritkán kerül a csendőr rendkívüli helyzetbe. A bonyolultabb ügyek nyomozása közben is bőven van ideje a megfontolásra, a terv-

szerű, gondos eljárásra, a tényállás helyes és teljes kiderítésére. Ilyenkor a rendkívüli mozzanatoktól függetlenül érvényesül a csendőr tudása, gyakorlata, alaposága.

Ha azt kérdezné valaki tőlem, hogy mit tartok fontosabbnak a csendőrnél, a tudást-e vagy a gyakorlati tapasztalatokat, úgy igyekeznék valahogy magamat kifejezni, hogy a tudást ne helyezzem a gyakorlat fölé, de a gyakorlatot se értékeljem többre a tudásnál. A tudást keresném annál a csendőrnél, akinél kevesebb a gyakorlat és a gyakorlatban való gyengeségre hivatkoznék ott, ahol biztos tudás ütközik ki. Ha azonban részletesebben átgondoljuk a csendőr nyomozó munkáját mindaddig, amíg az összegyűjtött anyagot papírra vetve a hatóságok elé terjesztheti, halványan elhatárolhatjuk a gyakorlati tudást (érzék) a tételes tudástól, a törvények biztos ismeretétől és azoknak minősítésétől. A nyomozás rendjén, a külső szolgálatban, a gyakorlat talán értékesebb tulajdonsága a csendőrnek, mint a tételes tudás, de amidőn a nyomozás anyaga már össze van gyűjtve és az írásbeli munka, a feljelentés megszerkesztése lép előtérbe, akkor a tételes tudás, a törvények helyes ismerete a fontosabb.

Mindezek ellenére is azt talánám mégis jobbnak, hogy több legyen a gyakorlati tapasztalatokban gazdag, mint a törvényekben tökéletesen járatos csendőr. A gyakorlati képességek hiánya ugyanis a dolog természeténél fogva hátrányosabb a csendőrré, mint az elméleti tudás fogyatékosága. A csendőr ugyanis külszolgálatban, a helyszínen összegyűjtött anyagot otthon, az örsön dolgozza föl, ahol a szakkönyveken kívül bajtársai is segítségére lehetnek a helyszínen észlelt cselekmények, jelenségek leírásánál és minősítésénél.

A csendőr jelentése igaz legyen! Ez azt jelenti, hogy a csendőr észleleteit és a kikérdezett tanúk előadásait teljes hűséggel adja elő. Az igazmondás sokkal több, mint csendőrerény, elemi férfias kötelesség. Amidőn a gyanúsított tagad és tagadásával szemben a tanúk előadása sem nyújt teljes megnyugvással bizonyítékot, a bíró a per sorát igen sokszor a csendőrnek szolgálati esküjére való hivatkozás mellett eszközölt kihallgatásával szokta eldönteni. A csendőr kezében óriási hatalom, mintegy per-döntő erő van. Hatalom azonban csak azt illeti meg, aki azzal lelkiismeretesen, halálos komolysággal, az igazságnak mindig és mindenben megfelelően élni tud. Az a csendőr, aki szándékosan nem tárja fel az igazat, vagy a tényállást elferdítve adja elő és ezáltal többé-kevésbé előidézője annak, hogy ártatlan polgárok igazságtalanul, ok nélkül büntetéssel sujtassanak, avagy kárt szenvedjenek, annyi értéket sem képvisel, mint egy zubbonygomb. Erről a rendkívül fontos kérdéstről különben alább még szó lesz.

A sportvilágban a legközismertebb jelszó: ép testben ép lélek. Ez a jelszó csendőri vonatkozásban is találó. A csendőr lelki tulajdonságait, erényeit a testápolás teszi teljessé. Csendőrnek lenni és fizikailag erősnek, edzettnek lenni, csaknem egyet jelent. A fizikailag gyenge férfi nem bírja, vagy nem tökéletesen bírja a fátalmakat, amelyek a csendőri szolgálattal járnak. A fizikailag fáradt ember természetszerűleg lomhán, gyámoltalanabban végzi a kötelességét, ami pl. a nyomozásnál a gyors cselekvés, az élénk észjárás rovására megy. Azért a jó csendőr féltve őrzi egészségét, izmainak frissességét, józan, mértékletes életet él és testének tisztaságára legalább annyi gondot fordít, mint öltözékére és fegyverzetére.

A magyar csendőr ebben a lezüllött, lerongyolódott, szomorú magyar világban a magyar nemzeti feltámadás reménysugara. A kakastollas csendőr megjelenése még ma is tekintélyt jelent a nép körében. Miért? Mert a csendőr külső megjelenése, fellépése, magatartása, eljárása és

egész élete magán viseli a fegyelmezettség, a tántoríthatatlan hűség, a megbízhatóság, bátorság, a lelki és fizikai erők letörülhetetlen nemes bélyegét.

A kötelesség leikiismeretes, pontos, hűséges teljesítése nem erény, azért a csendőr kötelességtudásáról meg sem emlékezem. A hazafias erények minden jó magyarnak szívében élnek és a miként nem érdem, ha a gyermek hálával, hűséggel és szeretettel tekint fel szüeleire, éppúgy nem sorolható a csendőrerények közé, ha a csendőr hűséggel, ragaszkodással, lángoló szeretettel gondol hazájára, felsőbb-ségére és bajtársaira. A törvénytisztlet sem erény, hanem honpolgári kötelesség. A csendőr a törvény öre, természetes tehát, hogy a törvény hűséges tisztelője is.

Tudom, hogy az érem ragyogó oldalát sem sikerült tökéletesen kifőrmálnom egyrészt azért, mert nem élek szorosán együtt a csendőrséggel, másrészt, mert a rendelkezésre álló keret a tárgyhoz viszonyítva igen szűk. Mégis, mert — ismétlem — nagyrabecsülöm a testületet, vizsgálat tárgyává kell tennem az érem durva, kellemetlenül ható oldalát is, hiszen ahol fényugár villan, ott árnyék is vetődik. A tisztaság szimboluma, a lilium is vet árnyékot. Csendőr is van olyan, akinek hibái vannak. E hibák megítélésénél még szűkebb korlátok közé vagyok szorítva, mint az erények fejtegetésénél, mert csak a kihágási eljárással kapcsolatos helytelenségekről vehetek közvetlen tudomást. Így az éremnek ez az oldala csak a vázlatrajz benyomását fogja kelteni az olvasóban.

Mondhatná valaki, hogy kihágási cselekmények nyomozásánál, feljelentésénél, stb. jelentéktelen természetű ügyek szoktak előfordulni és azért ezen ügyekről nem lehet komolyabb következtetéseket vonni a csendőr hibáira. Ez a felfogás téves. Tény, hogy a kihágások az esetek nagyobb százalékában kisebb jelentőségűek, ám nem hagyható figyelmen kívül, hogy bőven vannak szabadságvesztéssel büntetett, súlyos elbírálás alá eső kihágások is, amelyek közbiztonsági, közrendészeti, közkerköcsiségi, közegészségügyi, nemzetgazdasági szempontokból aránytalanul érdemlegesebb munkát jelentenek csendőr és bíró számára egyaránt, mint pl. a falusi kocsmákban szokásos verekedések, könnyű testisértések. Pedig amazok zöme a közigazgatási kihágás, emezek pedig a kir. járásbírósi hatáskörébe tartoznak. Vajjon mennyivel indokoltabb a perrendszerű, alapos, körültekintő eljárás abban a mezőrendőri lopási ügyben, amelyben a kárérték 61 pengő, mint ott, ahol a kár nem haladja meg a 60 pengőt?! Az előbbi a kir. járásbírósi, az utóbbi a közigazgatási hatóság hatáskörébe van utalva. És így folytathatnám a példákat akármeddig.

Ezenkívül azonban arról sem szabad megfeledkezünk, hogy a csendőr, aki kisebb jelentőségű ügyekben nem képes helyesen és alaposan eljárni, bizonyára sokkal nagyobb hibákat fog elkövetni, ha súlyosabb természetű ügyben folytat eljárást.

A csendőr hibáinak az ügyiratokból és a való életből merített öszinte feltárása nem haszontalan gyakorlati iskola. Mindenesetre jobb, helyesebb és értékesebb, mint a hibáknak még magunk közt is takargatása, letagadása.

Miként a legszebb csendőrerények közé sorolható a feltétlen igazmondás, ám egyébként a szolgálati esküből folyó elemi kötelesség is, éppúgy a legnagyobb hibának minősíthető, — és ezért elsősorban ezt tárgyalom — ha a csendőr a tényállás erőszakos felépítésénél szándékosan, tudatlanságból vagy felületességből *eltér a tárgyi igazságtól*.

X. csendőrről az éjszakai órákban a kocsmában zenét hall. Amint a kocsmá ablakán betekint, látja, hogy

táncolnak. Bekiált, hogy ne táncoljanak, mert a kocsmárosnak „táncmulatság tartására” nincs engedélye. A kocsmáros kijelenti, hogy már a vendégek száma is kizárja a táncmulatságot, mert mindössze három férfi és két nő van együtt a kocsmáros feleségét is beszámítva. Eközben a csendőr úgy hallja kívülről, (egyébként nagyott is hall a járőrzetű), hogy Y. az Istent káromolja. A feljelentés adatai szerint gyanúsítottak a kihágás elkövetését „beismerték” és igazolásul két tanu vétetett fel a jelen voltak közül. Az előbbi kihágás 200 pengőig, az utóbbi 15 napig terjedhet elzárással és 200 pengőig terjedhet pénzbüntetéssel büntethető, tehát tárgyalást kell tartanom. Az összes felek és a csendőrről tagjai bejönnek a járási szék-helyre. A tényállás a feljelentést tevő csendőr jelenlétében a következőképp nyer megállapítást: A „táncmulatság” 3 (mond: három) résztvevője közül az egyik férfi jókedvében összekapaskodott feleségével és magához rángatta a kocsmárosnét is. Ez volt a táncmulatság. A „káromkodó” pedig visszazólt a kocsmából a csendőrnek azon kijelentésére: „ne káromkodjék” — „nem káromkodik itt senki”. Ez a közkerköcsiségi kihágás és ez a beismerés. A csendőr senkit sem kérdezett ki az eljárás során. A feljelentésben megnevezett tanuk „táncmulatságról”, „káromkodásról” nem tudnak semmit. A tárgyaláson a csendőr a felek előtt hallgat és szégyenkezik, hogy hibás, mert nem jelentett igazat. És a csendőrnek még az az egyetlen mentsége, hogy nem tetézi a hibákat újabb hibákkal, erőszakos, valótlán állításokkal, ami által a bírót a legkellemetlenebb helyzetbe hozhatja.

Tudnia kell a csendőrnek, hogy az ilyen és ehhez hasonló eljárások súlyosan ártanak a csendőrség tekintélyének, mert a felek egész természetesen világgá kürtölik az esetet. Az igazságot kereső bírótól pedig senki sem várhatja, hogy jobb meggyőződése ellenére ártatlanul ítéljen el embereket a látszat hazug alátámasztására, a csendőr eljárásának fedezésére. Az igazságtalan ítéletnek sokkal rombolóbb hatása van, mint annak, hogy 1—2 csendőr saját hibájából bizonyos csorbát ejt a csendőrség tekintélyén. Jegyezze meg magának minden csendőr, hogy ártatlan emberek meghurcolásával a feleket az erkölcsi káron kívül anyagi károsodás is érheti s hogy a gondatlan feljelentésből eredő költségeket a feljelentő terhére a Rbssz. értelmében meg lehet állapítani. A tárgyalásokon való megjelenés feleknek és csendőröknek idejét is indokolatlanul rabolja el.

Amennyire nemes a csendőr hivatása a közkerköcsök védelmében mind a megelőzés, mind a megtorlás eseteiben, annyira vigyáznia kell, nehogy túlbuzgóságból, avagy helytelen minősítéssel pellengére állítson esetleg finomabb erkölcsi érzésű egyéneket, főleg nőket.

X. órs pl. rendkívül értékes szolgálatot fejt ki a közkerköcs védelmében egy nem éppen szigorú erkölcsi felfogású község lakossága körében, ahol állítólag évszázadok óta dívó szokás, hogy farsang alatt serdülő, sőt serdületlen leányok gyerekszámában legényekkel külön csoportokba verődve, nap-nap után összejönnek egyes házaknál a szülők tudtával és beleegyezésével táncolás, mulatozás, dorbézolás céljából. (A mulatozásra szolgáló helyiségeket néha pénzért szokták átengedni, de ezt soha senki el nem árulja.) Magukkal viszik az ételt és főleg az italt. Előfordul, hogy egyfolytában vagy kisebb megszakításokkal 48 órán át szórakoznak a maguk módja és erkölcsi szerinti, legtöbbször teljesen felügyelet nélkül. A fonóházak büntanyáira emlékeztetnek ezek az összejövetelek, de benyomásaim szerint a korai züllésnek is pokoli iskolái. Az illetékes csendőrök előbb saját kezdeményezéséből, de méginkább biztatásomra állandóan résen van és farsang alatt tömegesen jelentgeti föl azokat, akik megengedik a

szóbanlévő, tánccal egybekötött összejöveteleket. És jöhetnek ezeket a táncos összejöveteleket nehezen lehet a 64.573—1901. B. M. rendeletbe ütköző kihágásoknak minősíteni, az adott körülmények között ezen az alapon kellett eljárnom. A csendőr megérezte, hogy az erkölcstelen népszokás ellen küzdenie kell és hogy a beavatkozásra legfeljebb a zajos tánc szolgáltathat törvényes alapot. Az adott körülmények között is vigyázni kell azonban a csendőrnek arra, hogy a szülői háznál, a szülők jelenlétében, normális keretek között mulatozó, táncoló egyének szórakozásába ne avatkozzék és erőszakosan ne teremtsen kihágást.

Bár menthető X. csendőrfőnöknek alábbi eljárása az előadottakkal kapcsolatban, de mégis hibás, mert jelentése nem fedte a való tényállást. „Nyilvános táncmulatság tartásáért” feljelentett néhány egyént, azokat pedig, akik azon résztvettek, éjjeli csendháborításért. Tanuk szerepelnek a feljelentésben. Az eljárás során a terheltek tagadnak. A tanuk kijelentik, hogy a csendőrök érdeklődésére mindössze annyit mondtak, hogy — hallomásuk szerint — a faluban több helyen táncolnak. A tanuk vallomásait a csendőrfőnök tagjai is megerősítik. Ez a tényállás. Mindaz, ami az örs feljelentésében ehhez van fűzve, erőszakolt felépítése a képzelt tényeknek abból a megállapításból, hogy X. lakosnál tényleg volt összejövetel a kérdéses időben. Az erkölcstelen helyi szokásra és a csendőrség egyébként derekas munkájára tekintettel szükségesnek tartottam a csendőrség tekintélyének megvédését azzal, hogy a feljelentetteket — a legenyhébben ugyan — de megbüntettem éjjeli csendháborításért.

A felületes eljárásnak érdekes esete a következő. X. örs feljelent valakit közlekedési kihágás miatt pontos szemlelyi adatokkal. Terhelt a csendőrségi feljelentés szerint beismerte a kihágási cselekményt, sőt azzal érvelt, hogy „ügysem büntetik meg, mert ő is volt a pótcsendőrségnél, tudja, miért szabad valakit megbüntetni”. Tanu a feljelentés szerint: nem volt. A büntetőparancsot terhelt felesége vette át. Föllebbezett. A büntetőparancsot a csendőri feljelentés alapján az alispán is helybenhagyta. További föllebbezésnek helye nincs. A pénzbírság behajtása végett fogatnosított végrehajtás során derült ki, hogy az elítélt már 1923-ban elhalt. Újabb eljárás során megállapítottam, hogy a csendőrfőnök a kocsiabláról írta fel a kocsi régen elhalt tulajdonosának nevét, holott a kocsin az özvegy kocsisa ült. A teljesen jelentéktelen kihágási ügy iratai jókora iratcsomóvá dagadtak az eljárás befejezéséig. Megjegyzem, többször tapasztaltam már, hogy a kocsiablán levő név feljegyzésével tévedések, hosszadalmas huzavonák, újabb és újabb eljárások keletkeztek. Iskolapéldái annak, hogy a legjelentéktelenebb cselekmények észlelése és feljelentése közben is mindenre kiterjedő gondossággal kell eljárnia a jó csendőrnek.

Említettem már fentebb, hogy a csendőr szolgálatának tekintélyes szakaszában a bíró számára dolgozik. Rendkívüli hiba azonban az, ha csendőr bármi oknál fogva maga akar illetéktelenül bíraskodni. Nem állítom, hogy ebben a tekintetben az utóbbi években komolyabb észrevételeket tehettem volna, de volt idő, amidőn megállapítottam, hogy pl. akadt lovascsendőrfőnök, amely a halászlát kihágáson tettenért három egyénnel szemben az előzetes bíraskodást akképpen intézte el, hogy a lórlól leszállva, bántalmazta az orvhalászokat anélkül, hogy azok arra bármiféle különösebb okot szolgáltatott volna. Kérdezem, vajjon van-e a büntető igazságszolgáltatás szakaszai között annyi enyhítő szakasz, amelynek alkalmazása kielégítő volna az igazságtalanul, törvénytelenül és indokolatlanul elkövetett sérelemmel szemben? Egy másik csendőrfőnök az állítólag verekedő legények előadásából nem látta tisztán

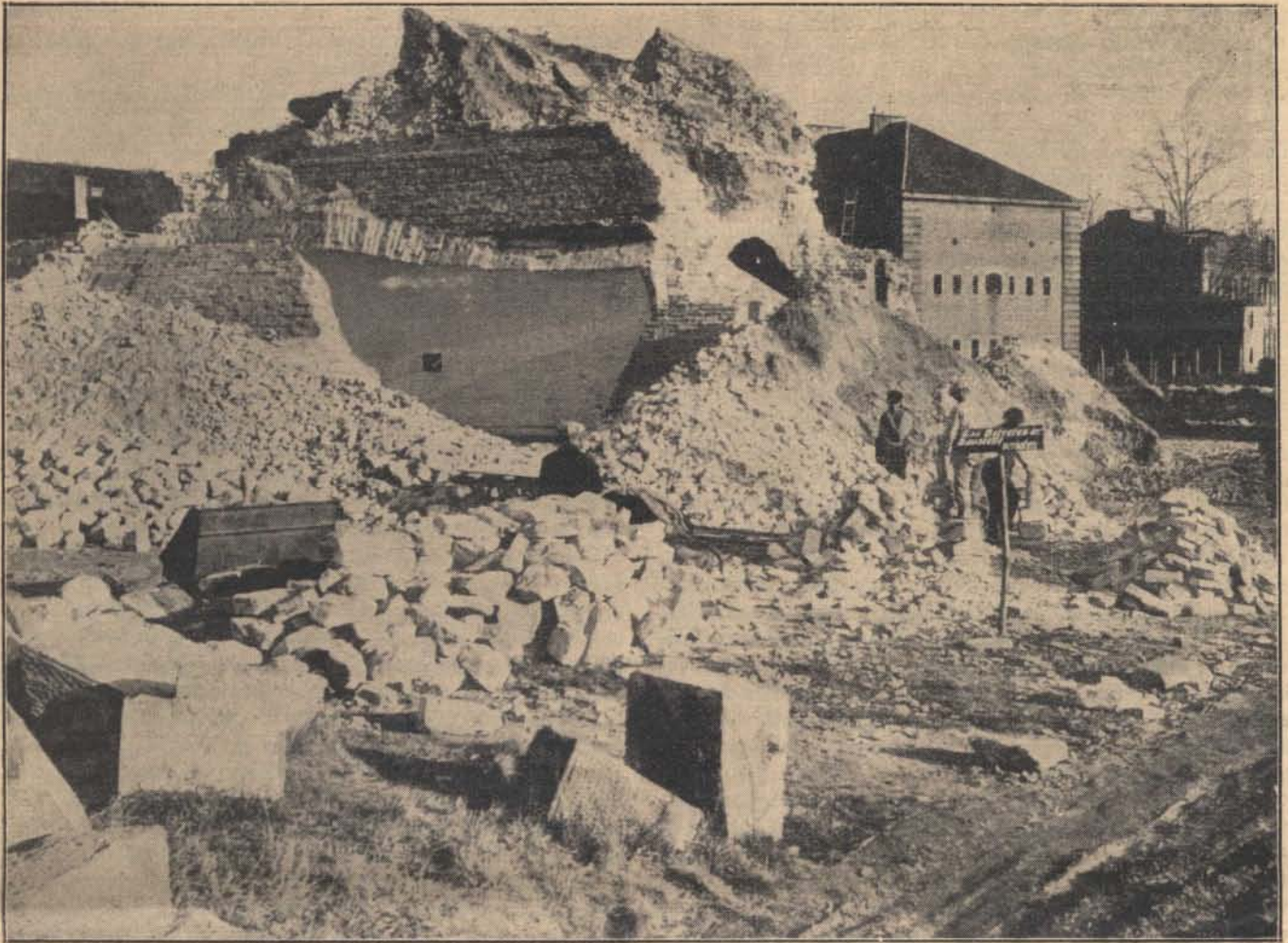
a tényállást. Úgy segített magán az esetleg hozandó felmentő ítéletre való tekintettel, hogy a legényeket egymással össze-vissza pofoztatta.

Eltekintve attól, hogy a gyanúsítottak által elkövetett cselekmények legkevésbé sem voltak főbenjáró kihágások, nincs joga a csendőrnek mintegy előzetes „bírói” gyakorlatot folytatni a középkori módszerek felidézésével. A csendőr ereje, tekintélye, — miként fentebb már tárgyaltam — nem a durvaságban van. Ha hasonlattal élhetnék, azt mondanám, hogy az oroszlan mindaddig félelmet parancsoló, amíg el nincs ejtve, le nincs kötözve, vagy kerecbe nincs zárva. Amíg a csendőr szellemi és fizikai erejének teljességében, teljes fegyverzetben állhat szemben a tettesekkel és a törvény védőpajza alatt fejtheti ki minden törvényes működését, addig feltétlen engedelmességre, meghajlásra tarthat igényt, mert mindenki érzi, hogy oroszlan-ereje a jogrend szolgálatába van állítva és azzal törvényes keretek között bármikor szabadon rendelkezik, míg az a csendőr, aki hatalmával, erejével visszaél, a törvény semmiféle védelmére nem számíthat.

Fiatalabb, törekvő csendőrnél tapasztaltam, hogy a feljelentésekben § szerint való, pozitív minősítést szeretnek produkálni és ezzel mintegy bírói színezetet adnak működésüknek. Azt tudnia kell a csendőrnek, hogy pl. a lopás és orgazdaság, bűnségéd és bűnrészes között mi a különbség, de az már a bíró megítélése alá tartozik, hogy az illető törvény melyik szakasza szerint minősít egy bizonyos cselekményt. Nemrég az egyik csendőrfőnököt fejtegetéseim szempontjából érdekes, de minden vonatkozásban hibás feljelentés érkezett. A csendőr hallomásból megállapította, hogy X. mészáros trachoma-betegségben szenved. Kérte nevezettnek orvosi megvizsgáztatását és a vizsgálat eredménye alapján a mészáros iparigazolvány elvonását. Ezen esetben a csendőr még a bírói „tevékenység” jellegével bíró minősítéssel sem éri be, hanem különleges szakorvosi tudással is igyekszik magát felruházni. Ilyen eljárásra csak túlbuzgó csendőr kapható. Hol talált a csendőr tételes jogszabályt arra, hogy a trachomaügybe beavatkozzék és hol olvasta vagy tanulta azt, hogy a trachoma mészáros iparigazolványától meg lehet fosztani?! Sehol. Meg kell jegyezni, hogy szóbanlévő esetben az lett volna a csendőr részéről helyes eljárás (ha már értesülését vagy feltevését mindenáron értékesíteni akarta), hogy a dolgot közli az illetékes községi orvossal.

E lapok hasábjain nemrég jelent meg Sebe Márton tiszthelyettesnek egy kasszabetöréssel kapcsolatban lefolytatott nyomozási munkája. Nevezett csendőrtiszthelyettes eljárása a legteltesebb elismerésre méltó, tökéletes, dicséretes munka a szó legnemesebb értelmében. Legyen szabad most okulásul két tökéletes, felületes, hézagosságot ismeretlenem.

X. asztalosmester panaszt tett a főszolgabíróknál, hogy Y. megbüntetés ellenére ismét iparigazolvány nélkül üzi az asztalosipar körébe vágó munkát, egyszóval: kontárkodik. Az örsöt felhívtam a nyomozás lefolytatására, amelynek eredményeként egyszerűen azt jelenti: hogy Y. asztalosmunkát „újból senkitől sem vállalt”. Szóval sem tesz említést arról, hogy ezt a megállapítást honnan merítette a nyomozó járőr. Ime, a képzelhető legegyszerűbb ügy szakszerűtlenségre és tudatlanságra valló eljárással. A csendőrfőnöknek — mondanom sem kell, — az lett volna az első kötelessége, hogy a panaszt kérdezze ki és tőle tudakolja meg, hogy Y. állítólagos kontár mikor, kinek a részére és milyen asztalosmunkákat vállalt és végzett, vagy amennyiben ezekre a kérdésekre nem tud választ adni, nevezze meg azokat, aiktól értesülése ered. Ha aztán a járőr a közvetlen vagy közvetett tanuk kikérdezése során sem

Az utolsó német Rajna-menti vár — Fronte Schmausz-Germersheim — lerombolása. A versaillesi békeszerződés alapján Németország most már nyitott határokkal, erődítések nélkül áll, viszont a franciák és belgák milliárdokat költenek arra, hogy határaikat a legmodernebb erődítményrendszerrel valósággal megközelíthetetlenekké tegyék.

látja beigazoltnak panaszos állítását, erről szóló jelentését megteszi. A bíró így a csendőri jelentés alapján, megszüntető végzést hozhat, míg a szabálytalan eljárás folytán kénytelen újabb és most már konkrét felhívást kiadni.

Egy másik örs feljeleníti X. községben lakó gépészt azért, mert amidőn Y. községnek Z. szállásán csépelte, a tűzrendészeti szabályokat nem tartotta be. A feljelentés szerint terhelt a kihágási cselekményt beismerte. A csendőrijárór egy tanut nevez meg. Már az első pillanatban éreztem, hogy e rendkívül egyszerű kihágási cselekmény elintézése körül akadályok fognak felmerülni, mert a csendőrijárór nem nevezte meg azt az egyént, akinél a feljelentett gépész csépelte, holott a csépeltető felelőssége is kétségtelen és a tényállás tisztázásához is valószínűleg szükség lesz a csépeltető kilétének megállapítására. X. községben lakó gépészt illetőségi helyén alkalmilag kihallgattam. Vallomása szerint nem büntethető. Ezután az eljáró csendőrijárór székhelyén lakó tanut és a csendőrijárór tagjait hallgattam ki. Kiderült, hogy az egyetlen feljegyzett tanu feleségének előadása szerint férje (a tanunak szerepeltetett egyén) a szóbanlévő időben nem is tartózkodott a faluban. A járórvezető ötölt-hatolt és azzal „védekezett”, hogy a tanu nevét a csépeltető gazda mondta be, de arra nézve, hogy ki volt a csépeltető, nem tudott felvilágosítást adni. Újabb nyomozásra kellett kiadnom az iratokat. A járór megállapította a csépeltető

kilétét és az eredetileg feljegyzett tanu nevét és lakcímét, megfelelő változtatásokkal, bejelentette. Hogy az újabb tárgyalás milyen eredményeket fog hozni, még nem tudom, de már az előadottak szerint is kétségtelen, hogy a csendőrijárór felületesen járt el. A következmények pedig az előadottakból is szembetűnők. Ha nem tárgyaltam volna a helyszínen, a feleknek sok idejét raboltam volna el és tekintélyes költséget okoztam volna indokolatlanul vagy az elítélendő terheltnek, vagy, felmentés esetében, a vármegye kihágási alapjának.

*

A szeretet a Mindenható jóságának látható, örökké élő szikrája. Simogató, melengető kéz, amelynek érintésére a legszilajabb lélek jégkérge is felenged. És mégis hányszor dorgál, korhol, s ha kell, sujt is, éppen, mert szeret.

Ha e sorok nemcsak simogattak, hanem ütögettek is, szeretetből, sőt még ennél is mélységesebb indokból, — hazaszeretetből tették. Mert csak az lehet igazán jó csendőr, aki lángolóan szereti vergődő, csonka hazánkat és csak az szereti hazáját önzetlenül és mindenekfelett, aki mindent elkövet, hogy lelkileg és testileg tökéletes vértességgel szolgálja a magyar hazát és a boldogabb jövőt...

Ha a csendőrség azzal a lelkülettel fogadja soraimat, mint amilyen jó lélekkel írtam, akkor ezután is jóbarátokként találkozunk majd e lap hasábjain.

A tömegek lelke és jellemrajza.

Írta: Dr. CZIÁKY FERENC őrnagy-hadbíró.

A „Csendőrségi Lapok” 1931. évi 29-ik számában a „A tömeg” cím alatt egy értekezés jelent meg a tömegmozgalmakról és azok közbiztonsági tanulságairól.

Ehhez a cikkhez óhajtanék egypár gondolatot hozzáfűzni és ezt a kérdést más oldalról megvilágítani. Teszem ezt azért, mert úgy érzem, hogy erről a témáról nem lehet eleget írni és ennek a fontosságát eléggé kiemelni.

A kérdéses cikk a tömeggel csakis polgári vonatkozásban foglalkozott és csakis a polgári tömeg fogalom meghatározását adta meg.

A jelen cikkem keretén belül egymás mellé állítva, óhajtom bemutatni a polgári és a katonai tömegek alkotó részeit és jellemrajzát. Illetve a fent idézett cikknek a fejtegetéseit katonai vonatkozásban is vizsgálat tárgyává óhajtom tenni.

Ezek után vessük fel azt a kérdést, vajjon mi a hasonlóság és mi a különbség a polgári és a katonai tömeg közt?

A hasonlóság első tekintetre abban mutatkozik meg, hogy a katonai tömeg is több katonai egyén összejövele folytán áll elő. Tehát a katonai tömeg alkotó elemeit is az egyének adják meg, mert bizonyos nagyobb számú egyén összeverődéséből áll az elő. Ebből az is következik, hogy katonai tömegek-nél is elő áll az egyén és a tömeg közti viszony, mert a tömeg itt is vonzást gyakorol az egyénre; másfelől a tömeg viselkedése, hangulata és jelleme itt is összefügg a tömeg alkotó részét képező egyének jellemével, hangulatával és viselkedésével.

A katonai tömeg még annyiban is hasonlít a polgári tömeghez, hogy előbbinél is felismerhetők a vezetők és a vezetettek; a tömegvezérek és a tömeg tagjainak egymástól olyan elkülönülése, hogy különleg is felismerhető lesz: vajjon ki a vezér és ki az engedelmeskedő tömeghez tartozó egyén.

A hasonlóság és a különbség azonban olyan ikertestvérek, akik egymást kézenfogva haladnak az élet útján.

Igy van az e ponton is, a fenti hasonlósági tételek mellett itt is felismerhetők az alábbi eltérések:

Először is azt a megfigyelést tehetjük, hogy a polgári egyénekből álló tömeg többnyire a legváltozatosabb gondolkodású, érzésű, akaratelhatározású és cselekvőképességű egyénekből áll, akik akár szervezett mozgalomhoz csatlakoztak, akár csakis egy alkalmilag összeverődött tömegbe jutottak be, az egyéniségüket nem akarják feladni, hanem azt ott is érvényesíteni akarják; ott is meg akarnak maradni érző, gondolkozó és önállóan cselekvő, külön utakon járó, kritizáló jellemű embereknek. Míg ezzel szemben a katonákból kialakuló tömeg egyénei akár szolgálati intézkedésből kifolyólag szerveződtek tömeggé, illetve csapatná, akár pedig a szolgálati viszonyon kívül eső okból jöttek tömegesen össze, úgy a csapatba, mint az alkalmi összegyülekezésre is magukkal hozzák az alá- és fölérendeltségi viszony érzetét, a függőség tudatát, az engedelmség kötelezettségét, a bajtársiasság erkölcsi szabályait. Ezeket az egyéneket azután úgy a csapatban, mint az alkalmi gyülekezésben is az előljárókhöz, illetve feljebbvalókhöz való alkalmazkodás szükségérzete hatja át. A katonai egyének tehát — mint a csapat tagjai — azonnal alávetik egyéniségüket a csapatpa-

rancsnoknak; sőt az alkalmi összegyülekezésnél is feladják ellenkezésre ösztönző emberi hajlamaikat és érzéseiket és felsőbb helyről várva az irányítást, egyéniségüket feladva beleolvadnak katonai vagy társadalmi vonatkozásban is az őket körülvevő csapatba vagy katonai tömegbe.

A tömeg és az egyének ezen egymásközti viszonyát és lelki egyensúlyi helyzetét akként is jellemezhetnők, hogy a polgári tömeg egyénei lelkében egy centrifugális és egy centripetalis erő áll egymással állandó harcban. Az egyén csak addig az ideig marad meg a tömegben, míg a tömeg vonzó ereje — ami ránézve centripetalis erőként jelentkezik — nagyobb, mint az ő kritikai erejéből folyó centrifugális erő.

Vagyis a polgár csak addig marad a tömegben, amíg az neki valami olyat tud nyújtani, ami az ő érzékeit ingerli, a fantáziáját leköti, az akaraterejét lenyűgözi és így őt magához tudja láncolni. Mi helyt ezek az érzések, ingerek és erők megszűnnek, a polgárban felbred az egyéniség, érvényrejut. Lelkében a centrifugális erő és otthagynya nyomban a tömeget, mert rájött arra, hogy az neki újat, vonzót, ingerlőt nyújtani többé nem képes.

Ha ezt a kissé elvont okoskodásnak látszó elméleti tételt az élethez közelebb húzva akarjuk megvizsgálni, jusson csak az eszünkbe az a kép, amit pl. az időszakonkénti képviselőválasztásnál megfigyelhetünk.

A faluban előre kihirdették, hogy a kormánypárti képviselőjelölt ma délután fogja programmbeszédjét megtartani.

Elmegy oda úgy Péter gazda, akinek már a nagyapja is Kossuth-párti volt és így ő egy született ellenzék, mint a komája: János bácsi is, aki egy jól megfontolt, konzervatív gondolkodású, a mindenkori kormányt támogató polgár.

Péter gazda magával viszi a dolgok fennálló rendje iránti elégtelenségét, tehát az ő lelke tele van a tömeget összehozó céllal szemben centrifugális irányú érzésekkel és gondolatokkal; sőt még azt is elhatározza, hogy alkalomadtán a gondolatainak majd hangot is ad.

A helyzet további alakulását azután rendszerint az dönti el, vajjon a szónok jó emberismerő-e, felismeri-e az előtte lévő tömeg hangulatát, mestere-e a szónak, vagyis „tud-e a nép nyelvén?”, avagy ezekkel a képességekkel nem rendelkezik.

Az első esetben egypár, a falusi nép életviszonyaihoz, gondolköréhez és érzésvilágához alkalmazkodó érv megtöri a Péter bácsi szellemi ellentállását, no és ha még a szónok egy-két jólsikerült, lehetőleg tréfás mondat és viccet is ki tud vágni, Péter bá' észrevétlenül — és még hozzá akarata ellenére is — leszerelődik, elfelejt közbekiabálni; sőt még jóízűeket is nevet a kortes beszéd csavaros mondasain! Még a végén meg is éljenzi a szónokot!

De ha a jelölt gyenge szónok és rossz emberismerő, a hallgatói lelkében lévő centrifugális erők lehengetik, a közbekiáltások özöne fog rázúdulni, végül a tömeg széteszlik, a programmbeszéd pedig kudarcba fullad.

Íme, ez a kép — amit a csendőr bajtársak a képviselőválasztásokból jól ismernek — mutatja be a polgári tömeg jellemrajzát.

Ezzel szemben a katonai tömegben a tömeget alkotó egyéneknek a tömeghez való viszonyát az jellemzi, hogy az egyének lelkében esetleg élő centri-

fugális érzéseket és gondolatokat lenyűgözi a fegyverzettség érzése és ez utóbbi csirájában fojtja el a kritikai megnyilatkozásokat.

Ha azonban nem elégszünk meg a katonai tömegeknek ezzel a jellemzésével, hanem keressük az ezen tényleges helyzetet előidéző okokat is, úgy a következő megfigyeléseket tehetjük:

A katonai tömeg egyénei katonák. Így a katonai tömeg nem akarhat mást, mint amit a tömeget alkotó egyedek akarnak.

Ha tehát megvizsgáljuk és vizsgálatunk eredményeként megismertük a katona természetét, ebből megkapjuk a katonai tömeg jellemrajzát is.

A katona a polgárból lesz, mert a katonai testületek a polgári társadalom egyedeiből rekrutálódnak. Vagyis a polgárból a jó békebeli kifejezéssel élve: „rekruta” lesz, hogy így végül katonává legyen.

Az újonckiképzés feladata a polgári érzésű, gondolkozású és hajlamú rekrutából katonát faragni.

E lap olvasóinak elég annyit mondanunk, hogy gondoljanak csak vissza arra az óriási lelki és testi átalakulásra, ami a katonává történt felavatásuktól, vagy attól az időponttól kezdve, amikor először húzták fel az egyenruhát, eltelt máig. Emlékezzünk csak vissza a „civil” életünkre: a rakoncátlan hajlamunkra, „a minden szabad”, „nekem nem parancsol senki” jelszavakat hangoztató szabados gyerekekre; azután jusson eszünkbe az az érzés, amit az újonckiképzés első napjaiban éreztünk, amikor az volt az érzésünk, hogy semmit sem tudunk, semmihez sem értünk...! Ez az érzésfolyamat végig vezet bennünket azon az úton, amit minden polgár megtesz, mielőtt katonává lenne.

A katonai tömeg tehát azért és annviban különbözik a polgári egyénekből álló tömegtől, miért és amennyiben a katona jelleme és egyénisége is egészen más, mint a polgáré.

A katonai tömegben a katona még azért is viselkedik másként, mint a polgár a polgári tömegben, mert más a viszony a katona és a katonai csapat vezetői közt, mint a polgári tömeg vezetői és a tömeget alkotó egyedek közt.

A polgári tömeg egyedei és a tömegvezérek közti kapcsolat rendszerint csak időleges és csak múló természetű. Ez a helyzet még a szervezett tömegeknél is, még akkor is, ha a tömeg a vezéreit ismeri és öntudatos választás révén emelte őket maga fölé.

Ezzel szemben a katonai egyéneket vezéreikhez, előljáróikhoz és feljebbvalóikhoz állandó jellegű, jogilag, erkölcsileg és társadalmilag is kiépített kapcsolatok fűzik.

Ez a viszony nem időleges, hanem állandó, nem ötletszerű, hanem szervezetszerűen kiépített: ez okból mindig egyenletesen és következetesen hat.

Ezért van az, ezzel magyarázható az a tény, hogy a katonai csapatban — sőt még a szoros értelemben vett tömegben is — rendszerint egy, vagy csak néhány parancsal: ez az előljáró — avagy társadalmi vonatkozásban a följjebbvaló —, míg a csapat (tömeg) többi tagja pedig ellentállás és ellenkezés nélkül engedelmeskedik.

Ezért nincs a katonai tömegben diszsonans hang, azért nem érvényesülnek ott a tömeget alkotó egyének lelkében szunnyadozó centrifugális erők. Ez a lélektani és természetrajzi magyarázata annak a ténynek, hogy ha belső zavargás vagy tüntetés esetén egy

katonailag szervezett testület tagjaiból álló csapat, mint karhatalmi erő szembe kerül, egy szervezetlen polgári tömeggel, az előbbi rendszerint az első erélyes fellépésével legyőzi az utóbbinak ellentállási akaratát és erejét

Ez a katonai tömeg jelleme és a polgári tömeggel szemben való helyzete a normális, békés viszonyok közt.

A cikkünk feladatköréhez tartozónak véljük azonban még a katonai tömegek helyzetét és jellemét rendkívüli viszonyok (forradalmak, háborúk) esetén is megvizsgálni és bemutatni azokat a helyzeti lehetőségeket, amikor a katonai csapat — mint egy katonailag szervezett tömeg — szembekerül egy szervezett vagy szervezetlen polgári tömeggel.

Nézzük meg hát a katonai tömegek természetrajzát háború esetén, ez más szóval azt jelenti, hogy vizsgáljuk meg a néphadseregek belső élettani és lelki összetételét:

Amint a közelmúltban lezajlott világháború tapasztalataiból tudjuk, háború esetén a békebeli kerethadsereg a tartalékosok és népfelkelők bevonulása révén néphadsereggé változik át.

Miután ez az átváltozás rövid időn belül megy végbe és a bevonulók 8—10-szeresét is kiteszik a békebeli — mondhatnók hivatásos — hadseregnek, ennek legelső folyományát a hadsereg lelki összetételének a megváltozása képezi. Ez pedig abból áll, hogy a keretekbe beözönlő háborús katonák magukkal hozzák polgári életfelfogásukat, egyénies gondolkodásukat; köztük és a békebeli kerethadsereg vezetői közt nincs meg az a kapcsolat, amit a hosszas kiképzések és a kölcsönös megismerés szoktak létrehozni. Mivel rendszerint nincs idő arra, hogy ezek a nem ténylegesek olyan hosszas átképzés alá vonassanak, ami őket a hivatásos — tényleges — katonákhoz mindenben hasonlóvá tenné, a hadseregben lélektanilag két csoport ismerhető fel: a feltétlenül fegyverzettségű, ténylegesekből álló és a polgári gondolkozású egyénekből álló rész. És miután az utóbbiak vannak többségben, a háborús hadsereg tőlük kapja az uralkodó lelki színezetét; más szóval ez adja meg azok katonás értékét.

Az ilyen néphadseregben már egészen más a viszony a vezetők és vezetettek: a tisztek és legénység; a parancsnokok és az alárendeltek közt, mint békében a hivatásos hadseregnél.

Ebből azután az következik, hogy az ilyen hadseregnek egészen mások a lelki tényezői, mint a békebeli hivatásos kerethadseregnek. Ezért hát más eszközökkel és más módokon lehet és kell a néphadseregben a fegyelmet kezelni és fenntartani, mint a békés viszonyok közt.

Ennek a különbségnek érzékelhetővé tétele céljából nézzük meg közelebbről a hivatásos hadsereg egyénekének lelki összetételét és hasonlítsuk ezt össze a néphadsereg népfelkelőinek átlagos lelkületével.

A hivatásos hadsereghez tényleges szolgálatra bevonuló újonc egyénileg szabad, mert koránál fogva nem feszélyezik őt családi kötelek. Független, mert nem nyűgözték még le a megélhetés céljából választott élethivatás gondjai; sőt esetleg éppen a katonai pályát óhajtja élethivatásául választani. Az ilyen egyénben százsáztaléig hajlítható egyedet kapott a kiképző.

Ezzel szemben a néphadseregbe bevonuló nem ténylegesek családi tűzhelyt hagytak otthon, a család-fenntartás gondja nyomja őket, az élethivatás félbeszakításából folyó aggodalom tölti el a lelküket.

Nagyon ki kell tudni tehát használni az ilyen néphadsereg vezetőinek, tisztjeinek és parancsnokainak, azokat a lelki tényezőket, amik révén ezekből a különféle gondú, természetű, hivatású és nehezen hajlítható polgárokból egységes akaratú, fegyvelmezett, egy célra törő olyan katonai csapatot akarnak nevelni, amelyik a legkritikusabb helyzetekben is megállja a helyét.

Hogy mik ezek a lelki tényezők? A háború céljának szentsége és igazságossága. A katonák emberi méltóságának megbecsülése; a férfias önértékük, az állampolgári hűségük; az igazságos kezelés szükségessége. Ezekhez természetesen fizikai tényezők is járulnak: ilyenekként a megfelelő élelmezés, ruházat és felszerelés emelhetők különösen itt ki.

E ponton eszembe jut egy könyv, amit a világháború derekán olvastam először és ami megkapó hűséggel tárja elénk a néphadsereg katonáinak emberi arcát a világégés tüzfénvénél. Szerzője: Balázs Béla honvédtizedes. Cím: „Lélek a háborúban”. E műnek 66-ik oldalán az alábbiakat olvashatjuk a háború tűzében kialakuló katonai tömeglélekről:

„... Itt lehet megvizsgálni a tömeglelket. Nem hiszem, hogy az máshol így látható legyen...”

Én például soha meg nem éreztem még utcai tömeghangulatnak ragadó sodrát...! De most egy hónapja vagyok bepólyázva kilencszázhatvan ember egy lelkébe... Érzem, mint futó homokot, mely beszív, mint meleg polipkarokat az agyam körül. Kontúrjaim lassan lemorzsolódnak és beolvadok. Negyven kilométeres menetelés elég ahhoz, hogy minden egyéniség elmaradjon az útban. Előttünk, mögöttünk, jobbról, balról a végtelen fáradtság, a mázsás agyag, amelybe lábunk és lelkünk beleragad. És akaratunk, 960 egyéni akarat organizálódik akkor egyé, hogy ezt bírja. Így szűnik meg az én. És ez nem ijesztő. Sőt. jól esik; furcsa jóleséssel, mint elalvás előtt. Ez fél nirvána már. Így talán meghalni is könnyebb...!”

Majd könyve másik részén ugyanilyen megkapó módon tárja elénk a néphadsereg egy katonájának a lelkét, amikor felébred abban a polgári lélek: az otthon utáni vágy:

„Az ember eddig nem tudta, mi egy ház, egy szoba. Hogy milyen mély szimbóluma az a léleknek, milyen nagy találmány, milyen fordulópont az emberiség történetében. De ha már három hétig támaszkodott a szabad szélnek, bozótban bujkált, a sátorlap volt egyetlen fedele és megszerette a sarat, mert az puhább derékalj, akkor furcsa meghatottsággal nézi a viskót, melybe megszállhat 2 napra. Robinson az ő kunyhójában, a megtért tékozlófiú nem érezhetik olyan boldog, meleg meghatottsággal ezt a szót, hogy „otthon”. Négy vályogfal, egy papirablak. Az ember mégis diadalmasan nézi, mint a barlanglakó ő első otthonát: embernek munkája...!”

A néphadsereg tehát még a háborúba is magával viszi a polgári lelkületét s aki az ilyen hadsereget vezetni, annak parancsolni hivatott, annak számot kell vetni a néphadsereg lelki szükségleteivel is.

Ha valamikor fontos az, hogy a vezetők ismerjék a vezetettek lelkületét, úgy különösen fontos ez a háborúban a néphadseregekkel való vonatkozásban.

Érdekes tanulmány lenne a világháború folyamán előfordult tömegműleteknek, avagy a tömegek által elkövetett katonai bűncselekményeknek (gyávaság, csapatok megszőkése, zendülés, lázadás stb.) lélektani okait felkutatni és megállapítani, hol volt az a kiin-

duló pont, ahonnan és mi volt az a körülmény, ami miatt a katonai tömegben megbomlott az összetartó erő: a fegyelem.

Miután így megismerkedtünk a polgári és katonai tömeg közti hasonlósággal és felrajzoltuk e két tömeg összetételében rejlő különbségeket is, menjünk tovább és nézzük meg azokat a helyzeteket, amikor a polgári tömeg szembe kerül a katonai tömeggel.

A polgárok a maguk érzéseit és akaratait rendszeren egyedenként nyilvánítják és csak rendkívüli esetekben szokták tömeggé alakulva kifejezésre juttatni.

Az utóbbi esetek két csoportba oszthatók:

A tömeg a maga akaratát törvényes és törvénytelen módokon szokta és tudja érvényesíteni.

A tömegakarat megnyilatkozásának törvényes módja a képviselőválasztási mozgalmakban szokott lezajlani. Akkor hozza kifejezésre a polgárok tömege azt az akaratát, amit az ország sorsának vitelében érvényesíteni óhajtat.

A tömegakarat megnyilatkozásának törvénybeütköző, rendellenes módja a tömegek forradalmi megmozdulása.

A csendőrségnek és a honvédségnek, mint katonai testületnek, a polgári mozgalmak mindkét fajával szemben szerep jut. Ez a szerep a karhatalmi szolgálat fogalmi körében játszódik le. Az első esetben ez a szerep inkább csak passzív, csak konzerváló, rendfenn tartó és csak preventív jellegű; míg a második esetben már erősen aktív szerep vár a honvédségre és a csendőrségre.

Nekünk e ponton azt a kérdést kell felvetni és a kérdésre adandó feleletet megkeresni, vajjon miféle lélektani folyamatok mennek végbe az egymással szembe kerülő polgári és katonai tömegben?

Ha egy szervezetlen — mondjuk alkalmilag összehaveródott — polgári tömeg kerül szembe egy katonailag szervezett csapattal, úgy az összeütközésben majdnem százszázalékos bizonyossággal az utóbbi lesz a győztes. És pedig nemcsak azért, mert az utóbbi jobban fel van fegyverezve, hanem főként a két tömegerő mögött rejlő lélektani okoknál fogva.

Ezek az okok a fentebb kifejtettekből folynak és az alábbiakban ismertethetők:

A polgári tömeg egységes vezetés és irányítás nélkül ötletszerűen mozog még akkor is, ha egy közös érzés vagy a sajtótermékek által beléjük nevelt meggyőződés vitte volna is ki őket a barrikádra és így kerültek volna szembe a katonai karhatalommal.

Az ilyen polgári tömegben résztvevő minden egyes egyén lelkében ott él egymás mellett a tömeg vonzó (centripetális) érzés és a veszélytől való tartózkodás érzése. Utóbbi mint centrifugális erő jelentkezik és megakadályozza azt, hogy a tömeg egységes akaratúvá és ellentállásra képessé válhasson. Az ilyen tömeg rendszerint azonnal szétszóródik, mihelyt komoly fegyveres ellentállásra talál. Ilyen esetben az a lélektani folyamat megy végbe a szervezetlen polgári tömegben, hogy az egyedei lelkében élő tömegvonzó erőt legyőzi, felülmulja a veszélytől, a fegyveres karhatalommal való ellenszegülés következményeitől való félelemérzés, vagyis a centripetális erő felett uralomra jut a centrifugális erő és az egyedek a tömegekből kiválva, menekülés révén mentik az „én”-jüket.

Már kissé módosult helyzettel kell számolnia az állami rend fenntartását szolgáló katonai karhatalomnak, ha politikailag fanatizált és érzésbelileg egymás-

hoz közel álló egyedekből szervezett vezetés alatt mozgó polgári tömeggel kell felvennie a küzdelmet.

Az ilyen tömeget esetleg már egyévi kovácsolta össze a közös érzés, az azonos politikai, gazdasági vagy társadalmi célkitűzés; maga előtt látja a vezetőit, akik őt szellemileg esetleg már éveken át irányítják. Ha ezen érzések tömeggé verődve, még a tömegmámor hatása alá is kerülnek, az egyéni érzések megnövekednek, az egyedek erői tömegezővé erősödnek és az ilyen tömegben mozgó egyének lelkében teljesen elhalványul a veszélyek érzése, a következményektől való aggodás, vagyis azok az érzések, amikből lelkületének a centrifugális erői kialakulhatnak.

Ha két ilyen tömeg közt küzdelemre kerül a sor — főként, ha a polgári tömeg is felfegyverzetten veszi fel a harcot —, annak lefolyása és kimenetele főleg lélektani szempontból vizsgálva a helyzetet, az alábbi lehetőségektől függ:

Elsősorban sok függ attól, vajjon milyen a helyzet a polgári tömegben a vezetők és a vezetettek — illetve a katonai csapatban a parancsnokok, illetve előljárók és a katonai csapat alárendelt legénysége közt.

Amelyik oldalon meginog a vezetőkben való feltétlen bizalom, hit és ragaszkodás, az a küzdőfél előbb-utóbb el fog a küzdelemben bukni a vezetésben rejlő lelki hiányosságok miatt.

Ha a katonai osztag vagy csapat tagjai nem rokonszenveznek tisztjeikkel, avagy nem bíznak feltétlenül a vezetésben, avagy azt érzik, hogy a vezetés nem határozott, meglazul a csapatot összetartó fegyvelmérsz centrípétális ereje és meghátrál, esetleg szételik a katonai csapat.

A történelem tanúsága szerint főként a hosszabban tartó háborúk folyamán állhatnak be olyan helyzetek, hogy a katonai csapat a polgári tömeggel szemben gyengének bizonyul és a forradalmi célnál polgári tömeg győztessé válik.

Ennek az okát lélektanilag a fentebb előadottak nyomán a néphadsereg sajátjaiból magyarázhatjuk meg. Ugyanis a néphadsereg lelki összetételénél fogva sohasem olyan tömör, egységes lelkületű; fegyvelmérsz érzése sohasem olyan mély és feltétlen, mint a ténylegekből álló békehadiseregé. A katonák és a parancsnokok közt a szeretet, a bizalom és kölcsönös megismerés számai nem olyan erősek, mint a békében s így ezek a laza szálak hamar szétszakadnak. Nem kis mértékben hozzájárul ehhez a katonák azon érzése is, hogy fegyverüket a velük szemben felvonuló polgári tömeg tagjai ellen nem akarják használni, mert azokban csak polgártársait látják és nem veszik észre, nem értékelik eléggé azt a veszélyt, ami a polgári tömeg forradalmi mozgalmából az egész államra és így közvetve rájuk is — előállhat.

Ez a magyarázata annak, hogy a hosszantartó háborúkat rendszerint forradalmak szokták befejezni és hogy azok az állam fegyveres erejének: a néphadseregnek a vereségével végződnek.

Ez a lélektani magyarázata annak, hogy 1916-ban Oroszországban Kerenszky polgári forradalma győzött az orosz cári hadsereggel szemben.

Hogy az ilyen forradalmi mozgalmak főleg lélektani érzésekből táplálkoznak, arra nézve az alábbi megkapó rajzot olvastam egy orosz hadifogoly naplójából.

A hadifogolyorség parancsnoka, az öreg Grigor altiszt minden este és minden reggel a cár atyuska

arcképe előtt térdepelve szokta napi imádságát elvégezni... mert Grigor szerette a cár atyuskát és mert Grigor vallásos ember volt...!

Egy ködös novemberi délelőtt azután az őrsebarak előtt összetörve hevert a cár atyuska képe... Ebből tudtuk meg — írja a hadifogoly tiszt —, hogy győzött az orosz muzsikleken a forradalom, mert a lelkekben összedült a cár atyuska képe.

Ime, így lett Grigorból: a vallásos lelkületű katonai lélekből forradalmi lélek. S a kicsi emberek lelki átalakulásán keresztül így alakult át a hatalmas orosz állam képe is.

Igy bukott el a békevilág legnagyobb hadserege: az orosz cári hadsereg, a polgári tömegek forradalmi mozgalmával szemben.

Avagy, ha a nálunk végbement 1918. évi őszi forradalom tanulságait keressük és e cikk gondolatmenetének megfelelően annak tömeglélektani okait vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy a néphadsereg katonáinak lelkületét forradalmosító propaganda nyomán feltámadt a katonák lelkében a fegyvelmérsz, a köteleességteljesítés közérdekű szempontjával szemben az a centrifugális érzés, ami őket a katonai kötelekek szétszaggatására, a frontok elhagyására, a polgári életbe visszatérésre csábította...!

Igy vesztettük el lélektani okok tragikus összebárlalkozása révén a háborút... így veszett el ennek nyomán Nagymagyarország is!

Védekezés az ipari gázok ellen.

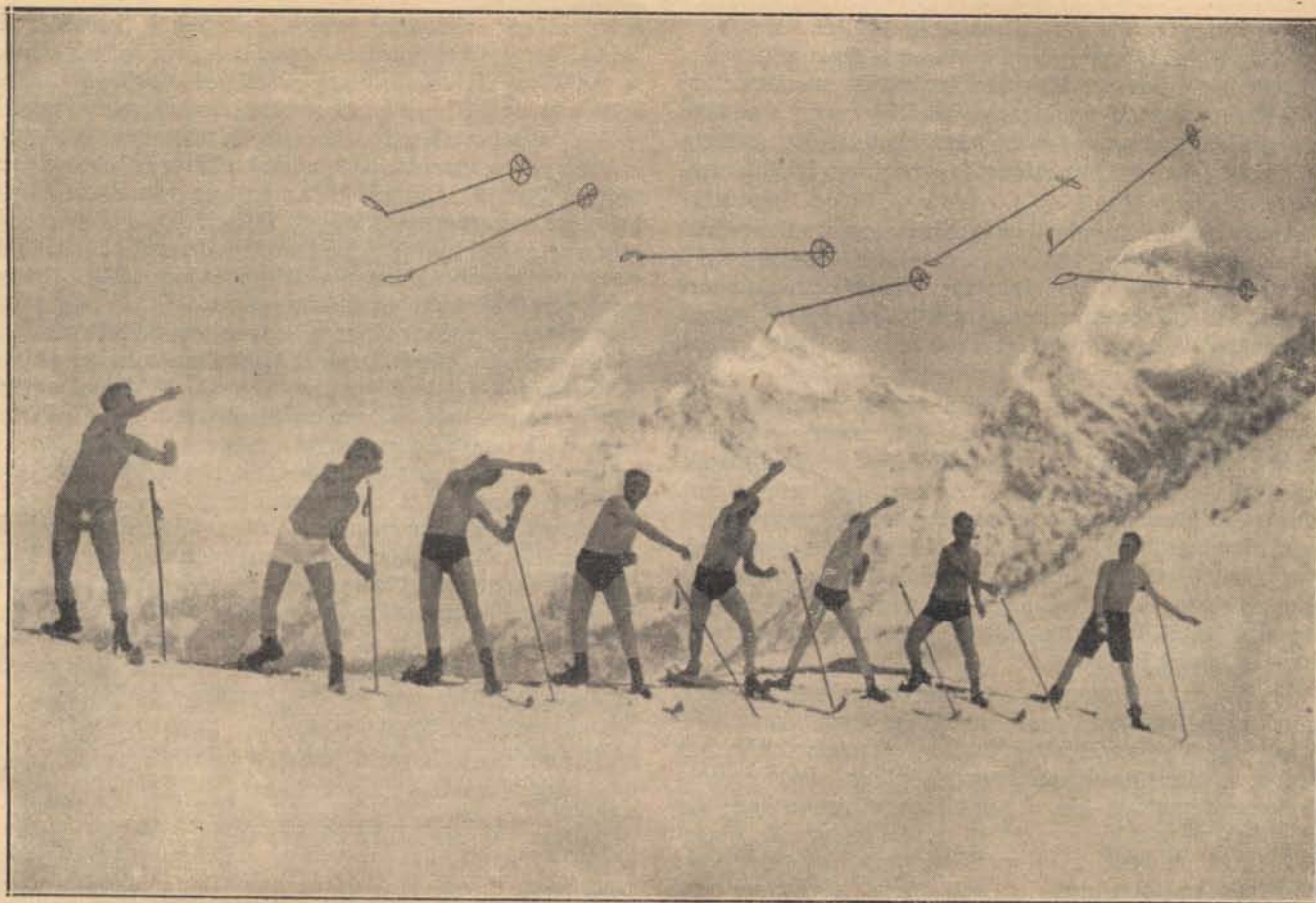
Írta: VITÉZ NÉMETH KÁROLY ny. tábornok.

A vegyipar fejlődésével, mindenféle gyárak létesítésével a mérges gázoknak az emberre és állatra való veszedeleme ijesztő mértékben növekedik. Az újságokban gyakran olvashatjuk, hogy gázmérgezés folytán kisebb-nagyobb szerencsétlenségek történtek és bár ezeknek kisebbik része öngyilkossági szándékból történik, a nagyobbik része olyan véletlenségek következménye, amikor az illetőnek a mérgezés okáról fogalma sincsen. Hogy az egészséget, sőt az életet veszélyeztető ilyen bajok ellen védekezni tudjunk, okvetlenül szükséges azon tüneteket ismerni, amelyek ilyen esetben jelentkeznek és szükséges azokat a rendszabályokat ismerni, amelyekkel magunkon vagy embertársainkon segíteni módunkban van.

A mindennapi életben bárki, bárhol és bármikor ki lehet téve az ipari gázok káros hatásának, de fokozottabb mértékben vannak veszélyeztetve, akik nagyobb városokban, gyárakban, bányákban élnek, de nincs ettől a veszélytől megkímélve a falu lakója sem, mert hiszen már egyszerű tűz esetében is olyan gázok fejlődhetnek, amelyek az egészségre károsak.

A mérges gázokat általában két főcsoportra lehet osztani. Az egyiknek az a tulajdonsága, hogy jelenlétét íze, a színe, szaga vagy egyéb szokatlan hatása folytán meg tudjuk állapítani; a másik csoport pedig, amelynek semmiféle külső jelensége, tehát felismerhetősége sincsen és tudunkon kívül, alattomosan lép fel.

Az előjelekből felismerhető mérges gázokat általában *ingerlőgázoknak* nevezzük, mert már legcsekélyebb jelenlétüket különös szaguk, színük, ízük, kábító hatásuk, tüszögésre vagy hányásra ingerlésük stb. elárulja. Az ilyen gázok tehát már eleve figyelmeztetnek arra, hogy van valami a levegőben, ami emberre, állatra veszedelemet jelenthet. Ezek a mérges gázok kevésbé veszélyesek, mert idejekorán figyelmeztetnek, hogy onnan a lehető leggyorsab-

Félmeztelen síelők a napsugaras havasokban.

ban igyekezzünk eltávozni, ha pedig nem lehet, úgy ellene az ismert módon védekezni.

Az ingerlőgázoknál veszedelmesebbek a második csoportba sorolt azon mérges gázok, amelyeknek jelenlétét sem szaguk, sem ízük, sem színük el nem árulja és semmiféle előzetes ismertető vagy figyelmeztető tulajdonságuk nuncsen, az ember tehát már csak akkor veszi észre, amikor meg is van mérgezve. Az ilyen gázok ellen ekkor sokkal nehezebb, sőt néha lehetetlen védekezni. Meg kell említenem, hogy az ilyen mérges gázok között olyanok is vannak, amelyeknek hatása órák, napok, sőt néha hetek múlva jelentkezik.

A mai életben igen sok ipari vegyi anyag van, amely hasznos volta mellett igen veszedelmes is. Ma az újságokban sokkal többet olvashatunk a gázserencsétlenségekről, mint bármi egyéb balesetekről. Többnyire egyes személyeket értek, de előfordult az is, hogy ipari mérges gázok egész épületeket és azok környékét megfertőzték s tömeges megbetegedést, sőt halált okoztak.

Németországban, Hamburg híres tengeri kikötővárosában, 1927 ősszel a külváros területén, minden különös felügyelet nélkül, fapalánkkal bekerített területen nagymennyiségű, körülbelül 40 köbméter foszgen mérges gázanyag volt elraktározva. Ez a gázanyag a világháborúból maradt meg és háború után festékkészítéshez használták fel apránként. A veszedelmes anyag nagy vastartályokban és kisebb vaspalackokban volt elzárva.

1928 május 20-án délután fél 5 óra tájban, fel nem deríthetett okból, az egyik nagy vastartályban lévő anyag felrobbant. A robbanás ereje a tartály fedelét több méter távolságra ledobta. Ezen időben gyenge szellő fújt és a földre kiömlött, valamint tartályban maradt foszgenanyag szabad levegőre jutva, azonnal forrni kezdett s

csakhamar hatalmas gázfelhőt fejlesztett, amely a szél irányában hömpölyögni kezdett. A robbanás helyétől alig 200 méternyire két ember horgászott, akik a hirtelen keletkezett felhő láttára egy közeli vendéglőbe szaladtak, de a felhő utolérte őket és a vendéglőben rövid időn belül mind a kettő meghaltak.

A gázfelhő szélességben és magasságban mindinkább gyarapodva hömpölygött tovább s útjában egy szabad teret és egy gyártelepet árasztott el gyilkos ködjével. A gyártelepen az egyik ór már előzőleg, a robbanás zajára figyelmessé lett és amint látta a sárgás piszkos felhő képződését, azonnal felhívta telefonon a tűzoltóságot. A gázfelhő feltartóztathatatlanul terjeszkedett tovább, útjában egy község egy részét is beburkolta s ott egy férfit és három asszonyt megölt, többeket pedig súlyosan megsértett, majd útjában más községekben és lakóhelyeken is kisebb-nagyobb mérgezéseket okozott. A gáztól összesen mintegy 200 ember lett beteg. Ezeket mind kórházakba kellett vinni, de ezenfelül több olyan könnyebb sérült is volt, akit házi ápolásba vettek.

E gázserencsétlenségnél a következő tapasztalatokat szerezték: A robbanás helyétől 200 méterig 2 halott volt, 300 méterig újabb három ember a helyszínén halt meg és ezen területen a nagyobb élőállatok, mint kecske, csirke, galamb, mezei és házinyúl, veréb és fecske elpusztultak. A gázfelhő közeledtekor a megrémült lakosság a lakóhelyek és istállók ajtajait kinyitotta, hogy ember és állat onnan ki tudjon menekülni, minek következménye még tömegesebb sérülés lett. Az egész területen, ahol a gázfelhő átvonult, a fákat és növényzetet sötét-sárga színűre festette.

A robbanás helyétől még 2 kilométer távolságra is újabb 6 haláleset, 30 súlyos- és 50 könnyebb sérülési eset

volt, — innen további 7 kilométerig szintén körülbelül 130 könnyebb mérgezés fordult elő; általában a gázmérgezési esetek egész 14 kilométerig voltak megállapíthatók. Ezek az adatok azt bizonyítják, hogy minél sűrűbb volt a gázfelhő, annál nagyobb kárt okozott, 200 méterig már 1 perces belélegzése elég volt arra, hogy bárkit megöljön.

Amerikában, Cleveland gyárváros egyik nagy kórházában, 1929. május 15-én a pincehelyiségben röntgenfilmek meggyulladására folytán óriási szerencsétlenség történt, aminek többszázra menő halottja és súlyos gázsérültje lett. Áldozatok nemcsak a kórházban lévők, hanem a segélynyújtók soraiból is kerültek.

A szerencsétlenség úgy történt, hogy a pincében elhelyezett fűtőberendezés elromlott és amikor vizsgálat közben a fűtőcsövekről a szigetelőréteget eltávolították, valamelyik lyukas csőből kipattanhatott egy szikra, ami a közelben felhalmozott röntgenfilmeket felgyújtotta. A filmek hirtelen felrobbantak és ebből mérgezőgázok fejlődtek. A hihetetlen gyorsasággal fejlődött gázok a nyitva lévő pinceajtón kitódulva, az egész nagy kórház belsejét olyan hirtelen töltötték meg, hogy helyenként még az ablakokat is betörték.

Ámbár az épületben a robbanást mindenki hallotta, azonnal a tűzriadójelt is megadták és rövid időn belül már a sárgásvörös gázfelhőt is látni lehetett: mégis az egésznek a lefolyása olyan hamar történt, hogy menekülésre nem maradt idő. Az általános zűrzavarban természetesen mindenki igyekezett minél hamarabb a szabadba jutni, de többen a gyilkos gáztól megmérgezve azonnal holtan ottmaradtak, sőt még néhányan azok közül is, akik a szabadba tudtak jutni és magukat már minden veszélyen kívül lévőeknek gondolták, később, anélkül, hogy előzetesen valamit éreztek volna, néhány óra eltelte után, hirtelen rosszul lettek és meghaltak.

A mentési munkát az odasietett tűzoltók csak gázálarccal tudták végezni. Feltűnő volt, hogy az épületen kívül álló nézők közül is többen gázmérgezéssel rosszul lettek.

Mult esztendő december első napjaiban Belgium Lüttich városában előfordult hirtelen, titokzatos megbetegedések az egész világon igen nagy feltűnést keltek. A szerencsétlenségnek 63 halottja és több százra menő sérültje volt.

Az eset úgy történt, hogy december 1-én Lüttich környékét sűrű köd lepte el és az általános szélcsendben a város mellett lévő Maas folyó dombokkal szegélyezett völgyében a köd teljesen megrekedett. December 1-én és 2-án semmi különösét nem lehetett érezni, 3-án délben azonban a lakosság közül több százan egyszerre súlyosan megbetegedtek. A betegség abban nyilvánult, hogy tűrhetetlen belső égéstől gyötörve, a torok, orr, száj és garat nyálkahártyái megdagadtak, erős köhögési inger, nehéz lélekzés, fuldoklás, szapora érverés, szívdobogás és kékes elszínesedés mutatkozott. Az első 24 órán belül a betegek közül 63-an meghaltak és pedig nagyjából az idősebbek, tüdőtágulásban szenvedők és szívbetegesek, de meghaltak egészséges fiatal egyének is.

A negyedik napon, december 4-én, a köd kezdett oszladozni és ettől fogva újabb megbetegedés nem is fordult elő, sőt az életbenmaradtak is néhány nap alatt felépültek. Különös, hogy a meghaltak között több olyan is volt, aki az elködösítés ideje alatt a szobájából ki sem mozdult, pedig a köd a lakásokba nem hatolt be.

Az orvosok és hatóságok rejtéllyel állottak szemben: egyesek azt állították, hogy a sűrű ködnek hidegben éppen olyan hatása van a lélekzésre, mint a mérgező gázok-

nak; mások akarattal vagy véletlenül kiömlött háborús, új, gyilkos gázokról beszéltek, sőt voltak olyanok is, akik az afrikai Szahara homokszivatagjáról a szél által odahordott mérgező homokkal hozták összefüggésbe.

A szerencsétlenség után egy híres német orvos tanár a helyszínére utazott, hogy annak okát megkeresse és azt meg is fejtette. Lüttich környéke tele van olyan gyárakkal, amelyek mérgező gázokat fejlesztő anyagokkal dolgoznak. A föld színén keletkezett decemberi köd hideg volt, fölötte azonban a nap olyan erősen sütött, hogy a talaj fölött lévő hideg, ködös levegő teljesen megrekedett. Így azután a szélcsendben a magas gyárkéményekből kitóduló mérgező gázok, melyek különben minden baj nélkül a levegőbe felszállanak, a megrekedett köddel együtt a földre lecsapódtak. Három napon át azután a földhöz tapadt alsó levegőréteg annyira megtelt gázzal, hogy az emberekre károsná vált. Mihelyt a negyedik napon szellő kerekedett, a baj is megszűnt.

A felsorolt esetek eléggé bizonyítják, hogy mindennapi, békés életünkben is milyen könnyen történik szerencsétlenség, ami tömeges, súlyos betegséget, sőt halált is okozhat. A lakosságnak és közbiztonsági szerveknek tehát ilyenre mindig elő kell készülnie. Különösen fontos ez a közbiztonsági szervekre, mert ők hivatottak arra, hogy elejét vegyék a veszély terjedésének és ők jutnak legelőbb olyan helyzetbe, hogy a sérülteket legelőbb szükségszerűen első segélyben részesítsék.

Tömeges szerencsétlenségek megakadályozásánál első feltétel, hogy a helyszínen zűrzavar, fejtelenség ne támadjon. A mérgező gázok veszedelme nem annyira közvetlen hatásukban rejlik, mint inkább az emberek helytelen magatartásában. Már a háborúból vannak példák, hogy helyes magatartással meg a legveszélyesebb gázok ellen is jobban lehetett védekezni, mint helytelen magatartással a sokkal ártalmatlanabbak ellen. A fejtelenség ide-oda futkosás a bajt csak növelte és gyakran előfordult, hogy kimenekülés helyett az emberek éppen a veszélybe rohantak. Bármilyen gázszerencsétlenségnél szem előtt kell tartani, hogy az elgázosított területbe jutott ember minél kevesebbet, ha csak lehet, semmit se mozogjon. Ez természetes is, mert a mérgező gázok elsősorban a lélekzést nehezítik meg, vagyis akkor legveszedelmesebbek, ha a tüdőbe bejutottak. Köztudomású, hogy fekvő vagy álló helyzetben lélekzünk a legnagyobb mértékben; minél több mozgást végzünk, vagy minél nagyobb testi munkát teljesítünk, annál szaporább a lélekzésünk, tehát annál több külső levegőt szívunk magunkba. Fertőzött levegőben tehát arra vigyázzon mindenki, hogy abból minél kevesebbet szívjon magába, vagyis nem szabad olyat tenni, ami szaporább lélekzést vált ki.

Nagyon fontos továbbá a lélekjelenség. Nem szabad megijedni, mert a veszedelem csak akkor nagy, ha valaki nem tud magán uralkodni.

Áttérek arra, hogy bármilyen gázmérgezés milyen tünetekkel jár, még pedig a veszélyesség foka szerint:

a) Könnyezés, tüszentés, köhögésre ingerlés, nehéz lélekzés, fuldoklási rohamok.

b) Szédülés, belső forróság, erős fülzúgás, szívdobogás, szívgyengeség.

c) Hányási inger, hányás, általános rosszullet, gyomorgörcsök.

d) A kezek és lábak elernyednek, nehezek lesznek, a látás, hallás és gondolkodás homályosodni kezd, a szemek előtt csillagok sziporkáznak.

e) Orrvérzés, görcsös köhögés, vérköpés.

f) Teljes önkívületi állapot, a kezek, lábak és nyak megmerevedik, a szemek kifordulnak.

A gázsérülésnek általában háromféle fokozata lehet:

1. Könnyű eset, amikor a sérültnél csekélyebb mértékű szív- és lélekzési zavarok mutatkoznak, de az illető teljesen eszméleténél van.

2. Közepes eset, amidőn az illető már eszméletét elvesztette, tehát el van ájulva, de lélekzik és a szíve is még működik.

3. Súlyos eset, amikor valaki már teljesen élettelennek látszik.

Mindhárom esetben első teendő az élesztési kísérletet megkezdeni; azt egy pillanatig sem szabad abba hagyni addig, amíg a sérült vagy életre nem kelt, vagy pedig a bekövetkezett halált nem lehetett egészen biztosan megállapítani. A gyors segélyadás igen fontos, mert a tetszhalált a valószínű haláltól többnyire csak percek választják el. Erre nézve a gyakorlati életben igen gyakori esetek voltak; a halottnak gondolt sérültet órakon át folytatott szakadatlan élesztési kísérlettel megmentették. Egy bányászt 1915-ben 21 órai élesztési kísérlettel életre tudtak ébreszteni. Viszont például 1916 januárban egy igen erős villanyárammal sújtott embert a külső jelek szerint feltétlenül halottnak gondoltak és hüláját, élesztési kísérlet nélkül, egy fakamrába helyezték éjjelen át. A baleset utáni reggel a halott szája előtt ökölnagyságú, megfagyott habtömeget találtak, ami annak volt a jele, hogy az illető tetszhalott volt, és ha élesztési kísérletet tettek volna, talán meg lehetett volna menteni. Már ezen felemlített két eset is eléggé bizonyítja azt, hogy gázszercsétlenségénél sohasem szabad hosszadalmasan habozni, hanem az élesztési kísérletet azonnal meg kell kezdeni.

Igen szükséges továbbá annak ismerete is, hogy gázveszély esetében milyen szükségbeli rendszabályok használhatók ki. Ilyenek:

1. Nedves szivaccsal, zsebkendővel vagy egyéb ruhadarabbal a száját és orrt be kell fogni és azon át kell lélekzést venni.

2. Nedves zsákkal, zacskóval, vagy párnahuzattal az egész fejet be kell fedni, azt a nyaknál erősen lekötni, hogy a lélekzéshez csak azon át jöhessen a külső levegő a tüdőbe.

3. Hosszúka palackot nedves földdel teletömni, a talpát leütöni, a felső nyílását a szájba venni, az orrt befogni és csakis a palackon át lélekzeni.

4. Magasabb, emeletes házakban, vagy más magas épületekben a legfelső részeken kell tartózkodni, mert a gáz legtöbbször a levegőnél nehezebb, tehát alul sokkal sűrűbb, mint feljebb, sőt bizonyos magasságon túl már nem is húzódik fel.

5. Ha szobában vagy egyéb zárt helyen kell tartózkodni, az ajtót, ablakokat és egyéb nyílásokat be kell tölteni vagy nedves pokrócokkal, lepedőkkel be kell akasztani. Zárt helyen lehetőleg fekvő helyzetben, nyugodtan valami nedves tárgyat a száj és orr elé szorítva, lélekzeni; a lélekzés ne legyen mély, hanem amennyire csak lehet, minél kevesebb levegőt beszívni. A mozgást lehetőleg kerülni kell, mert már ezzel is a belső levegő meg lesz bolygatva. Minél kevesebbet szabad beszélni, kiabálást pedig éppenséggel kerülni kell.

Az élesztési kísérletnek módja a mesterséges lélek-

zés, hogy ezzel a megállott tüdő- és szív- és légzőrendszer ismét meginduljon. A mesterséges lélekzés abból áll, hogy az élettelen embert hátára fektetjük, kezeit a mell elé kinyújtva felemeljük, összetesszük; ezután a kinyújtott karokat oldalt hirtelen széjjelfeszítjük, majd ismét függőlegesen felfelé emeljük. Ezt a karmozgatást szabályosan mindaddig végezzük, amíg a sérült vagy feléled, tehát lélekzeni kezd, vagy pedig amíg a halál biztos jelei észlelhetők. Ezzel egyidejűleg ajánlatos a sérültet meleg takaróba vagy pokrócba göngyölni, közben az egész testén a bőrét ruhával, a lábtalpát pedig kefével dörzsölni és az orra alá erős, illatos anyagot vagy szeszt tartani. Természetes, hogy a sérültet a rossz levegő területéről azonnal el kell távolítani, különösen zárt helyről szabad levegőre kell vinni.

Mesterséges lélegzést nemcsak gáz okozta sérüléseknél, hanem füstmérgezésnél, fagyásoknál, vízbefultagnál, akasztotagnál, villanyárammal érintetteknel, alkoholmérgezeteknek, egyéb kábítószerekkel sérülteknel stb. is sikerrel lehet alkalmazni; a fődolog bármelyik esetnél: nem sokat tétovázni, hanem azonnal megkezdeni és addig abba nem hagyni, amíg vagy az illető már feléledt, vagy amíg *biztos halál* jele megállapítható.

A mai előrehaladott viszonyok mellett, amidőn tűz-, víz-, közlekedési és világítási balesetek ellen annyira tudunk már védekezni: okvetlenül szükséges a gázok ellen is védekezni tudni. Ezen védekezés a többieknel semmivel sem nehezebb, ha a veszély okozójával és a védekezés módjával tisztában vagyunk.

Elemi vagy középiskola?

Írta: BOGA GYÖRGY tisztihelyettes (Apátfalva).

A Csendőrségi Lapok egyik multévi vezércikke nyomán sok szó esett közöttünk arról, hogy a néhány középiskolai osztályt végzett csendőrök használhatók-e a szolgálat terén, mint a csak elemi végzettek.

A kérdésre nem könnyű a felelet. Sok körülményt kell számbavenni — még pedig tárgyilagosan —, hogy megfelelő véleményt tudjunk adni. Mindenekelőtt tisztában kell lennünk azzal, hogy melyek a jó csendőr legfőbb feltételei. Két évtizedet meghaladó csendőrségi szolgálatom tapasztalatai alapján kísérlem meg szerény véleményemet ebben a mostanában felvetődött kérdésben kifejtetni.

Hogy valaki jó csendőr lehessen, ahhoz két alapvető feltételnek kell megfelelnie. Az egyik fizikai, a másik szellemi feltétel. Itt mindjárt hangsúlyozni kívánom, hogy e mindkét követelmény feltétlenül és hogy fontos, értékesség tekintetében közöttük nem lehet különbséget tenni.

Fizikai feltétel alatt a testi arra való alkalmatosságot értjük. A csendőr szervezetileg úgy legyen berendezkedve, hogy a leghosszabb őrjáratot télvíz idején is, amikor bokáig sülyed az amúgyis nehéz csizma a dülöutak szurkosan ragadó sarába, nagyobb megerőltetés nélkül le tudja portyázni. Mert nem gyerekjáték a mi szolgálatunk. Csak időhöz, de sohasem az útviszonyokhoz, vagy az időjáráshoz van kötve! Ez a nagyon lényeges körülmény írja elő, hogy a csendőr szívós legyen, testileg nem elkenyveztetett, hogy a szolgálattal járó fáradságot könnyen viselhesse. Próbáljuk csak elképzelni annak a csendőrnek a portyázását, aki testileg gyenge. Hiába igyekszik, nem bír százszázalékosan megfelelni a szolgálati követelményeknek. Vagy ha sikerül, akkor emberfeletti, szinte áldozatos akaraterőre van szüksége hozzá.

KI TUDJA?

DÜRER ALBERT (1471—1528), atyja aranyműves volt, Magyarországon élt és Ajtós (Thürer) békésmegyei községből vándorolt vissza Németországba. Fia, Albert Nürnbergben született.

Ez pedig csak kiváltságosaknál nyilvánul meg következetesen és főként hosszú időn, éveken keresztül. A gyenge test az erős fizikai igénybevévés következtében megtörik s ezzel velejár, hogy megtörik a testi állapottal egyenes arányban álló akaratere is. Az ilyen testileg túleröltetett csendőrnek lassanként elmegy a munkakedve. Nem éber, nem figyelmes a portyázása alatt s azt, ami nincs kényszerítően, fenyegetően, ellenőrizhetően előírva, szívesen elhanyagolja, ha lehet. Miért? Mert a szervezete nem bírja a gyaloglást, fáradt s örül, hogy egyáltalában haza tud vánszorogni. Mit érdeklik őt az útrendőri, a mezőrendőri, a tűzrendőri, a vadászati kihágások, mikor az esze folytonosan a legközelebbi kis- vagy nagypihenőn jár? Tőle ugyan elszánhatják az egész dülöt, az állatok ott legelhetnek felügyelet nélkül, ahol akarnak, a kutyák csapatostól kóborolhatnak ebzárlat idején, egyszóval történhetik akármi, a gyenge szervezetű csendőr fáradt, kedvetlen s önmagán meg a pihenésén kívül nem érdeklí semmi a világon. Az egész szolgálat egyetlen örömet okoz neki, azt, hogy valahára nagynehezen mégis csak beér a laktanyába s levetheti magáról a szolgálati „nyűgöket”. Nem mintha más csendőr is nem örülne annak. Hogyne örülne, de az ő öröme más: a jól, becsületesen elvégzett munka tudatának öröme. Nem átkozza közben az eget, a földet, az utat, a parasztot, aki miatt tulajdonképpen fáradnia kell, az egész őrzőjáratot, azzal együtt, aki azt megbátorkodott szerkeszteni s végül a pillanatot, amelyben elhatározta, hogy csendőr lesz.

Bátran mondom: nem lesz a gyenge testalkatú csendőrből soha jó csendőr, mert a külszolgálat, mely nehéz, fárasztó, testileg egész embert kíván. Aki nem ilyen, az húzza-nyúzza magát néhány évig, többet a kórházban, mint az őrsön, hogy aztán felvéve a végkielégítést — addig feltétlenül kihúzza —, odébb álljon.

Második, elengedhetetlen feltétele a jó csendőrnek a megfelelő szellemi képesség. Legyen értelmes, sőt bizonyos mértékig intelligens. Hogy kit nevezhetünk intelligensnek, erre a kérdésre, minthogy az intelligencia a legviszonylagosabb fogalmak egyike, nehéz pontos választ adni. Talán az, aki átlagos arányokban elegendő tapasztalati és általános elméleti tudással rendelkezik. Értelmes pedig az olyan ember, akit minden megnyilatkozásában a józan esze vezérel. Eme meghatározásokból láthatni, hogy míg az intelligencia fokozatos szellemi fejlődés következménye, addig az értelmesség olyan tulajdonság, amellyel inkább születni kell, mert fejlődési lehetősége egy bizonyos koron túl aránylag csekélyebb. Az intelligencia a tudásnak, az értelmesség inkább tehetőségnek a következménye.

A csendőr tehát elsősorban értelmes legyen, intelligenssé szorgalma segítségével később is válhatik. Ezért kell a csendőrjelentkezőknél is elsősorban az értelmet s nem pedig az iskolai képzettséget, a szorosabb értelemben vett intelligenciát vizsgálni. Ami viszont korántsem jelenti, hogy a csendőrjelentkező bátran lehet írástudatlan, a fontosabbik szempont azonban nála nem az, hogy mit tanult vagy nem tanult meg gyerekkorában vagy a polgári életben, hanem, hogy megvan-e benne az a veleszületett értelmesség, szellemi élénkség, érdeklődés, befogadókészség és képesség, amely szükséges ahhoz, hogy új csendőri hivatásának tudnivalóit jól megtanulja.

Ezek után vizsgáljuk meg, mennyiben felelnek meg a fenti feltételeknek a csak elemi végzetek és menyiben az ennél magasabb képzettségűek.

Vegyük elsősorban az elemi végzett, földművesfiú jelentkezőt. Falun nevelkedett, gyermekkorától kezdve

nehéz testi munkát végzett, igénytelen, egészséges életet élt, a szervezete tehát erős, szívós. Nyílt a tekintete, pirospozsgás az arca s minden vágya, hogy csendőr lehessen. Az az ember első benyomása róla, hogy egész férfi áll előtte, aki tőle telhetően becsülettel elegend fog tenni a hivatásának. Külön értéke, hogy magával hozza a falusi levegővel magábaszívott nemes naivságot, mely nem más, mint a jóság, a becsületesség és a tiszta erkölcsi felfogás együttvéve. Az ilyen csendőrjelentkezők messze túlnyomó részét nem az állatalanság erőlteti a testületbe, hanem a felfelé törekvés, mert számára a csendőri pálya ezt jelenti. Mire beállít az órsre, hogy csendőr szeretne lenni, addig ő már éveken át nézte, leste, figyelte, köszöntötte és irigyelte a falujában portyázó járőröket, elhatározása tehát, hogy csendőr lesz, nem napok, hanem évek szüleménye.

Szerény véleményem az, hogy az ilyen csendőrjelentkezők túlnyomó részéből jó csendőr lesz. Százszázalékosan megfelel az első feltételnek, a fizikainak. Szervezete hozzá van edzve az erős, fárasztó munkához. Nyílt tekintetéből a magyar ember ősi értelmének kétségtelen jelei csillannak elő, s ha csak elemi végzett is, szorgalma biztosíték arra, hogy fogyatékos tudását arra a szintre kezezi, melyen egy csendőr tudásának mozognia kell. Meg tud tehát felelni a második követelménynek, a szelleminek is!

Nézzük most már a — mondjuk — öt gimnáziumi osztályt végzett csendőrjelentkezőt.

Majdnem egész életét falak között töltötte, minek következtében szervezetének a nyugalmi állapot felel meg a legjobban; legfeljebb tíz-tizenötperces gyalogláshoz van szokva, mert hiszen lakása az iskolához vagy később a munkahelyéhez nem volt messzebb. Tanulmányait talán azért kellett idő előtt abbahagynia, mert nem volt kedve tovább tanulni. Vagy pedig, mert valamilyen más személyes oknál fogva nem tudott megfelelni a középiskolai követelményeknek. Ritkább az az eset, amikor anyagiak miatt kell a tanulást félbeszakítani, mert a szülő, akármilyen szegény is, mindent el szokott követni, hogy gyermeke, ha már egyszer tanítatni kezdte, tovább tanuljon. Tanult azután esetleg mesterséget is, mert valamiből csak kellett élnie, de valahogyan sehogy sem tudta annak inkább csak fizikai erő kifejtését igénylő lényegét összeegyeztetni a középiskolai tanulmányai során kifinomult lelkületével. Kereset híján pénz nélkül is tengődött már egy-két évig a szülei, rokonai nyakán, amikor végre egyik ismerőse a csendőrségre irányította a figyelmét. Igaz, hogy nem érzett különösebb vonzódást a csendőrségi hivatás iránt, mégis tűrhető megoldásnak vélte, mert, amint az ismerőse mondta, ott elég jól fizetik az embert, s ez a legfontosabb. Követelni meg nem valami sokat követelhetnek, ha parasztleányok is meg tudják állni a helyüket.

Ha most már azt vizsgáljuk, hogy az utóbbi típusa a csendőrjelentkezőknek mennyiben felel meg a két feltételnek, arra a megállapodásra kell jutnunk, hogy a rátermetség érdemjegye tekintetében „alig elégséges”. A város aszfaltja — mert hisz ott növekedett — ritkán nevel határjáró embereket.

Szellemi vonatkozásban megütné a mértéket. Hogyne ütné! Őt középiskola még csupa elégséggel is sokkal több tudást ad, mint a kitünően végzett hat elemi. De hiányzik belőle az ösztönös rajongás a csendőrségi hivatásért, mely az előbbi típus minden porcikáját átjárja. Ambíciója is fogyatékos, mert csak szükségből határozta el, hogy fejére veszi a csendőrkalapot. S ha kissé őszinte akar lenni, be is vallja, hogy valahogy

nem tartja a csendőrséget gimnáziumi tanulmányai során igen-igen megnövekedett tudásához méltónak. Ennélfogva nem tud beilleszkedni a nálánál kisebb iskolai végzettséggel rendelkezők sorába, ami viszont az egészséges bajtársi szellem rovására súlyosan esik latba.

E megállapításaimmal, úgy látszik, mintha talán egyoldalúan és elfogultan bíráltam volna a középiskolát végzett csendőröket. Pedig nem. Csupán tapasztalásból beszélek. Közel tízéves örsparancsnoki működésem ideje alatt összesen három olyan csendőr volt hozzám beosztva, akik a követeltnél magasabb iskolai képzettséggel rendelkeztek.

Az egyik egyetemet végzett, utriusque iuris doktor volt. Majdnem egy évig szolgált az örsömön, jól megismerhettem. Jó jogász volt, de semmi kedve a csendőrségi hivatás iránt. Ezt különben ő maga sem titkolta. Szánalom volt nézni szegény fejét, amikor a 37 és fél óras őrzőjáratot komisz, sáros utakon, ítéletidőben leporlyázza bevonult. Csupa keserűség volt minden szava. S bizony, annyi eredményt sem hozott haza a szolgálataiból, mint az örs leggyengébb embere. A nálunk úgynevezett önbuzgalom nála egyenlő volt a nullával s minthogy még nem volt járőrvezető, egyetlen eredménnyel sem gazdagította külszolgálati ideje alatt örsöm tevékenységét. Nem is bírta sokáig az „embertelen” szolgálatot, mint mondani szokta, tizenegyhónapi külszolgálat után, leszerelt, mondván, letagadja, hogy valaha is csendőr volt.

A második „kulturcsendőröm” érettségivel rendelkezett. Ez nemcsak, hogy idegenkedett a szolgálattól, hanem a tetejében még teljes érzéketlenséggel bírt minden iránt, ami csendőrségi vonatkozású volt. Gyönyörű hivatása egyáltalában nem érdekelte.

Harmadik csendőröm hat gimnáziumi osztályt végzett. Alig volt valamire használható. Ennek az embernek különben mintha erkölcsi hibái is lettek volna. Az igazmondással állandóan hadilábon állott, hasonlóképpen a pontossággal. Kétheshírű nők társaságát kereste, kimaradozott, berugott. Süllyedt mind jobban és jobban, amíg azután meg nem érett a leszerelésre.

Szomorú statisztika ez: százszázalékosan hirdeti, hogy a középiskolát végzettek közül nem lesznek jó csendőrök. Én azonban ennek ellenére sem általánosítok, mert tudom, hogy vannak kivételek, még pedig derék kivételek, akik díszei testületünknek. Hiszen a földművesfiúkból sem lesznek kivétel nélkül ideális csendőrök. Nem az a baj, hogy valaki középiskolát járt, hanem az a jellemző, hogy akik többet végeztek, mint hat elemi, nem válnak be. Hogy miért, azt a fentiekben kívül még igen sok mindennel meg lehetne okolni s nem utolsó sorban a Trianon támasztotta viszonyokkal.

Ezeknek a fiúknak mind más volt a céljuk, amikor nekiláttak a középiskolai tanulmányoknak. A lateinertársadalomnak akarhattak munkás és — pillanatig sem kétlem — érdemes, értékes tagjai lenni. A mostoha sors azonban útjukat vágta. Irányt változtattak, de nem szívesen, hanem kényszerűségből. A kényszer támasztotta helyzet pedig — jól tudjuk — nem a legkellemesebb s nem is fakad a nyomában munka- és életkedv. Mi ezt a körülményt méltányoljuk és belátjuk, de nem zárkozhunk el a tények leszögezésétől.

Remélem, senki sem olvasott ki a soraimból olyasmit, hogy a magasabb iskolai végzettséggel bírók általában kevésbé értékesek azoknál, akiknek kisebb az iskolai végzettségük. Restelleném, ha ilyen rosszul sikerült volna leírnom, amit akartam. Mert nem volt más céltom, mint teljes meggyőződéssel csatlakozni a Csendőrségi Lapok már említett álláspontjához, hogy t. i. senki sem

felelhet meg olyan hivatásban, amelyre nem való. Senki sem fogja azt állítani, hogy az ügyvédből lett villamoskalauz vagy a mérnökből lett kocsivezető jobb, mint aki ezt választotta élethivatásának. Persze, hogy könnyebben megtanulja a forgalmi szabályokat s jobban ismeri a villanymotor elméletét, de ujdonsült kényszerhivatásának terhé és nehézségeit mégis csak jobban és szívesebben viseli az, aki életpályát talált benne, s nemcsak átmeneti megoldást. Nálunk sincs másként.

CSENDŐR LEKSZIKON.

8. Kérdés. *A gyanúsított töltött fegyvert ad át barátjának, hogy azt a közelben lévő sértettre tréfából fogja rá és a felhúzott ravaszt csettintse el, azt állítván, hogy a fegyver töltetlen. A barát ezt szó nélkül megteszi, a fegyver elsül és a sértett halálos sebet kap. Mily bünvádi felelősség terheli a gyanúsítottat és társát?*

Válasz. A töltött fegyver rosszhiszemű átadója a Btk. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntette miatt felel, még pedig mint tettes, mert a fegyver elsütője ebben az esetben mint az ő eszköze szerepelt, tehát a sértett megölésében a felhívó a tettesi cselekmény megvalósítója. Társát a Btk. 290. §-ába ütköző emberölés vétsége miatt kell felelősségre vonni, mert a legelemibb gondosság megkívánta volna, hogy mielőtt ilyen „tréfába” belemegy, győződjék meg a fegyver veszélytelenségéről.

9. Kérdés. *Magánosan élő nő 3 éves gyermekét éjszaka-kán át bezárt lakásában, felügyelet nélkül hagyja, míg ő szeretőjénél időzik. A gyermek sokszor órákon át sír s az is megtörtént, hogy hánykolódása közben az ágyról leesett, bár külsőleg felismerhető baja nem történt. Az anyának a szomszédság megbotránkozását kihívó ez a magaviselete büntetőjogszabályba ütközik-e?*

Válasz. Az anya eljárása, bármily szívtelen és lelkiismeretlen is egyébként, a Btk. 287. §-ában foglalt kitételnek vagy elhagyásnak nem tekinthető. A Btk. 287. §-ának megállapításához az szükséges, hogy az anya tudatában legyen a gyermek élete veszélyeztetésének. Maga a kellő gondozás elmulasztása, a szeretetlen bánásmód hátráltathatja ugyanis a gondozásra szoruló gyermek testi és lelki fejlődését, de nem állítható még az, hogy az ily szülő a gyermek életét veszedelembe dönti s ezt tudja is.

Ha bizonyíték van arra, hogy a gyermek egészségében hátrányos változás állt be s ez az anya nemtörődősége miatt következett be, a Btk. 310. §-ába ütköző gondatlanság által okozott súlyos testi sértés vétségének gyanútárgya lehet. Ezt azonban nem tekintve, hasonló esetekben a gyámhatóságnak van joga beavatkozásra s megfelelő rendszabályok alkalmazására.

10. Kérdés. *Egy község mellett elhúzódó folyót a lakosság a hatóság által engedélyezett helyen fürdésre használ. Fürdés közben egyes felnőttek az ott fürdőző zsenge korú és úszni nem tudó gyermekeket a meder mélyebb részére lökik s a gyermekek ijedezésén és kapálózásán mulatnak. Baleset nem történik, mert a felnőttek ügyelnek arra, hogy a gyermekeket idejekorán a medernek rájuk nézve veszedelmes részéről a sekélyebb részre hozzák vissza. Megengedhető dolog-e ez?*

Válasz. Az ilyen durva és veszélyes tréfát országos érvényű szabály nem tiltja, de lehetséges, hogy esetleges helyhatósági szabályrendelet a fürdőzés rendje érdekében az ilyen cselekményeket kifejezetten megtiltja. Akármint álljon a dolog, a csendőrnek joga van ilyen esetben szolgálatilag fellépni s az ilyen tréfákat megszüntetni. Nagyon is könnyen történhetik ilyen tréfából sajnálatos szencsétlenség,

tehát büntetendő cselekmény, már pedig a csendőr szolgálati feladatai közé tartozik az is, hogy megelőzze büntetendő cselekmények elkövetését és meggátolja a bekövetkező szerencsétlenséget.

11. Kérdés. Van-e a 45.800. B. M. 1923. sz. rendelet alapján bizalmas puhatólásokkal, megfigyelések végzésével, adatok szolgáltatásával stb. üzletszerűleg foglalkozó ú. n. magánkutató (magán-detektív) irodáknak bizonyos jogkörük üzleti tevékenységük keretében magánszemélyekkel szemben?

Válasz. A magánkutató irodáknak semmiféle jogkörük nincsen avégből, hogy üzleti tevékenységüket sikeresebben folytathassák. Nincs joguk tehát oly jogcímen, hogy puhatólást végezzenek, semmiféle magánlakásba bemenni, bárkit is kikérdezés végett zaklatni, valomit lefoglalni, házkutatást tartani stb. Általában ezen a téren az ilyen irodáknak semmivel sincs több joguk, mint bárkinek másnak, akinek ilyen iroda működésben tartására engedelmé nincsen. Végezhet tehát puhatólást, folytathat kísérletezést, átvehet bizonyítékokat, ha az emberek önként rendelkezésükre állnak, de az ilyen magánkutató az ilyesmit csak mint neki tett szíveséget foghatja fel, de nem tartozik senki sem rendelkezésükre állni. Ha ilyen célból valakit megszólitának, annak joga van a feleletadást megtagadni, ha pedig valamely magánlakásba bemennek, az érdekeit onnan őket kiutasíthatja.

Ezek tehát semmiképen sem tekinthetők nyomozó közegeknek s a szó törvényszerű értelmében vett nyomozást nem végezhetnek. Bűncselekmények elkövetése esetén a hatóság munkájába nem avatkozhatnak, vagyis tartózkodniok kell minden magatartástól, ami a közönségben azt a téves hitet kelthetné, hogy ők is bizonyos hatósági munkakört töltenek be, vagy afféle félhivatalos nyomozó szervek. Ha a magánkutató ettől a magatartástól eltér s a hatóság tekintélyét veszélyeztető módon a hatósági nyomozó szerveket a közönséget megtévesztő módon utánozza, oly szabálytalanságot követ el, hogy miatt az ellenőrzésére hivatott hatóság meghívhatja s az engedélyének visszavonása végett tehet lépéseket.

Természetesen a magánkutató irodának is joga van feljelentéseket tenni, ezen a téren is csak annyi joga van azonban, mint a magánszemélyeknek, viszont a hatósági nyomozás esetén a hatóság munkájának támogatása ettől éppen úgy elvárható, mint a magánszemélyektől.

Magánnyomozók a csendőrség támogatását nem, illetve csak olyan mértékben vehetik igénybe, mint bárki más. A csendőrségnek az ilyen irodákkal szemben való magatartását egyébként a Szut. 404. pontja szabályozza.

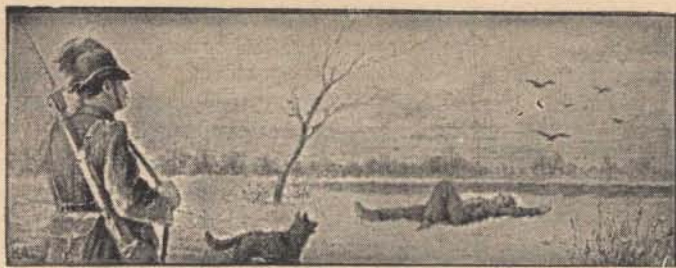
12. Kérdés. A gyanúsított a község szélén lévő bekerítetlen telken levő vetésében kárban találja a sértett lúdait. Uzóbe veszi a ludakat s egyet a sértett házához tartozó bekerítetlen telken elfog. A sértett tiltakozása ellenére a ludat zálogba veszi, de kárkövetelését nem jelöli meg. A sértett két nap múlva feljelentést tesz az őrsön, a gyanúsított azal védekezik, hogy elfoglaltsága miatt eddig nem volt ideje a kárt megbecsülni. Követett-e el bűncselekményt a gyanúsított s ha igen, milyent?

Válasz. Az 1894. évi XII. t.-c. értelmében a földbirtokos a tilosban talált állatokat behajthatja, sőt a tilosban talált baromfit, ha behajtása nehéz, meg is ölheti. A gyanúsított zálogoló tevékenysége ellen tehát törvényszerűség szempontjából kifogást tenni nem lehet. Igaz, hogy a zálogoló telektulajdonos köteles három nap alatt a községi elöljáróságnak átadni a behajtott állatot, amely kötelességnek elmulasztása azonban nem esik büntetés alá. Az a zálogoló tehát, aki ebbeli kötelességének nem tesz eleget, úgy tekintendő, mint aki a nála lévő idegen vagyontól követelését önkényesen kielégítette. Ha pedig a zálogtárgy tulajdonosa úgy találja, hogy emez önkényes eljárás miatt sérelem érte, polgári pert indíthat a zálogoló ellen.

Bűncselekmény gyanúja tehát a gyanúsítottat nem terheli. Megjegyezzük egyébként, hogy ha a sértett ellen jogosulatlan legeltetés miatt kihágási eljárás indult, annak során a sértett a kérdés elrendezése végett a hatóság intézkedését kérheti.

KI TUDTA?

A FERENC JÓZSEF- (gerlachfalvi) csúcs a Magas-Tátrában, 2663 m magas. Csonkaországunk legmagasabb hegye a KÉKES. A Mátrában fekszik és 1010 m magas.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Egy 7 év előtt elkövetett gyilkossági eset kiderítése.

Írta és nyomozta:

KÁRPÁTI JÓZSEF alhadnagy, TÓTH LAJOS törzsrörmester és FAZEKAS ISTVÁN csendőr.

1924. évi október hó 24-én 5 órakor néh. Cserei* János, volt györsági lakos, Veiner Miklós ottani bérlő alkalmazásában volt mezőcsész, kétesövű fegyverrel lakásáról az 1 km távolságra fekvő tengeriföld őrzésére indult. Miután Cserei aznap nem tért haza lakására, a család és a bérlő is rosszat sejtett. Ezért október 25-én a bérlő, a tengeritörésnél alkalmazott 50 munkással, Csereit a tengeritáblában, a még le nem tört tengeri között, kerestetni kezdte. Rövid keresés után a munkások Csereit a tengeriben holtan találták s az esetet a györszentmártoni őrsnek még aznap tudomására hozták.

Mint akkori járásparancsnokhelyettes, az őrs, valamint a tápi és bönnyrétalapi őrsök legénységének bevonásával a helyszínen megjelenve, a következőket állapítottam meg:

Cserei lakása a helyszínéhez 1 km távolságra volt s miután 5 órakor távozott onnan, a gyilkosságnak 5—6 óra között kellett történnie. A hulla fejével dél, lábbal észak irányában feküdt féloldalt a tengeri között. Mellette 18—20 kg lemorzsolts tengeri volt kiöntve. A hullavizsgálathoz kitért, hogy Csereit egy, a szívének irányított lövés ölte meg, s midőn összeesett, a tettes még egy lövést tett a fejébe. Tettes ezután a csész kétesövű fegyveréről a szíjat levágta, azt a tengerikőorra akasztotta, a fegyvert pedig magával vitte. A helyszín közelében találtatott egy darab olajoszagú, H. Gy. monogrammos zsebkendő is. A helyszínre kiszállt vizsgálóbizottság boncolás alkalmával megállapította, hogy az első lövés nyomban halált okozott s az egyik lövedék a meggyilkolt törzsébe, másik pedig a fején keresztül hatolt. Utóbbit meg is találtuk a hulla feje alatt, merőlegesen a földbe fúródva. Ez a körülmény kétséget kizáróan igazolta, hogy ez a lövés a fejet már fekvő helyzetében érte. A lövedékből megállapítottam, hogy a tettes áldozatát valószínűleg Gasser-féle forgópisztollyal lőtte agyon.

Hozattam a helyszínére egy betanított farkaskutyát is, de mivel az eset megtörténte óta 2 nap elmult, kevés hasznát vettem. Annyit azonban sikerült vele elérni, hogy a tettes menekülését kelet irányában jelezte, de csak úgy fél kilométer távolságig, mert itt a szagot elvesztette. A helyszín közelében 5—6 helyen találtam a tengeri között a lőfogú tengeri lemorzsolts, piros torzsáját, amiből arra következtettem, hogy a tettes már a gyilkosság előtti napokban is lopott tengerit. A

* A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

gyilkosság alkalmával a tolvajt a csösz tettenérte, be akarta kísélni, miközben az, megfordulva, a csöszt agyonlőtte. Arra, hogy a tettes a már lemorzsolts tengerit a helyszínen hagyta, két magyarázatot találtam. Vagy csupán a tehertől akart megszabadulni, hogy könnyebben menekülhessen, vagy pedig az így üressé vált zsákba rejtette a csösz puskáját. Ezután kutatni kezdtünk tanuk után, akik a tettest akár a helyszínre vezető, akár az onnan elvezető útján láthatták. Akadt is egy tanu. Szabó Antal pázmándfalusi lakos személyében, aki a gyilkosság előtti napon 14 órakor kocsijával Györbe ment. Midőn az említett tengeritábla közepéhez ért, egy 30—32 év körüli, középtermetű, sportsapkát, pantallót viselő egyént látott a tengeriből kijönni, ki egy zsákban mintegy 20 kg morzsolts tengerit hozott a vállán. Szabó az illetőt — kérésére — felvette a kocsijára. Beszélgetés közben az ismeretlen elmondotta neki, hogy győri lakos, vasmunkás, a tengerit Nyúlfaluból viszi Győrszabadhegyen lakó nővéérének. Miután az illető Győrszabadhegyen nem szállt le kocsijáról, Szabó előtt kezdett gyanussá válni, annál is inkább, mert Nyúlfalu ellenkező irányban fekszik. Végül is Győr—Nádorvárosban az illető a kocsiról leszállt és eltávozott.

A helyszínen talált zsebkendőről megállapítottuk, hogy az nem képezte Cserei tulajdonát, így feltételeztük, hogy azt a tettes felejtette ott és hogy a zsebkendőbe hímzett monogram a tettes nevének kezdőbetűit jelenti. Feltételeztük továbbá, hogy az ismeretlen, ki Győrben szállt le Szabó kocsijáról, azonos a tettesrel, ezért Győrben egyrészt a kezdőbetűk alapján, másrészt Szabó bevonásával, az összes gyárakban nyomozást folytattunk, sajnos, teljesen sikertelenül. Mivel más irányban sem sikerült eredményt elérni, 300 órai nyomozás után bevonultunk és a kir. ügyészségnek jelentést tettünk.

Keves pihenő után, pár nap múlva egy járőrrel ismét elindultam az eset nyomozására. Ekkor Simon Lajosné győri lakos személyében ismét akadt egy tanu, aki a gyilkosság előtti napon Győrság községből sertéseket hajtott győri lakására. Ezen tanu szintén látta azt az ismeretlen egyént, kit Szabó Antal vitt kocsiján Győr felé Minthogy pedig Simonné a sertésekkel csak lassan tudott haladni, Győrszabadhegy közelében ismét találkozott az ismeretlen egyénnel, aki akkor már Győrből visszajövet, egy deszkával megrakott kocsit tetején ült. Ezt a kocsist hosszas nyomozás után, Bibó János, a Veiner-féle bér gazdaságban alkalmazott cseléd személyében szintén sikerült kideríteni. Bibó az ismeretlen egyénről csak keveset tudott mondani. Beszélgetés közben megtudta ugyanis tőle, hogy előzőleg a Veiner-féle bér gazdaságban csösznek akart elszegődni. Midőn a kérdéses tengeritáblához ért, az idegen kocsijáról leszállt és tőle elvált.

Most már Incze Pétert, a Veiner-bér gazdaság titkárát kérdeztem ki arra nézve, ki járt nála szolgálatot keresni. Incze titkár hosszas gondolkodás után elmondotta, hogy a gyilkosságot megelőző héten Tatai János pázmándfalusi lakos társaságában látta azon ismeretlen egyént, ki nála ugyanazon hét egyik napján csösznek akart beszegődni. Most már az eredményre való kilátás reményével Tatai János lakására indultam. Alig hagytam el azonban említett bér gazdaságot fél kilométer távolságra, midőn a titkár kocsit küldött utánam azzal, hogy a keresett egyén ismét ott van nála és munkát keres. A kocsival tüstént Incze titkár irodájához hajtatam. Megérkezésemet emberünk az ablakon keresztül

észrevette és szökést kísérelt meg, de rátettük a kezünket.

Megállapítást nyert, hogy az illető Kurucz Lajos vasmunkás, ki 1924 augusztus végéig a győri olajgyárban dolgozott, ekkor azonban szolgálatából elbocsátották. Szeptember hó elején Győrből Nagyécshegy községbe, október hó 1-én pedig Pázmándfalú községbe ment lakni. Mint munkanélküli, csavargott és mezei terményeket lopott, ezekből tartotta fenn magát és családját. Vadházasságban élt, mert első neje ismeretlen körülmények között eltűnt. Atyja, István, Mikó Zoltán bönnyrétalapi lakos szolgálatában állott, mint erdőőr. Ezután felismerés vegett Szabó Antallal szembesítetem, aki felismerte benne azt az egyént, kit a gyilkosság előtti napon említett tengeriföldtől tengerivel Györbe vitt a kocsiján.

Szabó azonban megjegyezte, hogy Kurucz akkor más ruhában volt, bajusza pedig nem volt levágva.

Erre Kurucz beismerte, hogy a gyilkosság előtti napon tényleg ő ült fel Szabó Antal kocsijára, mert lakásáról tengerit vitt Györbe s azt Körösi István ottani lakosnak adta el 45.000 koronáért. Körösinél a tengeri egy része még megtaláltatott. Lófogó, piros torzsás tengeri volt, melyet Incze titkár fel is ismert.

Kurucz előadta, hogy azt a ruháját, melyet Szabó látott rajta időközben ismeretlen egyénnek eladta, bajuszát pedig azért vágta le, hogy neje előtt fiatalabbnak nézzen ki. Beismerte azt is, hogy Bibó kocsijával jött vissza Győrből, említett tengeriföld sarkánál a kocsiról leszállt s lakására távozott. (Ezt tanuval igazolta.) Beismerte azt is, hogy mielőtt Szabó kocsijára felült, bent járt a tengeriben, ahol természeti szükségét végezte. Ezután akadt egy tanu, aki Kuruczot a helyszín irányából látta menekülni a gyilkosság reggelén atyja bönnyrétalapi lakására, amit Kurucz tagadott. Beismerte, hogy a helyszínen talált zsebkendővel azonos zsebkendőt talált Nagyécshegyben, ott-tartózkodása alatt.

Alibijének igazolására előadta, hogy a gyilkosság idején, mikor a kakasok kukorékolnak, felébredt s Pér községen keresztül atyja lakására ment Bönnyrétalpra, hogy atyjának tengeriköröt segítsen vágni. Ide 6 óra tájban megérkezett s mivel atyja még aludt, hogy ne zavarja, ő is lefeküdt a takarmányos pajtában. Midőn atyja felébredt, közölte vele szándékát, ki azonban munkáját nem fogadta el (mert ismerte fia dologtalan voltát), hanem lakásáról kiutasította. Erre még aznap 11 órakor visszatért lakására. A gyilkosság elkövetését tagadta, ház- és személymotoszás alkalmával bűnrel nem találtatott. A gyilkosság színhelyétől Kurucz atyja lakásáig lóháton lépésben az utat 1 óra alatt tettem meg, tehát ezt 5-től 6 óráig Kurucz is megtehetette futva.

A felsorolt adatok alapján Kuruczot elfogva, a bűnjelként szereplő zsebkendővel és fegyverszíjjal együtt a győri kir. ügyészségnek átadott azon reményben, hogy ezen cselekmény miatt vád alá helyezik. Sajnos, Kuruczot egyhavi vizsgálati fogság után, mert tagadása mellett nem volt kellő bűnrel, szabadlábra helyezték.

Az ügy most már a kiderítetlen esetek közé került, ami úgy engem, mint az örs legénységét is mélyen le-sujtotta. Az eset megtörténte óta 7 hosszú év telt el, mely idő alatt állandóan Kurucz bűnössége és a bűnjelék után nyomoztam, mert az általam lefolytatott nyomozás során magam is arról győződtem meg, hogy a tettes csakis Kurucz lehet, bár akik az esetet csak távolról látták, úgy vélekedtek, hogy a tengeritörök között kell a tettest keresni. Kurucz Lajost, midőn a vizsgálati fogságból kiszabadult, Pázmánd falu község előjárósága a községből kitoloncoltatta, mire a bönnyrétalapi szőfő-

hegyen, az erdők mellett, egy régi házban telepedett meg. Itt egy alkalommal Kuruczot vadházas neje az erdőben azon érte, hogy a fa tövében a földet kotorta.

Kérdésére Kurucz elmondotta, hogy a levelek alatt gombát keres. Ezt neje elhitte és az eset feledésbe ment. Egy hónap múlva Kurucz elköltözött Budapestre lakni. A rendőrfőkapitányságot az esetről értesítettem s Kurucz megfigyelését kértem. A rendőrség Kuruczot kellő felügyelet alatt tartotta s az őröt minden lakásváltozásáról értesítette. Időközben akadt egy tanu Péren, kit Kurucz hamis tanúzásra akart rábírní. Szerette volna ugyanis, ha a tanu azt állítja, hogy a gyilkosság reggelén, midőn atyja lakására ment, Péren vele találkozott. Erre a tanu nem vállalkozott. 1926. évben kiderült az is, hogy Kurucznak Budapesten lakó István nevű testvére a gyilkosság előtt pár hónappal Kurucz Lajosnak egy darab forgópisztolyt adott.

Kurucz Lajos 1930. évben Kerepesen lakást épített. Az építkezés azonban csak 1931. évben nyert befejezést, amikor is Kurucz Pauer Ferenc kőműves, budapesti lakosnak 50 pengő munkabérrel adós maradt. 1931. május havában Kurucz magához vette első nejétől származott Lajos nevű 20 éves fiát is, ki Kerepesen egy nőnek udvarolni kezdett, amit Kurucz nem jó szemmel nézett, azért fiát legazemberezte. Kurucz 1931. évi augusztus 30-án reggel, midőn felébredt, nejének panaszkodni kezdett, hogy lelkiismerete tovább nem hagyja nyugodni s megmondja neki, hogy a győrsági csószt tényleg ő lötte agyon, mert az őt többszöri tengerilopás után, a gyilkosság idején a tengerilopáson rajtaérte s a bérlőhöz akarta bekísérni. Kísérés közben megfordult és a csószot pisztolyával mellbelötte. Midőn a csósz elesett, fekvő helyzetében megegyeszer fejbélötte, azután a zsákjában volt tengerit kiöntve, a csósz puskáját a zsákban, a forgópisztolyt pedig egy kályhacsőben a bönnyrétalapi erdőben ásta el, ott, ahol állítása szerint 1924. évben gombát keresett. Kurucz ezen önvallomását a konyhában tartózkodó Lajos nevű fia is hallotta, ki azt egy alkalommal elmesélte Pauer Ferenc kőművesnek. Pauer később találkozott Kuruczal Budapesten s kérte, hogy az 50 pengő tartozását fizesse ki.

Ezen tartozás, illetve követelés miatt szóváltás keletkezett köztük, mire Pauer Kurucznak a fiától hallott gyilkossági esetet szemére vetette. Kurucz meghökkenve, Pauert behívta a közeli vendéglőbe, hol neki ebédet fizetett és kérte, hogy az esetet senkivel se közölje. Pár nap múlva Kurucznak eszébe jutott, hogy neje és Pauer most már el fogják árulni, miért is nejét Pauerral hírbe hozta, hogy azok szerelmi viszonyt folytatnak. Pár nap múlva Kurucz ismét találkozott Budapesten Pauerral, kinek egy újságot nyomott a kezébe, hogy a gyalogjárón üljön le és azt olvassa el. Alig fogott hozzá az újságolvasáshoz, Kurucz állóhelyzetben egy nagy késsel több szúrást ejtett rajta, úgy, hogy Pauert súlyos sérülésével a mentők szállították kórházba. Kurucz ezen eset megtörténte után lakására ment s feleségének az esetet elmondotta, ki azzal fenyegette meg, hogy a gyilkosság miatt feljelenti.

Kurucz erre feleségét Judásnak nevezte, majd pedig megkísérelte nyakát egy borotvával elvágni, ami szerencsére nem sikerült. Azután a kerepesi őrön egy színlelt lopásról tett panaszt, mely alkalommal felesége az őrön említette, hogy férje gyilkossággal van gyanúsítva.

A kerepesi őr a bönnyrétalapi őröt értesítette.

Ezek után 1931. november 12-én egy járőrrel Kerepesre mentem. Kurucz tudatában volt annak, hogy cse-

lekménye most már kiderül, ezért időközben felvétette magát az angyalföldi elmeógyógyintézetbe, hol ön- és közveszélyes örültnek nyilvánították s így kikérdezhető nem volt. Neje, Jákó Mártha, Pauer Ferenc és még számos tanu az esetet fentiek szerint adták elő. Felesége megjegyezte, hogy körülbelül meg tudja mutatni a bönnyrétalapi erdőben azon részt, hol a gyilkosság után a férje gombakeresés ürügye alatt, valószínűleg a fegyvereket rejtette el. Ennek megtörténte után Kurucné elvittem Bönnyrétalpra, hogy a bünjeleket előkeríthessem. Minthogy Kurucz atyja és annak sógorai is Bönnyrétalapon laknak, a fegyverek előkerítése végett az előjáráságtól munkásokat igénybevenni nem mertem, nehogy az eset a hozzátartozóknak tudomására jutva, azok a bünjeleket esetleg megsemmisítsék. Itt valahogy cselhez kellett folyamodni. Bekértem a laktanyába a bönnyrétalapi leventeparancsnokot s közöltem vele, hogy főszolgabírói rendelet folytán a bönnyrétalapi erdőben egy árkot fognak ásatni, ahová kellő számú leventét bocsásson rendelkezésemre. A leventék ásóval az említett helyen meg is jelentek, Kurucné pedig kocsin vittem ki, nehogy felismerjék. Az erdőbe érve, a leventéknek tudomására adtam, hogy mit fognak keresni s megígértem, hogy aki a fegyvereket megtalálja, 5 pengőt fog kapni. Erre a Kurucné által megmutatott erdőreszen az ásási munka kezdetét vette, mely 8—13 óráig szakadatlanul folyt, eredmény azonban nem volt, így már a reményt majdnem feladtam. Ekkor azonban az egyik munkás ásója váratlanul megtalálta a keresett tárgyakat, még pedig azon sorrendben, ahogy Kurucz azt feleségének, ez pedig nekem elbeszélte, vagyis Cserei Jánostól elrabolt kétcsővű lőfegyvert ketté véve, azon zsákban, melyet Kurucz a gyilkosság alkalmával magával vitt, a Gasser-féle forgópisztoly pedig egy kályhacsőben elrejtve. A zsáknak 7 év elteltével természetesen csak maradványai voltak láthatók. A fegyverek faalkatrészei szintén elkorhadtak. A csósz fegyverén még rajta volt a levágott szíj vége.

Ezek után az esetet telefonon a győri kir. ügyészségnek bejelentettem, említett elmeógyógyintézet igazgatóságát pedig táviratilag kértem Kurucz szigorú felügyelet alá helyezésére. Az ügyészségtől azon választ kaptam, hogy az elmeógyógyintézet igazgatóságának véleménye szerint Kurucz közveszélyes örült, ezért az intézetben hagyandó. Vonatkozó jelentés és bünjeleknek a kir. ügyészséghez történt beküldése után azonban hamarosan beigazolóódott, hogy Kurucz az örültséget csak színleli, miért is a győri kir. ügyészség fogházába szállítva, most már ott várja további sorsát.

Ha a tettest nem látták a helyszínen és az nem is hagyott ott kilétére utaló bizonyítékokat, úgy rendszerint sikerül ilyeneket felfedezni a helyszínen vezető, vagy onnan távozó útján, vagy pedig tanukat találni, akik a tettest ezen részen látták. Érdekes ennél az esetbenél a helyszínen hagyott zsebkendő, melyet a tettes előzőleg talált s így arra idegen név kezdőbetűi voltak ráhímezve. Tanulság ebből az, hogy az ilyen bünjelekre mindig nagyon elővigyázatosan és csak fenntartással szabad a további feltevéseket felépíteni.

Szép példája ez az eset a csüggedést nem ismerő, kitartó nyomozásnak, mely rendszerint meg is szokta hozni az eredményt. Igen helyesen járt el a nyomozás vezetője, midőn nem érte be a terhelő tanubemondásokkal, hanem igen leleményes és körültekintő módon megszerezte a bünösség mellett szóló tárgyi bizonyítékokat is.

Loós Vilmos g.-százados

Rövid betegség után, január 4-én Budapesten meghalt **Loós Vilmos g. százados**. Influenza támadta meg s megviselt szíve nem bírta el a fertőzéssel járó magas lázakat.

Ötvenegy évet élt; utolsó évei telítve voltak izgalommal és tragikus küzdelmekkel s valószínű, hogy egészségét azok is aláásták.

Régi katona volt: 1901-ben lépett szolgálatba a volt 16. huszárezredben. Hamarosan a számvevőséghez osztották be szolgálattételre és 1913 május 1-én hadnagy-számvevővé nevezték ki. 1914 november 1-én a volt 32. honvéd gyalogezred állományába került. A gazdasági tisztikar tényleges állományába mint főhadnagy-számvevőt 1919 február 1-én helyezték át s ugyanakkor a hadügyminisztérium 32. osztályába osztották be. Csendőrségi próbaszolgálatra 1919 október 1-én lépett be a székesfehérvári csendőrkerület állományába. Csendőr gazdasági századosná 1919 november 1-én nevezték ki. 1921 március 8-án a honvédelmi minisztérium 5. (csendőrségi) osztályába nyert beosztást s itt teljesített szolgálatot 1923 június 1-ig, amikor a budapesti csendőrkerület törzsgazdasági hivatali főnöke lett. Újabb beosztást a múlt évi október 5-én kapott a tanulmányi bizottsághoz s ebben a beosztásában fejezte be a szolgálati pályafutását, amelynek során a bronz katonai

érdemérmeket a kardokkal, a koronás arany érdemkeresztet, a Károly-csapatkeresztet, a háborús emlékermet a kardokkal és sisakkal, valamint a hadidíszítményes Vöröskereszt II. osztályú díszjelvényt is megkapta.

Január 8-án temették el családjának, bajtársainak és ismerőseinek mély részvétele mellett Budapesten, az újpesti temetőben. Temetésén Újpest megyei város polgársága testületileg képviseltette magát s a küldöttség szónoka, a sírnál mondott gyászbeszédében kegyeletes szavakkal méltatta az elhunytnak a város polgársága érdekében különösen a forradalmak alatt tett szolgálatait és szerzett érdemeit.

Igaz, jó bajtársat veszítettünk benne, aki a bajtársiasságért nagy áldozatokat hozott. Őszinte mély részvételeben különösen a forradalmak alatt tett szolgálatait kísértük utolsó útjára.

—:0:—

A Mária Terézia-rend utolsó kitüntetettjei. A Mária Terézia-rend a múlt év végén tartotta 14-ik és egyúttal utolsó káptalani ülését. A rendkáptalan 28 magyar tisztet érdemesített a harctéri vitézséget jutalmazó legszébb harctéri kitüntetésre: a *tiszti arany vitézségi éremre*. A kitüntetett tisztak a következők: néhai szegedi és borosjenői *gróf Tisza István b. t. t.* Magyarország volt miniszterelnöke, néhai *limanovai Muhr Ottmár* ezredes, aki Limanovánál hősi halált halt, *Márk József, Guha József, berszwekai Lederer Henrik* ny. altábornagyok, *vitéz nemes Szinay Béla* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelője, *nemes Klempa Kálmán* ny. tábornok, *vitéz Igmándy-Hegyessy Géza, Gömörly Árpád* és *vitéz Szentendrey Ágoston* ezredesek, *Fucsek Zsigmond, Nádasdy Béla* és *Plossek Gyula* ny. ezredesek, *vitéz Paduschitzky Alfréd* és *vitéz Békéssy Rezső* alezredesek, *vitéz Hainal Alajos, Maugsch Árpád, vitéz Oszlányi Kornél* és *Szirmay Ödön* őrnagyok, *dr. Murányi Mátyás* és *márkaszéki Bauer Jenő* századosok, *vitéz Tarnóczy Tibold* és *Paulay Hartmann* ny. századosok, *dr. vitéz Bielek István* szkv. százados, *vitéz Maklár Béla* v. tart. főhadnagy, *Haag Dezső* szkv. főhadnagy, *vitéz Rozvány György* v. tart. hadnagy és *vitéz Szabó Sándor* v. tart. hadnagy. A magas kitüntetéssel kiemelték sorában büszkén olvas-

Fotografálók!

MEGJELENT AZ ÚJ ÁRJEGYZÉK!

Kérje ingyen és bérmentve

HATSCHEK ÉS FARKAS, IV., Károly király-út 28. — VI., Andrassy-út 31.

Használjon

Agfa

fotócikkeket, mert mindig a legjobb!

Különlegességgel

ISOCHROM FILMEK ÉS LEMEZEK

Csendőrség és honvédség

számára szükséges

könyvek és térképek

kaphatók

GRILL -féle könyvkereskedésben,
BUDAPEST, V. KERÜLET, DOROTTYA-UTCA 2.

ük vitéz Szinay Béla tábornoknak, a m. kir. csendőrség felügyelőjének nevét; örömeiben szeretettel és őszinte ragaszkodással osztozik az egész csendőrség.

Ezzel a kitüntetés-sorozattal a rend káptalanja *lezárta a világháborús fegyvertények elbírálását*. A káptalan két évvel ezelőtt kihirdette, hogy már csak azokat a kérvényeket bírálja el, amelyek 1930. január 31-ig érkeznek be a káptalanhoz. A nagyszámban beérkezett kérvények feldolgozása hosszabb időt vett igénybe, úgy hogy a káptalan csak 1931. október elején tarthatta meg utolsó ülését, amelyen egyúttal feladatát is bevégzettnek jelentette ki. *A jövőben a Mária Terézia-rend káptalanja már nem adományoz tehát világháborús kitüntetéseket.*

A világháborúban véghezvitt fegyvertényekért 34 magyar katonatiszt kapta meg a Mária Terézia-rendet. Közülük azóta heten meghaltak, úgy hogy ma 27 élő magyar Mária Terézia-rendtag van. A tiszti arany vitézségi érmet a háború alatt 60 magyar tiszt kapta. Ez a szám a most ismeretessé vált 28 kitüntetéttel együtt 96-ra emelkedett.

Előfizetőinkhez. Azon előfizetőknél, akiknek előfizetése f. hó végével lejárt, mai számunkhoz csekklapot mellékelünk. Kérjük az előfizetéseket idejében megújítani, hogy a lap küldésében fennakadás ne legyen. *Előfizetést — elszámolási okokból — csak a folyó év végéig terjedő időre fogadunk el.*

Az olasz király megküldte arcképét magyar ezredének. *Di Marco* olasz vezérkari ezredes, a budapesti olasz királyi áttasé helyettese, a napokban vitte el Nagykanizsára *III. Viktor Emánuel* arcképét, amelyet az olasz király ezredének, a Nagy-Lajos királyról elnevezett magyar királyi 6. honvéd gyalogezrednek adományozott. Az arcképet a tiszti étkezdében, bensőséges ünnepség keretében leplezték le.

Nyomorenyhítés. A szombathelyi csendőrtiszti olvasókör a nyomorenyhítés céljaira 20 pengőt adományozott s ezenfelül 10 szegénysorsú iskolásgyermeknek karácsonyi csomagot juttatott. Ezért a szombathelyi tanítótörsület köszönetét nyilvánította.

Egy csendőrtiszthelyettes karácsonyi jótékonyasága. *Németh József VI.*, bonyhádi őrsbelli tiszthelyettes a karácsonyi ünnepek alatt 16 szegény gyermeket látott vendégül és ruházott fel. A csendőrtiszthelyettes áldozatkészsége annál is inkább elismeréreméltó, mert maga is vagyontalan és a szegények támogatásához szükséges anyagiakat szerény zsoldjából takarította meg.

A parancsnokságok figyelmébe! Bariss Árpád ny. tábornok úr a helyszínén talált ujjnyomok felvételére védjegyzés alatt álló daktyloszkopiai készletet állított össze, mely cél szerűségénél fogva, úgy a felügyelőség, mint a belügyi nisztérium VI. b., VI. c. osztályainak és a budapesti csendőrség nyomozó parancsnokságoknak általános elismerését vívta ki.

Hogy a daktyloszkópia a bünyügyi nyomozásoknál mily nagy szerepet játszik, az már ma nem képezheti vita tárgyát. Számítalan, sőt a legutóbbi időben hazánkban előfordult közfelfűtűntést keltő bűncselekmény felderítését a helyszínén talált ujjnyom megrögzítésének köszöni, melyből a tettes vagy az áldozat személyére következtetni lehetett. Az ujjnyom felvétele tehát ma már nélkülözhetetlen kelléke a nyomozásnak.

Az ujjnyom azonban csak akkor válik hasznossá, ha az ujjlenyomat jó és a további nyomozásnál a személy kiderítésére használható. Ezt pedig csak akkor érhetjük el, ha az ujjlenyomatot az annak felvételéhez szükséges eszközök és anyagok alkalmazásával vesszük fel.

Erről egyébként vitéz Náray Jenő százados úrnak az

1930. évi 15. számú „Csendőrségi Lapok”-ban megjelent tanulmányos cikke részletes tájékoztatást nyújt.

A daktyloszkopiai készletek, melyek előállítását a *Palladis* rt. vállalta, a lehető legnagyobb költségkíméléssel mindazon tárgyakat és cikkeket tartalmazza, melyek egy jó (használható) ujjlenyomat felvételéhez szükségesek.

Célszerűsége a csendőrségi vezető körök egyöntetű véleménye szerint már azért is elvitathatatlan, mert minden okvetlen szükséges tárgy és cikk, egy zubbonyzebben (járőrtáskában) kényelmesen elférő tasakban van elhelyezve és így állandóan szolgálatba vitetvén, adandó esetben, a gyakran nagyon fontos ujjnyom azonnali biztosítását lehetővé teszi.

Az I. készlet vezető körök útbaigazítása és kívánása szerint parancsnokságok részére állítottatott össze. Ára 12 P 60 f. — Ezen készletet azonban csakis akkor szállíthatja a *Palladis* rt., ha a csendőrségnél legalább összesen 100 darabra történik megrendelés.

A II. sz. járőr részére — csendőr vezető körök véleménye szerint — tökéletesen megfelelő daktyloszkopiai készlet ára 9 P 90 f.

A készletek 3 havi részletfizetésre kaphatók és a megrendeléstől számítva legkésőbb 2—3 hét alatt szállíttatnak.

A II. készlet tárgyai és anyagai külön-külön is kaphatók, de ez esetben — a foli lapok, argentorát, indigo és ujjnyom festék kivételével — azok ára 18—30%-kal magasabb, mint egy teljes készlet vételénél.

A II. számú készletet a *Palladis* rt. megtekintésre a csendőrség bármely tagjának felszólítására vételkényszer nélkül, saját költségén megküldi.

Dicséreték. A m. kir. csendőrség felügyelője dicséret okirattal látta el: a debreceni VI. kerület állományából: *Mildschütz Kálmán* századost, — kerületi előadótszti minőségben több éven át kifejtett igen eredményes és hasznos tevékenységéért; a miskolci VII. kerület állományából: *Horváth György* tiszthelytestet, mert 24 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt különböző beosztásokban, legutóbb őrsparancsnoki, majd osztályirodai segédmunkási minőségben, igen buzgón, igen jó eredménnyel látta el szolgálatát és mindenkor példás magatartást tanúsított; *Szűcs Sándor* törzsrőmestert, 18 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett buzgó és igen eredményes tevékenységéért, igen jó magaviseletével fiatalabb bajtársaira gyakorolt helyes példadásáért.

A budapesti I. csendőr kerület parancsnoka dicséret okirattal látta el: *Végső Mihály* tiszthelytestet, mert a közbiztonsági szolgálatban járőrvezetői minőségben példásan buzgó és igen eredményes tevékenységet fejtett ki, *Perlaki János* törzsrőmestert, mert hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot, főként járőrvezetői minőségben odaadó készséggel, jó eredménnyel teljesítette; *Kovács Béla* törzsrőmestert, mert 17 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot készséges buzgalommal eredményesen teljesítette és mindenkor példás magaviseletet tanúsított; *Hartmann Antal* törzsrőmestert, mert ügyései irodai segédmunkási minőségben teendőit több, mint 3 éven át kiváló buzgalommal és ernyedetlen szorgalommal, igen lelkiismeretesen végezte.

Nyilvánosan megdicsérte: *Szmutkó Ferenc* őrmestert a közbiztonsági szolgálatban tanúsított készséges buzgalmaért és mert járőrvezetőjét mindenkor teljes odaadással, hathatósan támogatta; *Gulyás Károly* törzsrőmestert, 17 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban kifejtett készséges buzgalmaért és kifogástalan magaviseletéért; *Pintér Ferenc* törzsrőmestert, *Hajnal István*, *Tóth-Kiss András* és *Zablánczki János* őrmestereket, mert hosszas csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatot odaadó, fáradhatatlan buzgalommal

A magyar királyi csendőrség tagjai

Fekete Józsefnél

vásárolnak legolcsóbban posztót, fehérneműt, textilárut

Budapest, VII., Károly király-út 5.

Kedvező fizetési feltételek.

Kérjen költségmentes, vételkényszer nélküli próbacsomagot.

Az egész világon legjobban bevált, legelterjedtebb írógép a

REMINGTON

teljesítették, *Butor József* tiszthelyettest, mert hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot készséges buzgalommal teljesítette és az utóbbi években mint őrsparancsnokhelyettes őrsparancsnokát teljes odaadással, hathatósan támogatja; *Bárdos János* törzsőrmestert, mert 8 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot példás kötelességtudással, lelkiismeretesen teljesítette.

A székesfehérvári II. kerület parancsnoka *Szendi Imre*, jelenleg a budapesti 8. nyomozó alosztályhoz tartozó törzsőrmestert 1931. év nyarán Gárdonyban és Velencén teljesített fürdőügyeleti szolgálat ellátása terén az átlagon felül emelkedő buzgalommal kifejtett eredményes tevékenységéért *dicsérető okirattal látta el.*

A debreceni VI. kerület parancsnoka *dicsérető okirattal látta el: Szécsényi László* törzsőrmestert, 1930 évtől kezdve sorozatosan elkövetett 18 rendbeli betörés és közönséges lopás tettesének 96 órán át fáradhatatlan buzgalommal kifejtett szakzszerű és odaadó tevékenységgel történt körültekintő és leleményes kinyomozásáért, a tettesnek, tettestársaknak és orgazdákknak az igazságszolgáltatás kezére juttatásáért.

A miskolci VII. kerület parancsnoka *dicsérető okirattal látta el: Salamon Imre* alhadnagyot 25 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt, hosszabb időn át mint őrs, majd szakaszparancsnok, a közbiztonsági szolgálatban kifejtett buzgó és eredményes tevékenységéért, szakaszparancsnoki minőségben alárendelt őrseinek vezetése, rendbentartása, alárendeltjeinek helyes irányú nevelése és befolyásolása, valamint igen jó magaviseletéért. *Nyilvánosan megdicséرتe: Lénárt Aron* tiszthelyettest, 9 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban kifejtett buzgó és eredményes tevékenységéért, valamint fiatalabb bajtársaira és alárendeltjeire gyakorolt helyes befolyásért és igen jó magaviseletéért.

Csendőrségi Közlöny 25. szám. *Személyes ügyek.* Kormányzói elhatározások. A Kormányzó Úr Ó Főméltósága magas elhatározásával elrendelni méltóztatott, hogy *Lábady Kálmán* nyugállományú ezredesnek három évtizedet meghaladó szolgálati ideje alatt tanusított kiválóan eredményes és hasznos szolgálataiért *újjlagos dicsérető elismerése* tudtul adassék. A Kormányzó Úr Ó Főméltósága magas elhatározásával *Farkas József* székesfehérvári II. kerületbeli őrmes-

ternek egy ember életének a biztos vízbe fulástól való megmentése körül, saját élete kockáztatásával kifejtett önfeláldozó és kiválóan bátor magatartásának elismerése jeléül a *bátorsági érmet* adományozni méltóztatott. — *Miniszteri rendeletek.* Áthelyezettek, illetve beosztottak január 1-ével: *Dr. Balló István* hadnagy Székesfehérvárra; *Takács József* hadnagy Budapestre; *dr. Boda József* hadnagy Pécsre; *dr. Taubert Ernő* hadnagy Nagykanizsára; *dr. Vad Imre* hadnagy Kiskunhalasra; *Bakonyi István* hadnagy Szombathelyre; *dr. Tóth József* hadnagy Nyiregyházára; *Kovács Ignác* hadnagy Miskolcra; *dr. Zwickler Sándor* hadnagy Egerbe; *Szili István* hadnagy Kaposvárra; *Reisz János* hadnagy Győrbe; *Prettenhoffer László* hadnagy Tatára. *Kinevezettek:* 1932 január hó 1-ével: *Plávenszky Ferenc* százados a miskolci osztály segéd tisztjévé Miskolcon. Beosztott január 1-ével: *Zsidedgh Ferenc* százados, a miskolci gyalogtanalosztály oktató tisztjéül Miskolcra. — Tartósan vezényeltetett január hó 1-ével: *Polónyi Andor* gazdasági százados a belügyminisztérium VI-b. osztályába Budapesten. Beosztottak január 1-ével: *Szücs János* gazdasági százados átvétőviszti minőségben a felszerelési anyagraktárhoz Budapesten; *Eperjessy István* gazdasági százados a központi gazdasági hivatalhoz Budapesten; *Ditrői Zoltán* gazdasági százados a budapesti törzsgazdasági hivatalhoz. *Kinevezettek:* január 1-ével: *vitéz Ásvány Mihály* gazdasági százados a budapesti II. osztályparancsnokság gazdasági hivatalának főnökévé Budapesten. — Végleges nyugállományba helyezettek: *Bába János*, budapesti I. és *Körök Simon* szegedi V. kerületbeli tiszthelyettesek. — Ideiglenes nyugállományba helyezettek: *Pap Titusz* szegedi V. kerületbeli alhadnagy, *Bálint Dénes* budapesti I., *Csomós János* pécsi IV. és *Sárközi Károly*, debreceni VI. kerületbeli tiszthelyettesek. Az ideiglenes nyugállományban meghagyottak: *Kertész István* pécsi IV. és *Vas Ferenc* miskolci VII. kerületbeli tiszthelyettesek. — A belügyminiszter *Kupovits Kálmán* csendőrorrmester családi nevét „Kalmár”-ra, *Mezura Boldi-zsár* tiszthelyettes és gyermekeinek családi nevét „Madárász”-ra, *Griffel Mihály* törzsőrmester családi nevét „Gyárfás”-ra, *Schmidt Adám* őrmester családi nevét „Kovács”-ra és *Köffer Lajos* tiszthelyettes családi nevét „Kertész”-re változtatta át. — *Szabályrendeletek:* Egyes fősolgabírói járások és solgabírói kirendeltségek megszüntetése. — A magyar királyi rendőrség szervezeti változásai. — Mozgó- és

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — — 15— P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben	— — 17— „
Khaki kamgarn, szintartó, tiszta gyapju	— — 18— „
Ugyanaz extra finomban	— — — — 22— 25— „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt	7.60 „

a 41 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

MÁRER

EGYENRUHÁZATI INTÉZETÉBEN

Budapest, VIII., Baross-tér 9, a Keleti p. u. érk. oldalán
Telefonszám: József 321—78

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitelle.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

A csendőrség legrégebb, legmegbízhatóbb és legolcsóbb bevásárlási helye

Kedvező fizetési feltételek!

TRIBON

**RUHÁZATI RT.
BUDAPEST,
VIII. KER., ÜLLŐI-ÚT 14.
TELEFON: J. 392-85 ÉS J. 312-97.**

Egyenruhászövetek, bélésárúk, női és férfi fehérneműek, selyem-, kötött- és szövöttárúk, kesztyű, harisnya, paplan.

Külön cipőosztály!
Előleg nincs!

kalauzpostáknál hivatalos levélpostai küldemények feladása. — Zsold, havidíj és csendőrségi pótdíj megvonásából befolyt összegeknek a csendőrségi jóléti alaphoz való beküldése. — Költségekkel járó bajtársi összejövetelek korlátozása. — Szemüvegek viselése. — A nősülési szabályzathoz kiadott „illetékszabályzat” módosítása. — Feltételes szabadságra bocsátást szabályozó rendeletek kiegészítése. — Autóbilok javításának és szerelésének iparigazolványok alapján gyakorolható, képzéshez kötött iparrá nyilvánítása. — Fémnyomó iparnak iparigazolvány alapján gyakorolható, képzéshez kötött iparrá nyilvánítása. — Közforgalomban hitelesített állapotban használandó mértékek és mérőeszközök, valamint a mértékmegjelölési kényszer alá eső mértéktárgyak forgalombahozatala. — A belügyminiszter a Vas vármegyébe kebelezett Rábapüspöki és Rábacsenttamás községek egyesítéséből alakult új község nevét „Püspöktamási” névben állapította meg.

Örsparancsnokká kinevezetett: a pécsi IV. kerületben: *Szőcs József II., Kósa Károly, Szulok Sándor és Tóth Gábor II.* tiszthelyettes.

Előléptek. A budapesti I. kerületben törzsrőmesterré: *Alföldi Zsigmond, Kiss István II. és Vámosi Zsigmond* őrmesterek; **őrmesterré:** *Benedek László, Gulyás Sándor, Habony István, Tóth Pál és Timár (Tremmer) János* csendőrök; **a szombathelyi III. kerületben őrmesterré:** *Fendrik István, Kálovics István, Nagy László, Pap Péter és Péter József* csendőrök.

Házasságot kötöttek: *A budapesti I. kerületben: Tóth Ferenc g. tiszthelyettes özv. Dietz Andrásné szül. Pizág Borbálával Szentendrén; a szombathelyi III. kerületben: Szalai István I. tiszthelyettes Riegler Máriával Bozsók községben; a miskolci VII. kerületben: Klemencz Ferenc törzsrőmester Bódi Erzsébettel Tiszapolgár községben.*

Véglegesítettett: a budapesti I. kerületben: *Tóth Béla* próbacsendőr.

Töröcsik István csendőrt keresi *Palicska János* csendőr (Alsódabas), kéri, hogy címét közölje vele.

Mátyásföldön Gyula-utca 15. számú telken épült két villámát bérbe adnám. Az egyik: két szoba zárt üveges veranda, összkomforttal, nyitott terrasszal, szépen felszerelt fürdőszoba, külön pince, mosókonyha és fűskamra évi 1.200 pengő. A kis villa: egy 6x7 m. méretű nagy szoba amerikai szekrényekkel, konyha, zárt üveges veranda, nyitott terrasz, fűskamrával évi 500 pengő. Az udvarban kitűnő vízü norton kút. Az épületek teljesen újak. Beköltözhetők 1932 február 1-én. Bemutatja: özv. Mozzagné. (Mátyásföldön az állomás melletti kis trafiknál kell érdeklődni, vagy az adott címen lehet megtekinteni.) *Vitéz Tóth Lajos* csendőr g. százados, Gyula.

Kiadó villalakások 1932 május 1-re: Budapest, II. Pasaréti-út 76. szám alatt a) 3 szoba, hallos, központi fűtéssel, komfortos, nagy nyitott terrasszal, magasszobát (falmagasság 3.60 m.), b) 2 szoba, hallos, fürdőszobás manzard lakás (falmagasság 3 m.), előszobával és konyhával. Cím a szerkesztőségben.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk. — A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnomatni. — Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megcímezett és válaszbellyel ellátott borítékot mellékel. — A közleményeket kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel vagy jól olvasható kézírással írni; olvashatatlan kézíratot nem foglalkozunk. — Tizenöt gép- vagy kéziratos hasábnál hosszabb kéziratot csak előzetes megegyezés után fogadunk el. — A cikkeket mi korrigáljuk, korrekturelevonatot csak kivételes esetekben adunk. — Szerzőink különnyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgatóságától (Budapest, VI., Rózsa-utca 11.) szíveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének árszabása szerint köteles elkészíteni. — Szerkesztői üzenetben mindenkinek válaszolunk, de a kérdező teljes nevét, rendfokozatát és állomáshelyét tüntesse fel. — Neveltelen levélre nem válaszolunk. — Kéziratok sorsáról csak szerkesztői üzenetben adunk választ. — Aki levelet ír, vagy közleményt küld be nekünk, kísérelje figyelemmel a szerkesztői üzeneteket. — Levelet nem írunk, bélyeget tehát felesleges beküldeni. — Jellegül legegyszerűbb kisebb helység nevét vagy útjegyű számot választani. Annak, aki jelégét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűit és állomáshelye alatt válaszolunk. — Közérdeklő kérdésekre a „Csendőr Lekszikon” rovatban adunk választ. — Előfizetni csak legalább félévre lehet. — Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges vagy nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. — Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. számú postatakarékpénztári csekkzámlájára befizetni. — A szerkesztők a szerkesztőségben ünnepnapi kivétellel 15–18 óráig találhatók. Szolgálati beosztási helyeiken a lap ügyével nem foglalkoznak. — A lap részére szánt közleményeket, leveleket stb. nem a szerkesztők nevére, hanem a szerkesztőségnek kell címezni, így: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám.”

Fagyöngy. Az öltözeti táblázat „Különös határozványok” „Egyébként” rovatának c) pontja értelmében az oldalfejtő nyilvános helyen nem tehető le (zárt helyiségben sem),

AZ ÖSSZES ELŐÍRÁS SZERINTI EGYENRUHASZÖVETEK

Társasági zubbony- és dolmány-szövetek, úgyszintén mindenfajta polgári ruhaszövetek. Csendőrtisztek és altisztek részére kedvezményes fizetési feltételek mellett kaphatók a

KRASZNER LAJOS CÉGNÉL
BUDAPEST, V. KERÜLET, DEÁK FERENC-TÉR 2. SZ.

Tyúkszemek

Este a láb 15–20 percig áztatandó **Szent Rókus** labsós vízben. A tyúkszem ezáltal annyira megpuhul, hogy a tyúkszem közepe, mely a legájdalmasabb, könnyen eltávolítható kézzel, kés vagy borotva nélkül.

BÚTOR

fatós, modern kivitelben, kényelmes részlet-felállításra kapható:
KISIPARI TERMÉKEK BÚTORCSARNOKA RT.
Budapest, VI., Dohány-utca 66. sz.

hanem felköve kell tartani. A templom is nyilvános hely, az oldalfegyvert tehát a templomban sem szabad letenni. Nem szabad tehát úrvacsoravétel alkalmával sem.

Dr. Heer. 1. Szerezze be Amerikából azokat az okmányokat, amelyek a nősülési kérvényhez elő vannak írva. Ezek az okmányok igazolják azt, hogy menyasszonya erkölcsi és anyagi tekintetben méltó arra, hogy csendőraltsízt felesége lehessen. Arra gondjuk legyen, hogy a hatósági erkölcsi bizonyítvány mellett az illetékes lelkészről is kérjen a menyasszonya erkölcsi bizonyítványt. Mindezt levelezés útján el lehet intézni; s ha aztán a kivizsgálás során még valamit igazolni kell, arra úgyszólván parancsot kap. A nősülési kérvény mellékleteire vonatkozólag olvassa el az 1930. évi 14. számunkban „Orgonanyílás” jellegű üzenetünk 2. pontját. Az ott felsorolt okmányokon kívül csatolniuk kell egy nyilatkozatot, amelyben mindketten kijelentik, hogy egyházi esketésre képesek. Különbön adja csak be nyugodtan a kérvényt s abban írja meg azt is, hogy menyasszonyát milyen körülmények tartják Amerikában. 2. Ilyen ügyeknek nem járhatunk utána, mert nincs rá időnk. A kérvény bizonyosan nem kallódott el, hanem valószínűleg olyan referenshez került, aki jobban elfoglalt, mint a másik. Ha alkalomadtán személyesen nézné meg az ügyet a belügyminisztériumban (vagy erre valamelyik budapesti ismerősét kérné meg), akkor ott megkapná a pontos felvilágosítást. A kért név körül akadályok nem lehetnek. Mi még kivételesen sem vállalkozhatunk arra, hogy egyesek ügyeinek a minisztériumban utánajárjunk, először, mert ez nem dolgunk, másodsor, mert időnk sincs rá.

Remény. 1.—3. Az útmesteri tanfolyamra való felvételét kérheti igényjogosultsági igazolvány nélkül is, de csak, ha a hatodik szolgálati évét tölti. A kérvényt szolgálati úton a kereskedelemügyi miniszter úrhoz kell felterjeszteni. Őnek csak az állampolgárságára vonatkozó okmányt kell csatolnia, a kérvény okmányolását egyébként előjáró parancsnokságai intézik el. A kérvény az 1931. évi III. törvényeikk 17. §-a értelmében illetékmentes. Tanfolyam minden év február 1-én kezdődik Budapesten. A kérvényt a kereskedelemügyi miniszter úrhoz kell címezni. 2. A Törvényes Rendelkezések Kivonat Gyűjteménye 215. lapoldalon 2. lábjegyzetben tárgyalt H. M. rendeletet nem helyezték hatályon kívül.

Bocskay-vár. A község útján igazolja, hogy édesanyja munkaképtelen, vagyontalan, egyetlen eltartója ön s ennek az igazolványának az alapján szolgálati úton kérje, hogy édesanyjával együtt kint lakhassék. Kérje egyben a lakbér és a családi pótlék folyósítását is. Ha nagyon indokolt, lehet, hogy kivételesen engedélyezik.

64081. 1. Nyugdíjba beszámítható illetményeinek az egyévi összegét kapná, levonva ebből természetesen az ú. n. szanalási 40 százalékot. 2. A különbség az, ami a csendőri és őrmesteri illetmények között fennáll. Az 1925. évi csendőrségi zsebkönyvben részletes ismertetést talál ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban.

Remény II. A nőt nem lehet a volt férje hibáért felelőssé tenni, a nősülési kérvényt tehát nyugodtan beadhatja. Ha a dolog úgy áll, ahogy írta, vagyis, ha az asszonynak a férje cselekményében semmi része sem volt, akkor ezen a címen semmiesetre sem fogja a kerületi parancsnokság az engedélyt megtagadni, feltéve persze, hogy az asszony egyénileg megfelel mindenféle követelménynek, amit egy csendőraltsízt arájával szemben támasztani kell. A választ kimondó ítéletet a kérvényhez kell csatolni.

S. törn., Szendrő. Nem közölhetjük.

Mizse. 1. Multévi 33. számunkban 193. szám alatt lekszi-konválaszt adtunk. 2. Olvassa el az 1930. évi 4. számunkban „Többeknek — 1930.” és a multévi 7. számunkban „Bakony” jellegű alatt küldött üzeneteinket.

1905. Olvassa el mai számunkban „Dr. Heer” jellegű küldött üzenetünk 2. pontját.

S. törn., Tótkomlós. 1. Olvassa el lapunk 1929. évi 11. számában, 53. szám alatt közölt lekszi-konválasztunkat. 2. Erre a kérdésre az 1930. évi 26. számunkban 145. szám alatt közölt lekszi-konválasztunkban feleltünk.

Jákó. „Gyujtogatás kiderítése” című kézírata megfelelő, sorrendben közölni fogjuk.

F. Gy. őrm., Rakamaz. Szívesen juttattuk önnek, megérdemelte.

Cs. M. őrm., Füzesgyarmat. Sajnos, erre nem futotta, de talán majd az idén. Jókívánságait hasonlókkal viszonzzuk.

Ősziróza. A nyugdíjba a zsold és a szolgálati (csendőrségi) pótdíj számít be. Azoktól, akiknek 15 évi beszámítható szolgálati idejük nincsen, 40 százalékot vonnak le a nyugdíjból szanalás címén.

J. S. őrm., Szakály. Írja meg, milyen célra kellenek a kért adatok, addig nem válaszolunk.

Bpest. A Cs. 20. utasítás III. fejezet 4. pontjának a 7. bekezdése szerint csak az újonnan felállított őrsökön lehet a közzgazdálkodásból beszerzett gazdasági eszközöket becslés alá vonni. Ha tehát a gazdálkodás később vásárol hasonló felszerelést, az nem esik becslés alá. A távozó tag követelése tehát jogtalan. Ilyen eszközöket különben rendszerint a gazdasági átalányból átutalt összegből szoktak a közzgazdálkodások beszerezni, de ha pénzüik van rá, beszerezhetik természetesen közvetlenül a közzgazdálkodás megtakarításából is.

B. A. th., Budapest. Szép munka volt, megérdemelte a jutalmat. Magánlevelet mindig, tehát akkor is sajátkezűen kell aláírni, ha frögépen írtuk is.

Kalocsa 5. Szép, régi magyar név, a megváltoztatását nem is engedélyeznek.

Fényi erdő. Ilyen vagyoni kérdésben nem szívesen adunk tanácsot, mert az bizonyos mértékben felelősséggel is jár. Forduljon ügyvédhez; egy levelezőlappal nem lehet a tényállást alaposan megismerni. Sok függ attól, hogy mennyire hitelképes az adós és hogy a nála lévő pénzüik és annak kamata nincs, vagy nem lehet-e veszélyeztetve? Lehetően ne perljen.

Eger. 1. A Csűsz. 169. pontja szerint a járőr bevonulásának napját és óráját, továbbá a teljesített órák számát az őrsparancsnok tünteti fel. Vonatkozik ez természetesen az őrsparancsnok által teljesített szolgálatokra is, vagyis ezeket az őrsparancsnok önmagának igazolja. Nem értjük, miért kérdi, annyira természetes. 2. Primadonnák ügyeinek kinyomozására nem vállalkozunk. 3. A Szolgálati Szabályzat I. Rész 542. f) pontja értelmében járőröknél csak a parancsnok (járőrvezető) és ő is csak akkor tiszteleg, ha szolgálatának sürgős teendői le nem kötik. A szakaszra vonatkozólag az említett szabályzat 542. pont a) alpontja irányadó (az Oltári Szentség felé fordulva: „Imához!”), az egyes csendőrök pedig az 533. j) alpont 3. bekezdése szerint viselik magukat (a katolikusok szertartásuk szerint, másvallásúak saját vallásuk felekezeti szokásai szerint). 4. Igazolnia kell volt tiszti előjárój útján, hogy a világháborúban megsebesült és szolgálati úton a kerületi parancsnokságtól kell kérni a sebesülési érem odaítélését. De miért jut ez csak most az eszébe? 5. A Csűsz. 172. pontja csak az őrsparancsnokkal kapcsolatban írja elő a pirosintás bejegyzést, a helyettesre tehát ez nem vonatkozik. 6. A nemzetközi munkásmozgalmal fejlődési fázisait jelentik. Az első a múlt század hetvenes éveiben felozlott, a második a ma is szereplő szociáldemokrácia, a harmadik pedig azonos a kommunizmussal. 7. Amíg a legfelsőbb hozzájárulás nincs meg, addig nem lehet viselni senkinek. Ez a kérdés egyelőre nem is kerül napirendre, de emlékebe elteheti magának, mint német háborús emlékműket. 8. A lekszi-konválasztunkban kap rá később választ.

Tabi őrs. A felvétel jó, csak nem természetes, mert nappal és udvaron készült, ez pedig nem stilszerű környezete a karácsonyfának. A jókívánságokat köszönjük s az őrs minden tagjának hasonlókkal viszonzjuk.

Dr. P. L. alez. Szeged. Következő számunkban közöljük.

Csornai szárny. A beküldött képek technikailag nem alkalmasak a sokszorosításra: az egyik túlsötét, a másik nem elég éles. A kedves jókívánságokat hasonlókkal viszonzjuk. Köszönjük a Csendőrségi Lapoknak szóló elismerést, amit kiolvastunk belőlük.

Körmend. Közölni fogjuk, de türelmet kérünk, mert több tanulságos nyomozásunk van, amely közlésre vár.

Ny. L. gth. Kaposvár. Szívesen adtuk, megérdemelte.

Jó magyar. A neve is jó magyar. Hogy a vitézek között van-e ilyen nevű, azt nem is szükséges kutatni, megtarthatja a nevét nyugodtan.

Távolsági kimutatás.

(Pályázat.)

A községek és tereptárgyak megnevezése	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	Leportyázásra szükséges idő pihenővel együtt	
	Újvári tanyák	Alsó kertek	Téglagyárak	Szénbányák	Remete-kereszt	Marosújvári sóbányák	Vasúti őrház	Marosújvári v. á.	Vasúti híd	Orudói tanyák	Tenyési lak	Muzsinai dűlő		
k i l o m é t e r													óra	perc
1. Tővis	5:2	5:4	4:2	4:3	1:3	1:2	3:8	2:5	1:6	3:2	2:3	1:6		
2. Muzsinai dűlő	6:3	4:8	2:3	1:2	0:7	3:3	0:7	4:3	2:3	4:4	3:3			
3. Tenyési lak	6:5	3	6:1	1:6	2	4:2	2:1	3:2	2:3	5:1				30
4. Ordódi tanyák	8:2	6:8	5:3	1:6	2:3	4:2	2:1	4:6	1:6					
5. Vasúti híd	4:2	4	5:3	2:5	3:2	1:8	6:9	5:2						
6. Marosújvári v. á.	7	4:3	3:7	4:1	3:2	3:4	8:1						1	
7. Vasúti őrház	4:3	4	8:2	3:7	5:3	6:1								
8. Marosújvári sóbányák	5	4:3	4:2	4:1	3:7									
9. Remete-kereszt	6:5	6:7	4:6	2:1										
10. Szénbányák	3:7	5:2	4:3										1	
11. Téglagyárak	4	2:7												
12. Alsó kertek	2													

Az őrsparancsnok az I. portyázási idő szerint két járőrt indít el ugyanazon időben egy 32 és 36 órás szolgálatba. A járőröknek különböző tereptárgyakat ír elő és pedig úgy, hogy a két járőr együttvéve az őrskörlet minden tereptárgyát leportyázza s a marosújvári vasútállomáson az idegenek megfigyelése végett találkozzék.

Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Határidő: február 20. A helyes megfejtők között Dr. Élthes Gyula: „Kihágások és felsőbbirásági hatá-

rozatok” című kétkötetes munkáját sorsoljuk ki. Az eredményt a március 1-i számunkban közöljük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.

Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

REFORM Ruházati Rt. Budapest, VI, Vilmos császár út 5. (TELEFON: Automata 130-96, 132-96)

T. CÍM! Szíves tudomására hozzuk, hogy a megváltozott pénzügyi és gazdasági viszonyok dacára is rendelkezésére állunk, **KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK MELLETT!**

ÁLLANDÓ DÚS VALASZTÉK: Kész női, férfi és gyermek álmonei és téllkabátokban, öltönyökben, női ruhákban, női és férfi fehérneműekben, selyem-, bársony- és divatárúkban, szőnyegekben, paplanokban, takarókban, kötött- és szövöttárúkban, stb., stb. **VIDÉKI RENDELÉSEKET AZNAP ELINTÉZÜNK!**

Kérje legújabb árjegyzékünket! Arumintákat és egyes ruhadarabokat megtekintésre készpénzzel küldünk.

Ha írógépet vásárol, javíttat, vagy cserél, keressen fel bennünket!

REMINGTON

Írógép Részvénytársaság, Budapest, VI. kerület, Andrásy-út 12. szám.